

ಉಪಯುಕ್ತವಾಗುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ !

ರಾಷ್ಟ್ರಭಾಷೆಯಾದ ಹಿಂದಿಯ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕಾಗಿ ಅದರ ವ್ಯಾಕರಣದ ವರಿಷ್ಠಾನ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವದು, ಆತ್ಯಂತ ಮಹತ್ವಪೂರ್ಣ ಮಾತಾಗಿದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ವ್ಯಾಕರಣವು ಭಾಷೆಯ ಭದ್ರ ತಳಹದಿಯಾಗಿದೆ. ಶ್ರೀ. ಎ. ಎಚ್. ಹುಂಡೇಕಾರ ಮತ್ತು ಶ್ರೀ. ಎಮ್. ಎಚ್. ಬೆಳದವರ ಇವರು ದ. ಭಾ. ಹಿಂದಿ ಪ್ರಚಾರ ಸಭೆ(ಮದ್ರಾಸ)ಯ ಅನುಭವಿಕ ಹಾಗೂ ಉತ್ಸಾಹಿ ಪ್ರಮಾಣಿತ ಪ್ರಚಾರಕರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ತಮ್ಮ ಸತತ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದ ಇವರ “ಆದರ್ಶ ಹಿಂದಿ-ಕನ್ನಡ ವ್ಯಾಕರಣ-I”ವನ್ನು ಅಮೂಲಾಗ್ರ ಓದಿದೆನು. ನಿಜಕ್ಕೂ ಲೇಖಕರು ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಗಳ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ ಉಪಯುಕ್ತವಾಗುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಶಿಕ್ಷಕ ಬಂಧುಗಳು ಹಾಗೂ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಇದನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಆದರದಿಂದ ಸ್ವಾಗತಿಸಿ ಲೇಖಕರ ರಾಷ್ಟ್ರಭಾಷಾವ್ರಚಾರ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ನೆರವು ನೀಡುವರೆಂದು ನಂಬಿದ್ದೇನೆ.

ಧಾರವಾಡ }
೧-೬-೧೯೬೦ }

ಎ. ವಿ. ಕೌದಿ, ಬಿ. ಎ.

ಕಾರ್ಯಾಧ್ಯಕ್ಷ,

ಕ. ಪ್ರಾ. ಹಿಂದಿ ಪ್ರಚಾರ ಸಭಾ, ಧಾರವಾಡ

ವಿಷಯ ವಿವೇಚನೆಯು ಕ್ರಮಬದ್ಧವಾಗಿದೆ !

ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಗಳ ಹೊಸ ಅಭ್ಯಾಸ ಪತ್ರಿಕೆಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ತಯಾರಿಸಿದ ಹಿಂದಿ ಕನ್ನಡ ವ್ಯಾಕರಣ ಪುಸ್ತಕಗಳು ಇಲ್ಲವೆಂದೇ ಹೇಳಬಹುದು. ಈ ಕೊರತೆಯನ್ನು ನೀಗಿಸಲು “ಆದರ್ಶ ಹಿಂದಿ-ಕನ್ನಡ ವ್ಯಾಕರಣ-I” ಈ ಪುಸ್ತಕವು ಹೊರಬಂದಿದೆ; ತನ್ನ ಗುರಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಿದೆ.

ವಿಷಯ ವಿವೇಚನೆಯು ಕ್ರಮಬದ್ಧವಾಗಿ ಸಾಗಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಹಿಂದಿ ವ್ಯಾಕರಣದ ವಿವಿಧ ಅಂಗಗಳನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬಹುದಾಗಿದೆ. ಮಕ್ಕಳ ಮಾತೃಭಾಷೆಯ ವಾಕರಣ ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಕೆಯಾಗಿ ಇದನ್ನು ಸಾಗಿಸಿದ್ದು, ಈ ಹೊತ್ತಿಗೆಯ ನೈಶಿಷ್ಟ್ಯವೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಮಕ್ಕಳು

ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಗಳ ೫, ೬ ಮತ್ತು ೭ನೆಯ ಇಯತ್ತ್ಯಗಳ ಅಭ್ಯಾಸ ಪತ್ರಿಕೆ
ಅನುಸಾರವಾಗಿ ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

ಆದರ್ಶ

ಹಿಂದಿ-ಕನ್ನಡ ವ್ಯಾಕರಣ-I

ಆದರ್ಶ ಹಿಂದಿ-ಕನ್ನಡ ವ್ಯಾಕರಣ-I

ಲೇಖಕ :

ಅ. ಹು. ಹುಡೇಕಾರ,

ರಾ. ಭಾ. ವಿಶಾರದ; H. S. S;

S. T. C. (Hindi); ಕನ್ನಡಜಾಣ

ಔರ

ಮ. ಹೊ. ಬೇಲದವರ,

ರಾ. ಭಾ. ವಿಶಾರದ; H. S.

S. T. C. (Hindi), ಕನ್ನಡಜಾಣ

ಪ್ರಕಾಶಕ :

ಜಯಹಿಂದ ಪ್ರಕಾಶನ, ಧಾರವಾಡ

ಪ್ರಕಾಶಕರು :
ಬಿ. ಎಚ್. ಪುಟ್ಟಪ್ಪ,
ಜಯಹಿಂದ ಪ್ರಕಾಶನ,
ಧಾರವಾಡ.

ಅಧಿಕೃತ ಮಾರಾಟಗಾರರು :
ಗಿರಿಜಾಧವ ಬೆಳಲದವರ,
ವಿರಕ್ತಮಠ ಗಲ್ಲಿ,
ಧಾರವಾಡ.

ಪ್ರಥಮ ಮುದ್ರಣ : ಜೂನ್ 1960

[ಈ ಪುಸ್ತಕದ ಸಮಸ್ತ ಅಧಿಕಾರವು ಪ್ರಕಾಶಕರಿಗೆ ಸೇರಿದೆ.]

ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಮತ್ತು ಸಲಹೆ ಸೂಚನೆಗಳನ್ನು

ಕಳಿಸುವ ವಿಳಾಸ :

ಮ. ಹೊ. ಬೆಳಲದವರ,

ಮುದ್ರಕರು :

ಎಮ್. ಜಿ. ಪಾಲೇಕರ,

ಮುನ್ನುಡಿ

ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಭಾಷೆಗೂ, ತನ್ನ ಗುಣ ಧರ್ಮಗಳಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ, ತನ್ನ ಬೇಕು ಬೇಡಗಳಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ, ತನ್ನದೇ ಆದ ಒಂದು ವ್ಯಾಕರಣ ಇದ್ದೇ ಇದೆ. ರೂಪರೇಷೆಗಳಲ್ಲಿ, ಗುಣಗಾತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಈ ವ್ಯಾಕರಣಗಳು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಯಾಗಿರುವುದು ಸ್ವಾಭಾವಿಕ; ಅನಿವಾರ್ಯ. ಆದರೆ ಒಂದು ಭಾಷೆಯ ಮುಖಾಂತರ ಇನ್ನೊಂದು ಭಾಷೆಯನ್ನು ಕಲಿಯುವವರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ತರಗತಿಯ ವ್ಯಾಕರಣವನ್ನೇ ರಚಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಎರಡೂ ಭಾಷೆಗಳ ಮರ್ಮವನ್ನು ಅರಿತವರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಅದು ಸುಲಭಸಾಧ್ಯ. **ನುರಿತ ಹಿಂದಿ ಶಿಕ್ಷಕರೆಂದು ಹೆಸರಾದ ಸರ್ವಶ್ರೀ. ಎ. ಎಚ್. ಹುಂಡೇಕಾರ ಹಾಗೂ ಎನ್. ಎಚ್. ಬೆಳಲದವರ, ಅವರು ತಮ್ಮ ಅನುಭವದ ತಳಹದಿಯಮೇಲೆ ಎರಡೂ ಭಾಷೆಗಳ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ತಮ್ಮೆದುರಿಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಇದನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ.** ಇದರಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಕಲ್ಪನಾ ವಿಲಾಸದಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿದ ಪಾಠ್ಯಕ್ರಮವಿರದೆ ವರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡ ಸ್ಪಷ್ಟತೆಯ ನಿರೂಪಣೆಯಿದೆ.

ಹಿಂದೀ ಭಾಷೆಯ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವಾದ ನೆ ಪ್ರತ್ಯಯ ಹಾಗೂ ಲಿಂಗಭೇದ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನೂ ಕೂಲಂಕಷವಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಸಾಮಾನ್ಯ ಭೂತಕಾಲದ ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗ ಬಹುವಚನದ ರೂಪಗಳು, ಪೂರ್ಣ ಹಾಗೂ ಅಸನ್ನ ಭೂತ-ಕಾಲಗಳಿಗೆ ಪರಿವರ್ತನೆ ಹೊಂದುವಾಗ ಕ್ರಿಯಾಪದಗಳ ಅನುಸ್ವಾರದಲ್ಲಿ ಆಗುವ ಬದಲಾವಣೆಯ ವಿವೇಚನೆ, ಮಾತನಾಡುವ ವಿಧಾನದಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರಶ್ನಾರ್ಥಕ ವಾಕ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುವ ರೀತಿಯ ವಿವರಣೆ, ಭವಿಷ್ಯತ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಖಿ ಮತ್ತು ಇ ಕಾರಾಂತ ಧಾತುಗಳಿಗೆ ಸ್ವರದಿಂದ ಆರಂಭವಾಗುವ ಪ್ರತ್ಯಯಗಳು ಹತ್ತುವಾಗ ಹಾಗೂ ವ್ಯಂಜನದಿಂದ ಆರಂಭವಾಗುವ ಪ್ರತ್ಯಯಗಳು ಹತ್ತುವಾಗ, ಧಾತುಗಳ ಅಂತ್ಯಸ್ವರದಲ್ಲಿ ಆಗುವ ಬದಲಾವಣೆಯ ಉಲ್ಲೇಖ ಮೊದಲಾದವುಗಳು ಈ ವ್ಯಾಕರಣದ ಉಪಯುಕ್ತತೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿವೆ. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಬರುವ ಉದಾಹರಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಈ ನಾಡಿಗೆ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಹಲವಾರು ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಬಳಸಿರುವುದು, ಇದರ ಜನಪ್ರಿಯತೆಗೆ ಒಂದು ಕಾರಣವಾಗುವದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ.

ಕೊರತೆ ಇತ್ತು. ಆ ಕೊರತೆಯನ್ನು ಈ “ಆದರ್ಶ ಹಿಂದಿ-ಕನ್ನಡ ವ್ಯಾಕರಣ-I” ಪೂರೈಸುವದಾಗಿ ಹಾರೈಸುತ್ತೇನೆ.

ಯು. ಬಿ. ಹಿಲ್
ಧಾರವಾಡ
೨೯-೫-೧೯೬೦

ಆರ್. ಸಿ. ಭೂಸನೂರಮಠ,
ಎಮ್. ಎ; ರಾ. ಭಾ. ವಿಶಾರದ.

ನಮ್ಮ ನುಡಿ

ಭಾವೆಯನ್ನು ಮೊದಲು ಕಲಿತು ನಂತರ ವ್ಯಾಕರಣ ಕಲಿಯುವ ಪದ್ಧತಿ ಯೇನೋ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದದ್ದೇಸರಿ. ಆದರೆ ಇದು ಮಾತೃಭಾಷೆಗೆ ಸರಿಮಿತ ಗೊಳ್ಳುವಂತಹ ಮಾತು. ಅನ್ಯ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಅದುಕೂಡ ಕೊಂಚ ಪ್ರಾಪ್ತ ವಯಸ್ಕ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಕಲಿಯುವಾಗ ಭಾಷೆಗೆ ತಳಹದಿಯಾದ ವ್ಯಾಕರಣವು. ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ ಈ ವ್ಯಾಕರಣ ತಳಹದಿ ಇಲ್ಲದ ಭಾಷಾಕಟ್ಟಡವು ಬಹುದಿನ ನಿಲ್ಲಲಾರದು. ಅಂತೆಯೇ ನಾವು ವ್ಯಾಕರಣವನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡೇ ಭಾಷಾಜ್ಞಾನದತ್ತ ನಾಗಿದ್ದೇವೆ.

ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಗಳ ಅಭ್ಯಾಸಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಲಾದ ಪಾಠ್ಯ ಕ್ರಮ- ಕ್ರಮಸಾರವಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ವಿಷಯನಿರೂಪಣೆಯಾಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಗಳ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಹಾಗು ಶಿಕ್ಷಕರು ಇದನ್ನು ಮೆಚ್ಚುವ ಭರವಸೆ ನನಗಿದೆ. ಇದರ ಜೊತೆಗೆ ನಾವು ದ. ಭಾ. ಹಿಂ. ಪ್ರಚಾರ ಸಭೆ (ಮದ್ರಾಸ)ಯ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೂ ಇದು ಉಪಯುಕ್ತವಾಗುವಂತೆ ಆದರ ಪಾಠ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ಇದರಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದೇವೆ. ಹೀಗಾಗಿ ನಮ್ಮ ಪುಸ್ತಕವು ಏಕಕಾಲಕ್ಕೆ ಎರಡು ಉದ್ದೇಶಗಳನ್ನು ಈಡೇರಿಸುವಂತಹ ದಾಗಿದೆ.

ಕಳೆದ ಹತ್ತು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಹಿಂದಿ ಪ್ರಚಾರಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಹಾಗು ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ

ದೇವೆ. ಆದರೂ ಸಹ ಇದರಲ್ಲಿ ಅಪೂರ್ಣತೆ ಇರಬಹುದಾಗಿದೆ; ಏಕೆಂದರೆ ಮಾನವನೇ ಪೂರ್ಣನಾಗಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ವಿಜ್ಞ ಶಿಕ್ಷಕರು ವಿಧಾಯಕ ಸಲಹೆ ಸೂಚನೆಗಳನ್ನು ಕಳಿಸಿದಲ್ಲಿ ನಾವು ಅವುಗಳನ್ನು ಸಹರ್ಷ ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಈ ನಮ್ಮ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಹಿಂದಿ-ಕನ್ನಡ-ಸಂಸ್ಕೃತ-ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಚತುರ್ಭಾಷಾ ಪರಿಣತರೂ, ಕವಿಗಳೂ ಹಾಗೂ ನಾಟಕಕಾರರೂ ಆದ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಆರ್. ಸಿ. ಭೂಸನೂರಮಠರವರು ಅಮೂಲಾಗ್ರ ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ ಸುಯೋಗ್ಯ ಮುನ್ನುಡಿ ಬರೆದು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ನಾವು ಉಪಕೃತರಾಗಿದ್ದೇವೆ. ನಮ್ಮ ಗುರುಗಳಾದ ಶ್ರೀಮಾನ್. ಶ್ರೀ. ಯ. ಶೀಲವಂತರವರು ಹಾಗೂ ಧಾರವಾಡ ನಗರ ಸಭೆಯ ಸ್ಥೂಲಬೋರ್ಡಿನ ಎ. ಓ. ರವರಾದ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಎಸ್. ಎಮ್. ಮೇಗೂರರವರು ಅದರಂತೆ ಜನತಾಕಾಲೇಜಿನ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಿಕೆಯರಾದ ಶ್ರೀಮತಿ ಸರೋಜಿನಿ ಮಹಿಷಿಯವರು, ಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರಾಂತೀಯ ಹಿಂದಿ ಪ್ರಚಾರ ಸಭೆಯ ಕಾರ್ಯಾಧ್ಯಕ್ಷರಾದ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಎ. ವಿ. ಕೌದಿ ಯವರು ತಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿ ನಮ್ಮ ಈ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಪ್ರಶಂಸಿಸಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ಅಭಿನಂದನೆಗಳನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸುವದು ನಮ್ಮ ಧರ್ಮವಾಗಿದೆ. ಸದಾಹಸನ್ಮುಖಿಗಳಾದ ಶ್ರೀ. ಪಾಲೇಕರ ಮಂಗೇಶರಾಯರು ತೀವ್ರವಾಗಿ, ಅಂದವಾಗಿ ಮುದ್ರಿಸಿ ಕೊಟ್ಟು ನಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಮಹದುಪಕಾರ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಅವರನ್ನು ನಾವು ಎಷ್ಟು ಪ್ರಶಂಸಿಸಿದರೂ ಕಡಿಮೆಯೇ. ಎಷ್ಟು ಜಾಗರೂಕತೆ ವಹಿಸಿದರೂ ಕಣ್ಣು ತಪ್ಪಿಸಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಮುದ್ರಣದೋಷಗಳು ಉಳಿದುಕೊಂಡಿವೆ. ದ್ವಿತೀಯ ಮುದ್ರಣದಲ್ಲಿ ಅವುಗಳನ್ನು ನಾವು ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ತಿದ್ದಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ. ಪಾಠಕರು ಈ ಬಗ್ಗೆ ನಮ್ಮನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸುವಿರಾಗಿ ನಂಬುತ್ತೇವೆ.

ಶಿಕ್ಷಕರು ಹಾಗೂ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಈ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಅದರದಿಂದ ಸ್ವಾಗತಿಸಿ, ಈ ನಮ್ಮ ರಾಷ್ಟ್ರಭಾಷಾ ಪ್ರಚಾರಸೇವಾಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ನೆರವಾಗಿ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸುವರೆಂದು ನೆರೆನಂಬಿದ್ದೇವೆ. ಜೈಹಿಂದ! ಜೈ ಹಿಂದಿ!!

ಲೇಖಕರು

ಪ ರಿ ವಿ ಡಿ

ಪಾಠ	ವಿಷಯ	ಪುಟ	ಪಾಠ	ವಿಷಯ	ಪುಟ
1	ಅಕ್ಷರ ಪ್ರಕರಣ	1	19	ಅಪೂರ್ಣ ಭೂತಕಾಲ.	83
2	ವಾಕ್ಯಗಳು	8	20	ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ಭೂತಕಾಲ	85
3	ಅಜ್ಞಾರ್ಥಕ ರೂಪಗಳು	12	21	ಸಾಮಾನ್ಯ ಭೂತಕಾಲ (ಅಕರ್ಮಕ)	88
4	ಸಾಮಾನ್ಯ ವರ್ಮಾನಕಾಲ	15	22	ಸಾಮಾನ್ಯ ಭೂತಕಾಲ (ಸಕರ್ಮಕ)	92
5	ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ವರ್ಮಾನಕಾಲ	19	23	ಅಸನ್ನ ಭೂತಕಾಲ	95
6	ಸಾಮಾನ್ಯ ಭವಿಷ್ಯತ್ಕಾಲ	23	24	ಪೂರ್ಣ ಭೂತಕಾಲ	98
7	ಸಂಭಾವ್ಯ ಭವಿಷ್ಯತ್ಕಾಲ	30	25	ಸಂಯೋಜಕಾವ್ಯಯಗಳು	100
8	ಲಿಂಗ	33	26	ವಾಹ ಪ್ರಯೋಗ	103
9	ವಚನಗಳು	38	27	ವಾಹ್ಯ ಪ್ರಯೋಗ	105
10	ವಿಭಕ್ತಿ ಪ್ರತ್ಯಯಗಳು	43	28	ಕರ ಪ್ರಯೋಗ	108
11	ಕಾ, ಕೆ, ಕೀ ನಿಯಮ	50	29	ಸಕ ಪ್ರಯೋಗ	111
12	ವಿಶೇಷಣಗಳು	53	30	ಕೃಕ ಪ್ರಯೋಗ	113
13	ಕ್ರಿಯಾ ವಿಶೇಷಣಗಳು	57	31	ಹೊನಾ, ಪಡನಾ ಗಳ ಪ್ರಯೋಗ	116
14	ಸರ್ವನಾಮಗಳು	59	32	ದೇನಾ, ಲಗನಾ ಗಳ ಪ್ರಯೋಗ	118
15	ಸರ್ವನಾಮಗಳು	67	33	ಅಂಕಗಳು	121
16	ಸಂಬಂಧ ಸೂಚಕ ಅವ್ಯಯಗಳು	73			
17	ಪ್ರಶ್ನಾರ್ಥಕ ಶಬ್ದಗಳು	77			
18	ಕೃದಂತ ಭಾವನಾಮ	80			

ವಿ.ಸೂ:- 7, 31 ಮತ್ತು 32 ನೆಯ ಪಾಠಗಳು ಪ್ರಾಥಮಿಕ

आदर्श हिन्दी कन्नड व्याकरण-1

पाठ 1

अक्षर प्रकर्ण (अक्षर प्रकरण)

★★

वर्णमाला (वर्णमाला)

हिन्दी भाषೆಯ ವರ್ಣಮಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ವರಗಳು 13 ಹಾಗೂ ವ್ಯಂಜನಗಳು 33 ಹೀಗೆ ಒಟ್ಟು 46 ಅಕ್ಷರಗಳಿರುತ್ತವೆ.

स्वर (ಸ್ವರಗಳು)

अ आ इ ई उ ऊ ऋ ए ऐ ओ औ अं अः
ಅ ಆ ಇ ಈ ಉ ಊ ಋ ಌ ಏ ಏ ಓ ಔ ಅಂ ಅಃ

वर्गीय व्यंजन (ವರ್ಗೀಯ ವ್ಯಂಜನಗಳು)

क ख ग घ ङ ('क' वर्ग)
ಕ ಖ ಗ ಗ ಙ

च छ ज झ ञ ('ज' वर्ग)
ಚ ಛ ಜ ಜ ಞ

ट ठ ड ढ ण ('ट' वर्ग)
ಟ ಠ ಡ ಢ ಣ

त थ द ध न ('त' वर्ग)
ತ ಥ ದ ಧ ನ

ಈ ಸ್ವರ ಚಿಹ್ನೆಗಳಿಂದ ಕೆಳಗಿನಂತೆ ಬಳ್ಳಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸು
ತ್ತಾರೆ.

ಕ	ಕಾ	ಕಿ	ಕೀ	ಕು	ಕೂ	ಕೃ	ಕೇ	ಕೈ	ಕೋ	ಕೌ	ಕಂ	ಕಃ
ಕ	ಕಾ	ಕಿ	ಕೀ	ಕು	ಕೂ	ಕೃ	ಕೇ	ಕೈ	ಕೋ	ಕೌ	ಕಂ	ಕಃ
ಗ	ಗಾ	ಗಿ	ಗೀ	ಗು	ಗೂ	ಗೃ	ಗೇ	ಗೈ	ಗೋ	ಗೌ	ಗಂ	ಗಃ
ಗ	ಗಾ	ಗಿ	ಗೀ	ಗು	ಗೂ	ಗೃ	ಗೇ	ಗೈ	ಗೋ	ಗೌ	ಗಂ	ಗಃ
ದ	ದಾ	ದಿ	ದೀ	ದು	ದೂ	ದೃ	ದೇ	ದೈ	ದೋ	ದೌ	ದಂ	ದಃ
ದ	ದಾ	ದಿ	ದೀ	ದು	ದೂ	ದೃ	ದೇ	ದೈ	ದೋ	ದೌ	ದಂ	ದಃ
ಚ	ಚಾ	ಚಿ	ಚೀ	ಚು	ಚೂ	ಚೃ	ಚೇ	ಚೈ	ಚೋ	ಚೌ	ಚಂ	ಚಃ
ಚ	ಚಾ	ಚಿ	ಚೀ	ಚು	ಚೂ	ಚೃ	ಚೇ	ಚೈ	ಚೋ	ಚೌ	ಚಂ	ಚಃ
ಶ	ಶಾ	ಶಿ	ಶೀ	ಶು	ಶೂ	ಶೃ	ಶೇ	ಶೈ	ಶೋ	ಶೌ	ಶಂ	ಶಃ
ಶ	ಶಾ	ಶಿ	ಶೀ	ಶು	ಶೂ	ಶೃ	ಶೇ	ಶೈ	ಶೋ	ಶೌ	ಶಂ	ಶಃ

ಸಂಯುಕ್ತಾಕ್ಷರ (ಒತ್ತಕ್ಷರಗಳು)

ಕ, ಗ, ಚ, ತ ಇತ್ಯಾದಿ ಅಕ್ಷರಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುವ ೧ ಈ ಉದ್ದನೆಯ ಚಿಹ್ನೆಕ್ಕೆ ಪಾಞ್ ಅನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಈ ಪಾಞ್ ಯನ್ನನು-
ಲಕ್ಷಿಸಿ ವ್ಯಂಜನಗಳನ್ನು ಮೂರು ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ವಿಂಗಡಿಸಬಹುದು.

- (1) ಪಾಞ್ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿದ್ದ ವ್ಯಂಜನಗಳು, ಉದಾ:- ಕ, ಫ (2)
- ಪಾಞ್ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ವ್ಯಂಜನಗಳು, ಉದಾ:- ತ, ಥ, ಶ ಇತ್ಯಾದಿ.
- (3) ಪಾಞ್ ಇಲ್ಲದ ವ್ಯಂಜನಗಳು, ಉದಾ:- ಛ, ಟ, ಠ, ಡ, ಢ, ಡ, ರ, ಲ, ಳ.

ವಿ. ಸೂ:- ೧ ದ ಬಳ್ಳಿಯನ್ನು ರಚಿಸುವಾಗ ತ್ವ, ತ್ವ ಕಾರವನ್ನು ಕ್ವ, ಕ್ವ ಈ ರೀತಿ ಬರೆಯದೆ ಕ್ವ (ರು) ಕ್ವ (ರು) ಈ ರೀತಿ ಬರೆಯತಾಗದೆ.

ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಯುಕ್ತಾಕ್ಷರಗಳನ್ನು ಬರೆಯುವ ಪದ್ಧತಿಗಳು ಭಿನ್ನ ಭಿನ್ನವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಕನ್ನಡ ಒತ್ತಕ್ಷರದಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ಉಚ್ಚರಿಸುವ ಅಕ್ಷರವನ್ನು ಪೂರ್ಣವನ್ನಾಗಿಯೂ ಉಳಿದ ಅಕ್ಷರ ಅಥವಾ ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನು ಒತ್ತುಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾರ್ಪಡಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಉದಾ:— ಪುಸ್ತಕ, ಸಂಸ್ಕೃತ. ಆದರೆ ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ಉಚ್ಚರಿಸುವ ಅಕ್ಷರವನ್ನು ಅಥವಾ ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನು ಅರ್ಧವನ್ನಾಗಿಯೂ ಕೊನೆಗೆ ಉಚ್ಚರಿಸುವ ಅಕ್ಷರವನ್ನು ಪೂರ್ಣವನ್ನಾಗಿಯೂ ಬರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಉದಾ: - पुस्तक, संस्कृत ।

ಪಾಙ್ಚೆ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಅಕ್ಷರಗಳು ಸಂಯುಕ್ತಾಕ್ಷರಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯ ಅಕ್ಷರಗಳಾಗಿ ಬಂದರೆ ಆ ಅಕ್ಷರಗಳ ಪಾಙ್ಚೆ ಯ ಮುಂದಿನ ಅಲ್ಪಾಂಶವು ನಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ.

ಉದಾ:—	ಕ + ಯ = ಕ್ಯಾ	क्या
	ಕ + ತ = ಕ್ತ	रक्त
	ಫ + ತ = ಫತ	हफता
	ಫ + ಲ = ಫಲ	फलारेन्स

ಪಾಙ್ಚೆ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಅಕ್ಷರಗಳು ಸಂಯುಕ್ತಾಕ್ಷರಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯ ಅಕ್ಷರಗಳಾಗಿ ಬಂದರೆ ಆ ಅಕ್ಷರಗಳ ಪಾಙ್ಚೆ ಲೋಪವಾಗುತ್ತದೆ.

ಉದಾ:—	ಗ + ನ = ಗನ	लगन
	ಸ + ಜ = ಸಜ	मस्जिद
	ಷ + ಟ = ಷಟ	कष्ट
	ಖ + ನ = ಖನ	अन्न (अन्न)

ಖ + ತ = ಖ್ತ	ಸಖ್ತ
ಘ + ನ = ಘನ	ವಿಘನ (ವಿಘ್ನ)

ಪಾಙ್ಗೆ ಇಲ್ಲದ ಅಕ್ಷರಗಳು ಸಂಯುಕ್ತಾಕ್ಷರಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ನೆಯ ಅಕ್ಷರಗಳಾಗಿ ಬಂದರೆ ಆ ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನು ವ್ಯಂಜನವನ್ನಾಗಿ ಬರೆಯುತ್ತಾರೆ. ವ್ಯಂಜನದ ಚಿಹ್ನವು (ಂ) ಈ ರೀತಿಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಅಕ್ಷರದ ಕೆಳಗೆ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಹಲ್ ಅನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಉದಾ:- ಟ್ = ಟ್, ಡ್ = ಡ್, ತ್ = ತ್ ಇತ್ಯಾದಿ.

ಡ + ಗ = ಡ್ಗ	ಖಡ್ಗ
ಡ + ಟ = ಡ್ಡ	ಅಡ್ಡ
ಟ + ಠ = ಟ್ಠ	ಚಿಡ್ಠಿ
ಟ + ಟ = ಟ್ಠ	ಠಡ್ಠ

ಈ ಮೇಲಿನ ಸಂಯುಕ್ತಾಕ್ಷರಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡದಂತೆ ಬಂದರ ಕೆಳಗೊಂದು ಬರೆಯುವ ರೂಢಿಯೂ ಉಂಟು. ಉದಾ:- ಖಡ್ಗ, ಅಡ್ಡ, ಚಿಡ್ಠಿ ಇತ್ಯಾದಿ. ಕೆಲವು ಸಂಯುಕ್ತಾಕ್ಷರಗಳು ಈ ಕೆಳಗೆ ನಂತೆಯೂ ಬರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತವೆ.

ದ + ದ = ದ್	ಭದ್ರ
ದ + ಥ = ಥ್	ಬುಧ್
ಕ + ತ = ಕ್ತ	ರಕ್ತ (ರಕ್ತ)
ತ + ತ = ತ್ತ	ಚಿತ್ತ (ಚಿತ್ತ)
ಹ + ವ = ಹ್ವ	ಆಹ್ವಾನ
ದ + ವ = ದ್ವ	ವಿಧ್ವಾನ

ರ ವು ಸಂಯುಕ್ತಾಕ್ಷರಗಳಲ್ಲಿ ಬರೆಯಲ್ಪಡುವಾಗ ಅದು ಭಿನ್ನ ಭಿನ್ನ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ (° / ು) ಈ ಪ್ರಕಾರ ಮೂರು ಚಿಹ್ನೆಗಳ ರೂಪ ತಾಳುತ್ತದೆ.

(1) ಸಂಯುಕ್ತಾಕ್ಷರಗಳಲ್ಲಿ ರ ದ ಉಚ್ಚಾರವು ಮೊದಲಾಗುತ್ತಿದ್ದರೆ ಅದು (°) ಈ ರೂಪವನ್ನು ತಾಳಿ ಸಂಯುಕ್ತಾಕ್ಷರದ ಅಂತ್ಯಾಕ್ಷರದಮೇಲೆ ಬರುತ್ತದೆ.

ಉದಾ:—	ರ + ಫ = ಫ	ವರ್ಫ
	ರ + ಯ = ರ್ಯ	ಸೂರ್ಯ
	ರ + ಜ = ಜ	ಅರ್ಜುನ
	ರ + ಗ = ಗ	ಸ್ವರ್ಗ
	ರ + ಡ = ಡ	ಕಾರ್ಡ
	ರ + ತ + ಯ = ರೈ	ಮರೈ

(2) ಸಂಯುಕ್ತಾಕ್ಷರಗಳಲ್ಲಿ ರ ದ ಉಚ್ಚಾರವು ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಾದರೆ ಅದು (/) ಈ ರೂಪವನ್ನು ತಾಳಿ ಪಾಝೆಗೆ ಕೂಡುತ್ತದೆ.

ಉದಾ:—	ಗ + ರ = ಗ್ರ	ಅಗ್ರ
	ಕ + ರ = ಕ್ರ	ಫಿಕ್ರ
	ಭ + ರ = ಭ್ರ	ಭ್ರಮರ
	ತ + ರ = ತ್ರ	ಪತ್ರ
	ಮ + ರ = ಮ್ರ	ನಮ್ರ
	ದ + ರ = ದ್ರ	ದ್ರವ

ವಿ. ಸೂ:— ಡ ಇದು ಪಾಝೆ ಇಲ್ಲದ ಅಕ್ಷರವಾಗಿದ್ದರೂ ರ ದ ಚಿಹ್ನವು ಪಾಝೆ ಯುಳ್ಳ ಅಕ್ಷರಗಳಿಗೆ ಕೂಡುವಂತೆ ಕೂಡುತ್ತದೆ. ಉದಾ:- ಫಂಡ.

ಫಾई ಇಲ್ಲದ ಸಂಯುಕ್ತಾಕ್ಷರಗಳಲ್ಲಿ ರ ದ ಉಚ್ಚಾರವು ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಾದರೆ ಅದು (ʌ) ಈ ರೂಪವನ್ನು ತಾಳಿ ಅಕ್ಷರದ ಕೆಳಗೆ ಬರುತ್ತದೆ.

ಉದಾ:— ತ + ರ = ತ್ರ ತ್ರಮ

ಠ + ರ = ಠ್ರ ಠ್ರಕ

ಷ + ಠ + ರ = ಷ್ರ ಷ್ರಾಷ್ರ

ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿ ಅನುಸ್ವಾರ (ಂ) ಪ್ರಕಟಪಡಿಸಲು ಒಂದು ಚುಕ್ಕೆ (·) ಯನ್ನು ಅಕ್ಷರದ ಮೇಲೆ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಉದಾ:— ಕಂಗನ, ಸಂದಲ, ಟಂಗ, ಠಂಡಾ, ಠಂಗಿ, ಬೈಗನ ।

ಅನುಸ್ವಾರಯುಕ್ತ ಶಬ್ದದಲ್ಲಿ ಅನುಸ್ವಾರದ ಮುಂದಿನ ಅಕ್ಷರವು ಯಾವದೇ ವರ್ಗೀಯ ವ್ಯಂಜನದ ಅಕ್ಷರವಾಗಿದ್ದರೆ, ಅ ವರ್ಗದ ಅನುನಾಸಿಕ ಅಕ್ಷರವನ್ನು ಅರ್ಥವನ್ನಾಗಿಸುವ ಅನುಸ್ವಾರದ ಬದಲಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಾರೆ. ಉದಾ:— ಅಂಗ = अङ्ग, ಚಂಚಲ=चञ्चल, ಟಂಡಾ=ठण्डा, ಹಿಂದಿ=हिन्दी, ಹಂಪಿ=हम्पी ।

ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿ ಅರ್ಧ ಅನುಸ್ವಾರವೊಂದಿದೆ. ಅದನ್ನು (ँ) ಹೀಗೆ ಬರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಅರ್ಧಚಂದ್ರಬಿಂದುವೆನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಉಪಯೋಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಾಗ ಇದರ ಉಚ್ಚಾರವು ಅನುಸ್ವಾರದಂತೆ ಕೇವಲ ಮೂಗಿನಿಂದಾಗದೆ ಮೂಗು ಮತ್ತು ಬಾಯಿಯಿಂದ ಏಕ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಆಗುತ್ತದೆ. ಉದಾ:— ಕಹಾँ, ಜಹಾँ, ಚಾँದ, ಹಾँಸ, ಪಹುँಚ ।

ವಿಸರ್ಗ (:) ವನ್ನು ಪ್ರಕಟಪಡಿಸುವ ರೀತಿಯು ಕನ್ನಡ ದಂತೆಯೇ ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಇರುತ್ತದೆ. ಉದಾ:— प्रातःकाल (ಪ್ರಾತಃಕಾಲ), अंतःकरण (ಅಂತಃಕರಣ) ಇತ್ಯಾದಿ.

ಪಾಠ 2

ವಾಕ್ಯ (ವಾಕ್ಯಗಳು)

ಅರ್ಧ ಪೂರ್ಣವಾಗುವಂತಹ ಶಬ್ದಗಳ ಸಮೂಹಕ್ಕೆ ವಾಕ್ಯ ವೆನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಉದಾ:-

(1) ಶಾಂತಾ ರಸೋई ಬನಾತೀ ಹೈ । ಶಾಂತಾ ಅಡಿಗೆ ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ.

(2) ಪ್ರೇಮಾ ಕಹಾನಿ ಪಢತೀ ಹೈ ।

ಪ್ರೇಮಾ ಕಥೆಯನ್ನು ಓದುತ್ತಾಳೆ.

(3) ಮೋಹನ ರೋಟಿ ಖಾತಾ ಹೈ ।

ಮೋಹನನು ರೊಟ್ಟಿಯನ್ನು ತಿನ್ನುತ್ತಾನೆ.

ಕನ್ನಡದಂತೆ ಹಿಂದಿ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಕರ್ತೃ, ಕರ್ಮ, ಕ್ರಿಯಾಪದಗಳು ಬರುತ್ತವೆಂಬುದನ್ನು ಮೇಲಿನ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ನೋಡಬಹುದು; ಆದರೆ ಅಕರ್ಮಕ ಕ್ರಿಯಾಪದದ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಕರ್ಮವದವಿರುವದಿಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಉದಾ:-

(1) ಸೋಮಶೇಖರ ಸ್ಕೂಲ ಜಾತಾ ಹೈ ।

ಸೋಮಶೇಖರನು ಶಾಲೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ.

(2) ಮೀನಾಕ್ಷಿ ಹೆಸತೀ ಹೈ । ಮೀನಾಕ್ಷಿ ನಗುತ್ತಾಳೆ.

(3) ಶ್ಯಾಮಲಾ ದೌಡತೀ ಹೈ । ಶ್ಯಾಮಲಾ ಓಡುತ್ತಾಳೆ.

ಸಂಜ್ಞಾ और सर्वनाम (ನಾಮ ಮತ್ತು ಸರ್ವನಾಮಗಳು)

ವಸ್ತುಗಳ ಹೆಸರುಗಳಿಗೆ ನಾಮ (ಸಂಜ್ಞಾ) ಗಳೆನ್ನುತ್ತಾರೆ.

ಉದಾ:- ಘರ-ಮನೆ, ಬೆಲ-ಎತ್ತು, ಪಠರ-ಕಲ್ಲು, ಆಕಾಶ-ಆಕಾಶ, ಮೋಹನ-ಮೋಹನ, ಇತ್ಯಾದಿ.

ನಾಮಗಳ ಬದಲಾಗಿ ಅದೇ ಅರ್ಥವನ್ನು ಕೊಡುವ ಶಬ್ದಗಳಿಗೆ 'ಸರ್ವನಾಮ'ಗಳೆನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಉದಾ:- ಮೆ, ಹಮ, ತು, ತುಮ ಇತ್ಯಾದಿ.

ಸರ್ವನಾಮ (ಸರ್ವನಾಮಗಳು)

ಏಕವಚನ	ಬಹುವಚನ
ಪ್ರಥಮ ಪುರುಷ ಮೆ ನಾನು	ಹಮ ನಾವು
ದ್ವಿತೀಯ ಪುರುಷ ತು ನೀನು	{ ತುಮ ನೀವು ಆಪ ತಾವು
ತೃತೀಯ ಪುರುಷ {	ವಹ ಅವನು, ಅವಳು, ಅದು, ಆ
	ವೇ ಅವರು, ಅವು, ಆ
	ಯಹ ಇವನು, ಇವಳು, ಇದು, ಈ
	ಯೇ ಇವರು, ಇವು, ಈ

ಕನ್ನಡದಂತೆ ಹಿಂದಿ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿಯೂ (1) ವರ್ತಮಾನ ಕಾಲ (2) ಭೂತಕಾಲ (3) ಭವಿಷ್ಯತ್ಕಾಲ, ಹೀಗೆ ಮೂರು ಮುಖ್ಯ ಕಾಲಗಳುಂಟು. ವರ್ತಮಾನಕಾಲದ ಕ್ರಿಯಾಪದಗಳ ರಚನೆಗಾಗಿ ಹೊ-ಆಗು ಎಂಬ ಸಹಾಯಕ ಧಾತುವಿನ ವರ್ತಮಾನ ಕಾಲದ ರೂಪಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಅವಶ್ಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅವು ಈ ಕೆಳಗಿನಂತಿರುತ್ತವೆ.

ಏಕವಚನ	ಬಹುವಚನ
ಮೆ ಹ್ನೇ. ನಾನು ಇರುತ್ತೇನೆ.	ಹಮ ಹೇ. ನಾವು ಇರುತ್ತೇನೆ.
ತು ಹೇ. ನೀನು ಇರುತ್ತೀ.	{ ತುಮ ಹೊ. ನೀವು ಇರುತ್ತೀರಿ. ಆಪ ಹೇ. ತಾವು ಇರುತ್ತೀರಿ.
ವಹ ಹೇ. { ಅವನು ಇರುತ್ತಾನೆ. ಅವಳು ಇರುತ್ತಾಳೆ. ಅದು ಇರುತ್ತದೆ.	ವೇ ಹೇ. { ಅವರು ಇರುತ್ತಾರೆ. ಅವು ಇರುತ್ತವೆ.

यह है। { ಇವನು ಇರುತ್ತಾನೆ.
ಇವಳು ಇರುತ್ತಾಳೆ. ये हैं। { ಇವರು ಇರುತ್ತಾರೆ.
ಇವು ಇರುತ್ತವೆ.

ಅಭ್ಯಸನಗಳು

(ಅ) ಕಂಪಿನಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಶಬ್ದಗಳಲ್ಲಿ ಯೋಗ್ಯವಾದುದನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸಿರಿ.

- 1) ————ಕहाँ खेलते हो ? (हम, मैं, तुम)
- 2) ————चूहे पकड़ती है। (बिल्ली, गधा, शेर)
- 3) ————सबरे पाँच बजे उठता हूँ। (वामन, वे, मैं)
- 4) शशिकला ————सुनती है। (कहानी, नाटक, सिनेमा)
- 5) गिरिजा दूकान से ————लाती है। (खेत, शक्कर, पेड़)
- 6) पिताजी ————पढ़ते हैं। (पत्थर, कुरसी, अखबार)
- 7) शकुंतला नदी में ————। (नहा, सो, पढ़)
- 8) हम आज बेंगलूर ————। (हँस, उड़, जा)
- 9) मैदान में लड़के ————। (पी, खेल, गिर)
- 10) माँ रोटी ————। (बन, बना, कर)

ಕಠಿಣ ಶಬ್ದಾರ್ಥಗಳು

चूहा (ಪು)*-ಇಲಿ; पकड़-ಹಿಡಿ; शेर(पु)-ಹುಲಿ ಅಥವಾ ಸಿಂಹ; सबरे-ಬೆಳಗಿನಲ್ಲಿ; कहानी (ಸ್ತ್ರೀ)-ಕತೆ; दूकान (ಸ್ತ್ರೀ)-

* ಈ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಪುಲ್ಲಿಂಗ ಶಬ್ದಗಳ ಮುಂದೆ 'पु' ಎಂದೂ ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗ ಶಬ್ದಗಳ ಮುಂದೆ 'स्त्री' ಎಂದೂ ಬರೆಯಲಾಗಿದೆ.

ಅಂಗಡಿ; ಶಾಕರ (ಪ್ರೀ)-ಸಕ್ಕರೆ; ಪಠನಾ-ಓದುವದು; ಪಠ್ಯ-ಕೆಲ್ಲು; ಅಖಬಾರ (ಪು)-ವರ್ತಮಾನಪತ್ರ; ನಹಾನಾ-ಸ್ನಾನಮಾಡುವದು; ರೋನಾ-ಅಳುವದು; ಅಡನಾ-ಹಾರುವದು; ಹೈಸನಾ-ನಗುವದು; ಮೈದಾನ (ಪು)-ಬಯಲು; ಖೇಲನಾ-ಆಡುವದು; ಬನನಾ-ಅಗುವದು; ಬನಾನಾ-ಮಾಡುವದು.

(ಬ) ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿ ಭಾಷಾಂತರಿಸಿರಿ:—

- (1) ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನು ದಿನಾಲು ಶಾಲೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. (2) ಮಹಾದೇವಸ್ವನವರು ವರ್ತಮಾನ ಪತ್ರವನ್ನು ಓದುತ್ತಾರೆ. (3) ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಹುಡುಗರು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. (4) ಬೆಂಗಳೂರು ದೊಡ್ಡ ಪಟ್ಟಣವಾಗಿರುತ್ತದೆ. (5) ಗೀತಾ ನೃತ್ಯಮಾಡುತ್ತಾಳೆ. (6) ಗೋಳಗುಮ್ಮಟ ವಿಜಾಪುರದಲ್ಲಿರುತ್ತದೆ. (7) ಸರಿಮಳಾ ಪತ್ರ ಬರೆಯುತ್ತಾಳೆ. (8) ಕಾಂಚನಮಾಲಾ ಹಾಡುತ್ತಾಳೆ. (9) ಎತ್ತುಗಳು ನೀರು ಕುಡಿಯುತ್ತವೆ. (10) ಅವರು ಧಾರವಾಡದಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತಾರೆ.

ಕಠಿಣ ಶಬ್ದಾರ್ಥಗಳು

ದಿನಾಲು-ರೋಜ; ಪಟ್ಟಣ-ಶಹರ (ಪು); ನೃತ್ಯಮಾಡುವದು-ನಾಚನಾ; ಪತ್ರ-ಖತ (ಪು); ಹಾಡುವದು-ಗಾನಾ; ಎತ್ತುಗಳು-ಬೈಲ; ಕುಡಿಯುವದು-ಪೀನಾ ।

---

† ಈ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಧಾತುಗಳ ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳುವಾಗ ಅವುಗಳ ಮುಂದೆ ನಾ ಹಚ್ಚಿ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ.

ಪಾಠ 3

ಆಜ್ಞಾರ್ಥಕರೂಪ (ಆಜ್ಞಾರ್ಥಕ ರೂಪಗಳು)

ಆಜ್ಞಾರ್ಥವೆಂದರೆ 'ಅಪ್ಪಣೆಕೊಡು' ಎಂದು ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರ ರೂಪಗಳು ದ್ವಿತೀಯ ಪುರುಷ ಸರ್ವನಾಮ ತ್ವ, ತುಮ, ಆಪ ಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತವೆ. ಇದರ ರೂಪಗಳಿಂದ ಲಿಂಗಜ್ಞಾನವಾಗುವದಿಲ್ಲ.

ಕ್ರಿಯಾಪದದ ಮೂಲರೂಪಕ್ಕೆ ಧಾತು (ಧಾತು) ಅನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಉದಾ:—ಕರತೆ ಹೈ, ಜಾಯೆಗೊ, ಪಿ ರಹೆ ಹೈ—ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಕರ, ಜಾ, ಪಿ ಇವು ಧಾತುಗಳು ಇರುತ್ತವೆ.

ತ್ವ ಕರ್ತೃವಾಗಿದ್ದಾಗ ಧಾತುಗಳೇ ಆಜ್ಞಾರ್ಥಕ ಕ್ರಿಯಾಪದಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಉದಾ:— ತ್ವ ಜಾ । ನೀನು ಹೋಗು; ತ್ವ ಖರ ಚಲ । ನೀನು ಮನೆಗೆ ನಡೆ ಇತ್ಯಾದಿ.

ತುಮ ಕರ್ತೃವಾಗಿದ್ದಾಗ ಧಾತುಗಳಿಗೆ ಆ ಜೋಡಿಸುವದರಿಂದ ಆಜ್ಞಾರ್ಥಕ ಕ್ರಿಯಾಪದಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಉದಾ:— ತುಮ ಆಆೊ । ನೀವು ಬನ್ನಿರಿ; ತುಮ ಸಿಖಾಆೊ । ನೀವು ಕಲಿಸಿರಿ; ತುಮ ಸೊಆೊ । ನೀವು ಮಲಗಿರಿ. ಆದರೆ ಆ ಕಾರಾಂತ ಧಾತುಗಳಿಗೆ ಆ ಕೊಡುವಾಗ ಧಾತುವಿನ ಅಂತ್ಯ ಆ ಸ್ವರವು ಲೋಪವಾಗುತ್ತದೆ. ಉದಾ:— ಆಠ್+ಅ+ಆೊ=ಆಠೊ; ಲಿಖ್+ಅ+ಆೊ=ಲಿಖೊ । ಇಲ್ಲಿ ಆ ಸ್ವರವು ಲೋಪವಾಗಿದೆ.

ಔ, ಊ ಕಾರಾಂತ ಧಾತುಗಳಿಗೆ ಆ ಕೊಡುವಾಗ ಅವು ಹ್ರಸ್ವವಾಗುತ್ತವೆ. ಉದಾ:— ಪಿ + ಆೊ = ಪಿಆೊ ಕುಡಿಯಿರಿ; ಊ + ಆೊ = ಊಆೊ ಮುಟ್ಟಿರಿ ಇತ್ಯಾದಿ.

ಆಪ ಕರ್ತೃವಾಗಿದ್ದಾಗ ಧಾತುಗಳಿಗೆ ಆಯೆ ಜೋಡಿಸುವದ ರಿಂದ ಆಜ್ಞಾರ್ಥಕ ಕ್ರಿಯಾಪದಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಉದಾ:- ಆಪ ಲಾಔಯೆ । ತಾವು ತನ್ನಿರಿ; ಆಪ ಧೌಔಯೆ । ತಾವು ಒಗೆಯಿರಿ. ಆದರೆ ಆ ಕಾರಾಂತ ಧಾತುಗಳಿಗೆ ಆಯೆ ಕೂಡುವಾಗ ಧಾತುವಿನ ಅಂತ್ಯ ಆ ಸ್ವರವು ಲೋಪವಾಗುತ್ತದೆ. ಉದಾ:- ದೇಖ್+ಅ+ಆಯೆ=ದೇಖಿಯೆ; ಮುನ್+ಅ+ಆಯೆ=ಮುನಿಯೆ । ಇಲ್ಲಿ ಆ ವು ಲೋಪವಾಗಿದೆ.

ದೇ, ಲೇ, ಪಿ, ಕರ ಇವು ಅಸವಾದ ಧಾತುಗಳಾಗಿದ್ದು ರಿಂದ ಆಜ್ಞಾರ್ಥಕದಲ್ಲಿ ಈ ರೀತಿ ಬದಲಾವಣೆಗಳಾಗುತ್ತವೆ.

ತು ದೇ । ನೀನು ಕೊಡು.	ತುಮ ದೌ । ನೀವು ಕೋಡಿರಿ.	ಆಪ ದಿಜಿಯೆ । ತಾವು ಕೊಡಿರಿ.
ತು ಲೇ । ನೀನುತೆ ಗೆದುಕೊಳ್ಳು.	ತುಮ ಲೌ । ನೀವು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಿರಿ.	ಆಪ ಲಿಜಿಯೆ । ತಾವು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಿರಿ.
ತು ಪಿ । ನೀನು ಕುಡಿ.	ತುಮ ಪಿಔ । ನೀವು ಕುಡಿಯಿರಿ.	ಆಪ ಪಿಜಿಯೆ । ತಾವು ಕುಡಿಯಿರಿ.
ತು ಕರ । ನೀನು ಮಾಡು.	ತುಮ ಕರೌ । ನೀವು ಮಾಡಿರಿ.	ಆಪ ಕಿಜಿಯೆ । ತಾವು ಮಾಡಿರಿ.

ಆಜ್ಞಾರ್ಥಕ ರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ನಿಷೇಧವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವಾಗ ಧಾತುವಿನ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಮತ (ಬೇಡ) ಉಪಯೋಗಿಸಬೇಕು. ಉದಾ:- ತು ಮತ ರೌ । ನೀನು ಅಳಬೇಡ, ತುಮ ಬುರಾ ಕಾಮ ಮತ ಕರೌ । ನೀವು ಕೆಟ್ಟ ಕೆಲಸ ಮಾಡಬೇಡಿರಿ. ಆಪ ಜಮೀನಪರ ಮತ ಬೆಠಿಯೆ । ತಾವು ನೆಲದಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಬೇಡಿರಿ.

ಹಿಂದಿ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ತು* ಇದರ ಉಪಯೋಗವು ಬಾಲಕರಿ ಗಾಗಿ, ಅಳುಹೋಳುಗಳಿಗಾಗಿ, ಸಲಿಗೆಯವರಿಗಾಗಿ ಮತ್ತು ದೇವರಿ

---

*'ನೀನು' ಇದರ ಭಾಷಾಂತರ ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ತುಮ ಎಂದು ಮಾಡಬೇಕು.

ಗಾಗಿ ಆಗುತ್ತದೆ. ಆದರೂ ಇದರ ಉಪಯೋಗವು ಅಪರೂಪ
ವೆಂದೇ ಹೇಳಬಹುದು. ತುಮ ಇದರ ಉಪಯೋಗವು ಸರಿಸಮಾ
ನರಿಗಾಗಿ ಹಾಗೂ ಆಪ ಇದರ ಉಪಯೋಗವು ಗೌರವ ಪ್ರಕಟ
ಪಡಿಸುವದರ ಸಲುವಾಗಿ ಆಗುತ್ತದೆ.

ಅಭ್ಯಾಸಗಳು

(ಅ) ಕಂಪಿನಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಧಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಯೋಗ್ಯವಾದುದನ್ನು
ಉಪಯೋಗಿಸಿ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸಿರಿ.

- 1) ತುಮ ಸ್ಕೂಲ ——— । (ಜಾ, ಸುನ, ಲಾ)
- 2) ಆಪ ಅಂಕ ಪ್ಯಾಲಾ ಠಂಡಾ ಪಾನಿ ——— । (ಖಾ, ಪಿ, ಚಬಾ)
- 3) ತು ಸುಬಹ್ ಜಲ್ದಿ ——— । (ಸೊ, ಅುಠ್, ದೌಡ್)]
- 4) ಜಲ್ದಿ ಗಾನಾ ಗಾಅಿಯೆ ದೇರ ಮತ ——— । (ಕರ, ದೇಖ, ಪಡ)
- 5) ತುಮ ಯಹ್ ತಸ್ವೀರ ——— । (ಸುಂಘ, ಲೆ, ಸೀಖ)
- 6) ಆಪ ಮುಞ್ಚೆ ದಸ ರುಪಯೆ ——— । (ದೇ, ಖೇಲ, ಫಾಡ)
- 7) ರೊಜ್ ಖುಲಿ ಹವಾ ಮೆಂ ——— । (ತಹ್ಲ, ಕರ, ಪಡ)
- 8) ಆಪ ಹಮಕೊ ಹಿಂದಿ ——— । (ದೇಖ, ಸಿಖಾ, ಲಿಖ)
- 9) ತು ಶೋರ ಮತ ——— । (ಮಚಾ, ದೇಖ, ಖೇಲ)
- 10) ರೊಜ್ ಸ್ಕೂಲ್ ಜಾओ और अच्छी तरह पाठ ——— ।
(ಚಲ, ಪಡ, ಬನ)

ಕಠಿಣ ಶಬ್ದಾರ್ಥಗಳು

ಜಬಾನಾ—ನುರಿಸುವದು; ಸೊನಾ—ಮಲಗುವದು; ದೌಡನಾ—
ಓಡುವದು; ದೇರ(ಪ್ರೀ)—ತಡ, ಎಲಂಬ; ತಸ್ವೀರ(ಪ್ರೀ)—ಚಿತ್ರ;
ಸುಂಘನಾ—ಮೂಸಿನೋಡುವದು; ಫಾಡನಾ—ಹರಿಯುವದು; ತಹ್ಲನಾ—

ಅಡ್ಡಾಡುವದು; ಪಟನಾ-ಬೀಳುವದು; ಸಿಖಾನಾ-ಕಲಿಸುವದು;
ಶೌರ ಮಚಾನಾ-ಗದ್ದಲಮಾಡುವದು.

(ಬ) ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿ ಭಾಷಾಂತರಿಸಿರಿ:—

(1) ಉಷಾ, ನೀನು ಒಂದು ಗ್ಲಾಸು ನೀರನ್ನು ತೆಗೆದು ಕೊಂಡು ಬಾ. (2) ನೀನು ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಬೇಗ ಎಳು. (3) ತಾವು ಈ ವುಸ್ತುಕವನ್ನು ಓದಿರಿ. (4) ಹೊಲದಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿರಿ. (5) ನೀವು ನಕಾಶೆಯಲ್ಲಿ ಹಿಮಾಲಯ ಪರ್ವತವನ್ನು ತೋರಿಸಿರಿ (6) ಮೋಹನ, ನೀನು ಬಹಳ ಹೊತ್ತು ಮಲಗಬೇಡ. (7) ಬಕುಲಾ, ನೀನು ಬೇಗ ಅಡಿಗೆ ಮಾಡು. (8) ನೀವೆಲ್ಲರೂ ಹಿಂದಿಯನ್ನು ಕಲಿಯಿರಿ. (9) ಗುರುಗಳೇ, ನಮಗೆ ಒಂದು ಕತೆಯನ್ನು ಹೇಳಿರಿ. (10) ತಾವು ಕುರ್ಚಿಯಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಿರಿ.

ಕಠಿಣ ಶಬ್ದಾರ್ಥಗಳು

ಗ್ಲಾಸು-ಗಿಲಾಸ(ಪು); ಬೇಗ-ಜಲ್ದಿ; ಹೊಲ-ಖೇತ(ಪು);
ತೋರಿಸುವದು-ದಿಖಾನಾ; ಬಹಳಹೊತ್ತು-ದೇರತಕ; ಅಡಿಗೆ-
ರಸೋಡೆ(ಪ್ರೀ); ನೀವೆಲ್ಲರೂ-ತುಮ ಸಬ್ ।

ಪಾಠ 4

सामान्य वर्तमानकाल (ಸಾಮಾನ್ಯ ವರ್ತಮಾನಕಾಲ)

ಕ್ರಿಯಾಪದದ ಕಾರ್ಯವು ಸದ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ,
ಎಂಬುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುವದಕ್ಕೆ ವರ್ತಮಾನಕಾಲ ವೆನ್ನುತ್ತಾರೆ.

ಕ್ರಿಯಾಪದದ ಕಾರ್ಯವು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಸಾಗಿದೆ, ಎಂಬುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುವದಕ್ಕೆ ಸಾಮಾನ್ಯ ವರ್ತಮಾನಕಾಲವೆನ್ನುತ್ತಾರೆ.

ಪುಲ್ಲಿಂಗ ಏಕವಚನದಲ್ಲಿ ಧಾತುವಿಗೆ ತಾ, ಬಹುವಚನದಲ್ಲಿ ತೇ, ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗ ಏಕವಚನ ಮತ್ತು ಬಹುವಚನಗಳೆರಡರಲ್ಲಿಯೂ ತೀ ಪ್ರತ್ಯಯವನ್ನು ಜೋಡಿಸಿ ಅವುಗಳ ಮುಂದೆ ಹೊ ಧಾತುವಿನ ವರ್ತಮಾನಕಾಲದ ರೂಪಗಳಾದ ಹೈ, ಹೈ, ಹೈ, ಹೊ ಇವುಗಳನ್ನು ಕರ್ತೃವಿಗನುಸಾರವಾಗಿ ಇಡುವದರಿಂದ ಸಾಮಾನ್ಯ ವರ್ತಮಾನಕಾಲದ ರೂಪಗಳಾಗುತ್ತವೆ.

ಪುಲ್ಲಿಂಗ ಕೃತಃ—ಸಿಖ ಧಾತು

ಏಕವಚನ

ಬಹುವಚನ

मैं सीखता हूँ ।

हम सीखते हैं ।

ನಾನು ಕಲಿಯುತ್ತೇನೆ.

ನಾವು ಕಲಿಯುತ್ತೇವೆ.

तू सीखता है ।

{ तुम सीखते हो ।
ನೀವು ಕಲಿಯುತ್ತೀರಿ.
आप सीखते हैं ।
ತಾವು ಕಲಿಯುತ್ತೀರಿ.

ನೀನು ಕಲಿಯುತ್ತೀ.

वह सीखता है ।

वे सीखते हैं ।

ಅವನು ಕಲಿಯುತ್ತಾನೆ.

ಅವರು ಕಲಿಯುತ್ತಾರೆ.

ಅದು ಕಲಿಯುತ್ತದೆ.

ಅವು ಕಲಿಯುತ್ತವೆ.

यह सीखता है ।

ये सीखते हैं ।

ಇವನು ಕಲಿಯುತ್ತಾನೆ.

ಇವರು ಕಲಿಯುತ್ತಾರೆ.

ಇದು ಕಲಿಯುತ್ತದೆ.

ಇವು ಕಲಿಯುತ್ತವೆ.

ಪ್ರೀಲಿಂಗ ಕರ್ತೃ-ಸಿಖ ಧಾತು

ಏಕವಚನ

ಬಹುವಚನ

ಮैं ಸಿಖತೀ ಹೈ ।

ನಾನು ಕಲಿಯುತ್ತೇನೆ.

हम सिखती हैं ।

ನಾವು ಕಲಿಯುತ್ತೇವೆ.

तू सिखती है ।

ನೀನು ಕಲಿಯುತ್ತೀ.

{ तुम सिखती हो ।
ನೀವು ಕಲಿಯುತ್ತೀರಿ.
आप सिखती हैं ।
ತಾವು ಕಲಿಯುತ್ತೀರಿ.

वह सिखती है ।

ಅವಳು ಕಲಿಯುತ್ತಾಳೆ.

ಅದು ಕಲಿಯುತ್ತದೆ.

वे सिखती हैं ।

ಅವರು ಕಲಿಯುತ್ತಾರೆ.

ಅವು ಕಲಿಯುತ್ತವೆ.

यह सिखती है ।

ಇವಳು ಕಲಿಯುತ್ತಾಳೆ.

ಇದು ಕಲಿಯುತ್ತದೆ.

ये सिखती हैं ।

ಇವರು ಕಲಿಯುತ್ತಾರೆ.

ಇವು ಕಲಿಯುತ್ತವೆ.

ಸಾಮಾನ್ಯ ವರ್ತಮಾನಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಿಷೇಧಾರ್ಥಕ ನಹಿಂ(ಇಲ್ಲ) ಉಪಯೋಗಿಸಿದಾಗ ಹೌ ಧಾತುವಿನ ವರ್ತಮಾನಕಾಲದ ರೂಪ-ಗಳಾದ ಹೈ, ಹೈ, ಹೈ, ಹೌ ಗಳನ್ನು ವಾಕ್ಯಸೌಂದರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಸಾಮಾನ್ಯ-ವಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸುವದಿಲ್ಲ. ಉದಾ:— ಲಿಗರಾಜ ಛಾಯ ನಹಿಂ ಪೌತಾ । ಲಿಂಗರಾಜನು ಚಹಾ ಕುಡಿಯುವದಿಲ್ಲ. ಶೋರ ಛಾಸ ನಹಿಂ ಖಾತೆ । ಸಿಂಹಗಳು ಹುಲ್ಲು ತಿನ್ನುವದಿಲ್ಲ. ಅನ್ನಪೂರ್ಣಿ ನಹಿಂ ರೌತಿ । ಅನ್ನಪೂರ್ಣಾ ಅಳುವದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ನಿಷೇಧಾರ್ಥಕ ಸಾಮಾನ್ಯ ವರ್ತಮಾನಕಾಲದ ಪ್ರೀಲಿಂಗ ಬಹುವಚನದಲ್ಲಿ ತಿ ಇದರ ಮೇಲೆ ಅನುಸ್ವಾರದ ಚಿಹ್ನವಾದ (.) ಬಿಂದು ಬರುತ್ತದೆ. ಉದಾ:—

ಲಡಕಿಯಾଁ ಜಗಡಾ ನಹಿಂ ಕರತಾಂ । ಹುಡುಗಿಯರು ಜಗಲಾಡುವ-
ದಿಲ್ಲ.

ಅಭ್ಯಾಸನಗಳು

(ಅ) ಕೆಳಗಿನ ಕ್ರಿಯಾವದಗಳ ಲಿಂಗವನ್ನು ಬದಲಿಸಿರಿ.

(1) वह रोज स्कूल जाता है । (2) तुम गाना सुनते हो । (3) मैं तमाशा देखता हूँ । (4) वहाँ कौन जाती हैं ? (5) वे चाय पीती हैं । (6) आप बेंगलूर कब जाते हैं ? (7) मैं सत्यनारायण कथा सुनता हूँ । (8) हम सब कर्नाटक विश्वविद्यालय देखने जाती हैं ।

(ಬ) ಕರ್ತೃಪದವನ್ನು ಕಂಪನಲ್ಲಿ ಸೂಚಿಸಿರುವಂತೆ ಬದಲಾಯಿಸಿರಿ.

(1) मैं बंबई जाता हूँ । (मैं द बदलಾಗಿ तुम ಉಪಯೋಗಿಸಿರಿ.) (2) आप क्या करते हैं ? (आप द बदलಾಗಿ वे ಉಪಯೋಗಿಸಿರಿ.) (3) तुम बाजार कब जाते हो ? (तुम द बदलಾಗಿ वह ಉಪಯೋಗಿಸಿರಿ.) (4) तू रोज क्या खाती है ? (तू द बदलಾಗಿ ये ಉಪಯೋಗಿಸಿರಿ.) (5) हम गाना गाते हैं । (हम द बदलಾಗಿ तू ಉಪಯೋಗಿಸಿರಿ.) (6) वह दूध पीता है । (वह द बदलಾಗಿ मैं ಉಪಯೋಗಿಸಿರಿ.) (7) वे तमाशा दिखाती हैं । (वे द बदलಾಗಿ तुम ಉಪಯೋಗಿಸಿರಿ.) (8) यह जल्दी नहीं आठता । (यह द बदलಾಗಿ हम ಉಪಯೋಗಿಸಿರಿ.)

(ಕ) ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿ ಭಾಷಾಂತರಿಸಿರಿ:—

- (1) ಸತ್ಯಬೋಧನು ಮೋಟರಿನಲ್ಲಿ ಶಾಲೆಗೆ ಬರುತ್ತಾನೆ. (2) ನೀವು ದಿಲ್ಲಿಗೆ ಯಾವಾಗ ಹೋಗುತ್ತೀರಿ? (3) ವಿನೋಬಾ-ರವರು ದೇಶದ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. (4) ರತ್ನ ಪ್ರಭಾ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಹಾಡುತ್ತಾಳೆ. (5) ನಾಯಿಗಳು ಬೊಗಳುತ್ತವೆ. (6) ಬೆಕ್ಕುಗಳು ಹಾಲನ್ನು ಬಹಳ ಪ್ರೇಮದಿಂದ ಕುಡಿಯುತ್ತವೆ. (7) ಸುಶೀಲಾ ಈಗ ಎಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತಾಳೆ? (8) ಆರು ಘಂಟೆಗೆ ನಾವು ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಇರುವದಿಲ್ಲ. (9) ನಾವು ಯಾವಾಗಲೂ ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತೇವೆ. (10) ಮೀನಗಳು ನೀರಿನ ಹೊರಗೆ ಜೀವಿಸುವದಿಲ್ಲ.

ಕ. ಶ:—ಯಾವಾಗ-ಕಬ; ಸೇವೆ-ಸೇವಾ(ಪ್ರೀ); ಬೊಗಳು ವದು-ಭುಕ್ತನಾ; ಈಗ-ಅಬ; ಎಲ್ಲಿ-ಕಹಾ; ಯಾವಾಗಲೂ-ಹಮೇಶಾ; ಮೀನಗಳು-ಮಫಲಿಯಾ(ಪ್ರೀ); ಹೊರಗೆ-ಕೆ ಬಾಹರ; ಜೀವಿಸುವದು-ಜೀನಾ ।

ಪಾಠ 5

ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ವರ್ತಮಾನಕಾಲ (ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ವರ್ತಮಾನಕಾಲ)

ಕ್ರಿಯಾಪದದ ಕಾರ್ಯವು ಮುಗಿಯದೆ ಇನ್ನೂ ನಡೆಯುತ್ತಲಿದೆ, ಎಂಬದನ್ನು ಸೂಚಿಸುವದಕ್ಕೆ ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ವರ್ತಮಾನಕಾಲ ವೆನ್ನುತ್ತಾರೆ.

ಪುಲ್ಲಿಂಗ ಏಕವಚನದಲ್ಲಿ ಧಾತುವಿನ ಮುಂದೆ ರಹಾ, ಬಹುವಚನದಲ್ಲಿ ರಹೇ, ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗ ಏಕವಚನ ಮತ್ತು ಬಹುವಚನಗಳೆರಡ-

ರಲ್ಲಿಯೂ ರಹಿ ಇಟ್ಟು, ಅವುಗಳ ಮುಂದೆ ಹೊ ಧಾತುವಿನ ವರ್ತ-
ಮಾನಕಾಲದ ರೂಪಗಳಾದ ಹೈ, ಹೈ, ಹೈ, ಹೊ ಇವುಗಳನ್ನು ಕರ್ತೃ-
ವಿಗನುಸಾರವಾಗಿ ಇಡುವದರಿಂದ ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ವರ್ತಮಾನಕಾಲದ
ರೂಪಗಳಾಗುತ್ತವೆ.

ಪುಲ್ಲಿಂಗ ಕರ್ತೃ-ದೇಖ ಧಾತು

ಏಕವಚನ

ಬಹುವಚನ

ಮैं देख रहा हूँ ।

हम देख रहे हैं ।

ನಾನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

ನಾವು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೇವೆ.

तू देख रहा है ।

{ तुम देख रहे हो ।
ನೀವು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೀರಿ.
आप देख रहे हैं ।
ತಾವು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೀರಿ.

ನೀನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೀ.

वह देख रहा है ।

वे देख रहे हैं ।

ಅವನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ.

ಅವರು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಅದು ನೋಡುತ್ತಿರುತ್ತದೆ.

ಅವು ನೋಡುತ್ತಿರುತ್ತವೆ.

यह देख रहा है ।

ये देख रहे हैं ।

ಇವನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ.

ಇವರು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಇದು ನೋಡುತ್ತಿರುತ್ತದೆ.

ಇವು ನೋಡುತ್ತಿರುತ್ತವೆ.

ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗ ಕರ್ತೃ-ದೇಖ ಧಾತು

मैं देख रही हूँ ।

हम देख रही हैं ।

ನಾನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

ನಾವು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೇವೆ.

<p>तू देख रही है । ನೀನು ನೋಡುತ್ತಿರುವಿ.</p>	<p>“ { तुम देख रही हो । ನೀವು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೀರಿ. आप देख रही हैं । ತಾವು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೀರಿ.</p>
<p>वह देख रही है । ಅವಳು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. ಅದು ನೋಡುತ್ತಿರುತ್ತದೆ.</p>	<p>वे देख रही हैं । ಅವರು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಅವು ನೋಡುತ್ತಿರುತ್ತವೆ.</p>
<p>यह देख रही है । ಇವಳು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. ಇದು ನೋಡುತ್ತಿರುತ್ತದೆ.</p>	<p>ये देख रही हैं । ಇವರು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇವು ನೋಡುತ್ತಿರುತ್ತವೆ.</p>

ಅಭ್ಯಸನಗಳು

(अ) ಕೆಳಗಿನ ವಾಕ್ಯಗಳ ಕ್ರಿಯಾವದಗಳನ್ನು ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ವರ್ತಮಾನಕಾಲಕ್ಕೆ ಬದಲಾಯಿಸಿರಿ.

(1) अमीर आदमी धन कमाता है । (2) वह आसमानके तारे गिनता है । (3) बसव इमलीके बीज चुनता है । (4) औरत प्याज काटती है । (5) पुट्टप्पाजी अंगूर खाते हैं । (6) आशा आँसू बहाती है । (7) वह लडका बाजार में गाजर चुराता है । (8) लडके गेंद खेलते हैं ।

ಕ. ಶ:— ಅಮೀರ-ಶೀಮಂತ; ಕಮಾನಾ-ಗಳಿಸುವದು; ಆಸಮಾನ(ವು)-ಆಕಾಶ; ಇಮಲಿ(ಪ್ರೀ)-ಹುಣಸೀಹಣ್ಣು; ಚುನನಾ-ಆರಿಸುವದು; ಔರತ-ಹೆಣ್ಣು ಮಗಳು; ಪ್ಯಾಜ(ವು)-ಉಳ್ಳೇಗಡ್ಡೆ;

ಕಾಟನಾ-ಕೊಯ್ಯುವದು; ಅಂಗೂರ(ಪು)-ದ್ರಾಕ್ಷೆಹಣ್ಣು; ಅಸು(ಪು)-
ಕಣ್ಣೀರು; ಬಹಾನಾ-ಹರಿಸುವದು; ಗಾಜರ(ಪು)-ಗಜ್ಜರಿ;
ಗೊದ(ಪು)-ಚಿಂಡು.

(ಬ) ತೆರವಿದ್ದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಕಂಸಿನಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟ ಯೋಗ್ಯ ಧಾತು-
ವಿನ ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ವರ್ತಮಾನಕಾಲದ ಕ್ರಿಯಾಪದವನ್ನು ತುಂಬಿರಿ.

- 1) ಜುಲಾಹಾ ಕಪಡಾ—— । (ಸಿ, ಬುನ, ಚಲಾ)
- 2) ಗರಿಬ ರೋಟಿ—— । (ಮಾಗ, ಬೆಚ, ಪಿ)
- 3) ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಕಶೀದಾ—— । (ಬನ, ಖೆಲ, ಕಾಡ)
- 4) ಹಿರನ ಜಂಗಲ ಮೆ—— । (ಚರ, ಚರಾ, ತೆರ)
- 5) ರತನಾ ಬಾಜಾರ ಮೆ ಮಿರ್ಚ—— । (ಸುನ, ಖಿಂಚ, ಖರೀದ)
- 6) ಮಣ್ಣು ತಲಾಬ ಮೆ ಮಣ್ಣಿ—— । (ಪಕಡ, ಪೆಂಕ, ಗಿರ)
- 7) ಮಾಧವಿ ಕಹಾನಿ—— । (ಸುನ, ಛೊಡ, ಚಲ)
- 8) ಛಾಯಾ ಡಿಬ್ಬೆಕಾ ಡಕ್ಕನ—— । (ಖೊಲ, ಮಾರ, ಪಡ)

ಕ. ಶ:— ಜುಲಾಹಾ(ಪು)-ನೇಕಾರ; ಬುನನಾ-ನೆಯ್ಯುವದು;
ಮಾಗನಾ-ಬೇಡುವದು; ಕಶೀದಾ(ಪು)-ಕಸೂತಿ; ಕಾಡನಾ-ತೆಗೆ-
ಯುವದು; ಹಿರನ(ಪು)-ಚಿಗರಿ; ಚರನಾ-ಮೇಯಿಸುವದು;
ಚರನಾ-ಮೇಯುವದು; ತೆರನಾ-ಈಸುವದು; ಮಿರ್ಚ(ಪ್ರೀ)-ಮೆಣ-
ಸಿನಕಾಯಿ; ಮಣ್ಣು-ಮೀನಗಾರ; ಮಣ್ಣಿ(ಪ್ರೀ)-ಮೀನ;
ಪಕಡನಾ-ಹಿಡಿಯುವದು; ಡಕ್ಕನ(ಪು)-ಮುಚ್ಚಳ; ಖೊಲನಾ-
ತೆರೆಯುವದು.

(ಕ) ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿ ಭಾಷಾಂತರಿಸಿರಿ:—

- (1) ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ನಕ್ಷತ್ರಗಳು ಹೊಳೆಯುತ್ತಿರುತ್ತವೆ.
- (2) ಒಕ್ಕಲಿಗನು ಹೊಲದಲ್ಲಿ ರಂಟಿಯನ್ನು ಹೊಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಾನೆ.
- (3) ಕೂಲಿಕಾರನು ನೆಲವನ್ನು ಅಗೆಯುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. (4) ಬಸವ-
ರಾಜನು ಬಯಲಿನಲ್ಲಿ ಓಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. (5) ಸಿದ್ಧರಾಮೇಶ್ವರರು
ಭಾಷಣಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. (6) ಸುನಂದಾ ಈಗ ಸಿನೇಮಾಕ್ಕೆ
ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. (7) ನಾಗೂ ಏಕೆ ಅಳುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ?
- (8) ನೀನು(ಪ್ರೀ) ಈಗ ಏನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವಿ? (9) ಸುಭಾಷನು
ಅಟವಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. (10) ಮುರಿಗೆಪ್ಪನವರು ತಮ್ಮ ಬಟ್ಟೆ-
ಗಳನ್ನು ತಾವೇ ಒಗೆಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಕ. ಶ:— ಹೊಳೆಯುವದು—ಚಮಕನಾ; ಒಕ್ಕಲಿಗ—
ಕಿಸಾನ; ರಂಟಿ ಹೊಡೆಯುವದು—ಹಲ ಚಲಾನಾ; ಅಗೆಯುವದು—
ಖೋದನಾ; ಈಗ—ಅಬ; ಏಕೆ—ಕಯೊ; ತಮ್ಮ—ಅಪನಾ; ತಾವೇ
ಖುದ ಹೀ ।

ಪಾಠ 6

ಸಾಮಾನ್ಯ ಭವಿಷ್ಯತ್ಕಾಲ (ಸಾಮಾನ್ಯ ಭವಿಷ್ಯತ್ಕಾಲ)

ಕ್ರಿಯಾಪದದ ಕಾರ್ಯವು ಭವಿಷ್ಯತ್ತಿನಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವದೆಂಬು-
ದನ್ನು ಸೂಚಿಸುವದಕ್ಕೆ ಭವಿಷ್ಯತ್ಕಾಲವೆನ್ನುತ್ತಾರೆ.

ಕ್ರಿಯಾಪದದ ಕಾರ್ಯವು ಭವಿಷ್ಯತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ
ನಡೆದಿದೆ, ಎಂಬುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುವದಕ್ಕೆ ಸಾಮಾನ್ಯ ಭವಿಷ್ಯತ್ಕಾಲ
ವೆನ್ನುತ್ತಾರೆ.

ಧಾತುಗಳಿಗೆ ಈ ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರತ್ಯಯಗಳನ್ನು ಜೋಡಿಸುವದರಿಂದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಭವಿಷ್ಯತ್ಕಾಲದ ಪುಲ್ಲಿಂಗ ಕ್ರಿಯಾಪದಗಳಾಗುತ್ತವೆ.

ಸಾಮಾನ್ಯ ಭವಿಷ್ಯತ್ಕಾಲದ ಪುಲ್ಲಿಂಗ ಪ್ರತ್ಯಯಗಳು

ಏಕವಚನ
ಮೆ ಅಂಗಾ ।

ತು ಅಂಗಾ ।

ವಹ ಅಂಗಾ

ಯಹ ಅಂಗಾ

ಬಹುವಚನ
ಹಮ ಅಂಗೇ ।

{ ತುಮ ಅಂಗೇ ।
ಆಪ ಅಂಗೇ ।

ವೇ ಅಂಗೇ ।

ಯೇ ಅಂಗೇ ।

ಪ್ರೀಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಮೇಲಿನ ಪ್ರತ್ಯಯಗಳಲ್ಲಿಯ ಅಂತ್ಯಾಕ್ಷರಗಳಾದ ಗಾ, ಗೇ ಗಳು ಗಿ ಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಉದಾ:— ಅಂಗಿ, ಅಂಗಿ, ಅಂಗಿ, ಅಂಗಿ ।

ಪುಲ್ಲಿಂಗ ಕರ್ತೃ-ಖಾ ಧಾತು

ಏಕವಚನ
ಮೆ ಖಾಅಂಗಾ ।
ನಾನು ತಿನ್ನು ವೆನು.

ತು ಖಾಅಂಗಾ ।
ನೀನು ತಿನ್ನು ವಿ.

ಬಹುವಚನ
ಹಮ ಖಾಅಂಗೇ ।
ನಾವು ತಿನ್ನು ವೆವು.

{ ತುಮ ಖಾಅಂಗೇ ।
ನೀವು ತಿನ್ನು ವರಿ.
ಆಪ ಖಾಅಂಗೇ ।
ತಾವು ತಿನ್ನು ವರಿ.

ವಿ. ಸೂ:— ಆ ಕಾರಾಂತ ಧಾತುಗಳನ್ನುಳಿದು ಮಿಕ್ಕಿಲ್ಲ ಧಾತುಗಳಿಗೆ ಭವಿಷ್ಯತ್ಕಾಲದ ಪ್ರತ್ಯಯಗಳನ್ನು ಜೋಡಿಸುವಾಗ ಆ ಪ್ರತ್ಯಯಗಳಲ್ಲಿಯ ಆದ ಬದಲಾಗಿ ವಿಕಲ್ಪದಿಂದ ಯ ಇಲ್ಲವೆ ಥೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಉದಾ:— ಖಾಯೆಗಾ, ಖಾವೆಗಾ, ಖಾಯೆಗಿ, ಖಾವೆಗಿ ।

वह खाओगा ।
 ಅವನು ತಿನ್ನುವನು.
 ಅದು ತಿನ್ನುವದು.

यह खाओगा ।
 ಇವನು ತಿನ್ನುವನು.
 ಇದು ತಿನ್ನುವದು.

वे खाओगे ।
 ಅವರು ತಿನ್ನುವರು.
 ಅವು ತಿನ್ನುವವು.

ये खाओगे ।
 ಇವರು ತಿನ್ನುವರು.
 ಇವು ತಿನ್ನುವವು.

ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗ ಕರ್ತೃ-ಖಾ ಧಾತು

एकवचन
 मैं खाऊँगी ।
 ನಾನು ತಿನ್ನುವೆನು.

तू खाओगी ।
 ನೀನು ತಿನ್ನುವಿ.

वह खाओगी ।
 ಅವಳು ತಿನ್ನುವಳು.
 ಅದು ತಿನ್ನುವದು.

यह खाओगी ।
 ಇವಳು ತಿನ್ನುವಳು.
 ಇದು ತಿನ್ನುವದು.

बहुवचन
 हम खाओँगी ।
 ನಾವು ತಿನ್ನುವೆವು.

{ तुम खाओगी ।
 ನೀವು ತಿನ್ನುವಿರಿ.
 आप खाओँगी ।
 ತಾವು ತಿನ್ನುವಿರಿ.

वे खाओँगी ।
 ಅವರು ತಿನ್ನುವರು.
 ಅವು ತಿನ್ನುವವು.

ये खाओँगी ।
 ಇವರು ತಿನ್ನುವರು.
 ಇವು ತಿನ್ನುವವು.

अ कारान्त धातुಗಳಿಗೆ ಭವಿಷ್ಯತ್ಕಾಲದ ಪ್ರತ್ಯಯಗಳು ಹತ್ತುವಾಗ ಧಾತುವಿನ ಅಂತ್ಯ ಅ ಸ್ವರವು ಲೋಪವಾಗುತ್ತದೆ. ಉದಾ:— पढ्+अँगा=पढ्+अ+अँगा=पढ़ेंगा । ಇಲ್ಲಿ अ ಸ್ವರವು ಲೋಪವಾಗಿದೆ.

ದೇ (ಕೊಡು), ಲೇ (ತೆಗೆದುಕೊ) ಧಾತುಗಳಿಗೆ ಭವಿಷ್ಯತ್ಕಾಲದ ಪ್ರತ್ಯಯಗಳು ಹತ್ತುವಾಗ ಇವುಗಳಲ್ಲಿಯ ಆ ಸ್ವರವು ಲೋಪವಾಗುತ್ತದೆ. ಉದಾ:—ದೇ+ಅಂಗಾ=ದ್+ಅ+ಅಂಗಾ=ದ್‌ಗಾ; ಇಲ್ಲಿ ಆ ಸ್ವರವು ಲೋಪವಾಗಿದೆ. ಈ ನಿಯಮಕ್ಕನುಸರಿಸಿ ದೇ, ಲೇ ಗಳ ಭವಿಷ್ಯತ್ಕಾಲದ ಪುಲ್ಲಿಂಗರೂಪಗಳು ಈ ಕೆಳಗಿನಂತೆಯಾಗುತ್ತವೆ.

ಪುಲ್ಲಿಂಗ ಕರ್ತೃ-ದೇ ಧಾತು

ಏಕವಚನ	ಬಹುವಚನ
ಮೆ ದ್‌ಗಾ । ನಾನು ಕೊಡುವೆನು.	ಹಮ ದೇಗೇ । ನಾವು ಕೊಡುವೆವು.
ತು ದೇಗಾ । ನೀನು ಕೊಡುವಿ.	<div style="display: inline-block; vertical-align: middle;"> <div style="display: inline-block; vertical-align: middle;"> ತುಮ ದೋಗೇ । ನೀವು ಕೊಡುವಿರಿ ಆಪ ದೇಗೇ । ತಾವು ಕೊಡುವಿರಿ. </div> </div>
ವಹ ದೇಗಾ । ಅವನು ಕೊಡುವನು. ಅದು ಕೊಡುವದು.	<div style="display: inline-block; vertical-align: middle;"> ವೇ ದೇಗೇ । ಅವರು ಕೊಡುವರು. ಅವು ಕೊಡುವವು. </div>
ಯಹ ದೇಗಾ । ಇವನು ಕೊಡುವನು. ಇದು ಕೊಡುವದು.	<div style="display: inline-block; vertical-align: middle;"> ಯೇ ದೇಗೇ । ಇವರು ಕೊಡುವರು. ಇವು ಕೊಡುವವು. </div>

ಪುಲ್ಲಿಂಗ ಕರ್ತೃ-ಲೇ ಧಾತು

ಏಕವಚನ	ಬಹುವಚನ
ಮೆ ಲ್‌ಗಾ । ನಾನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವೆನು.	ಹಮ ಲೇಗೇ । ನಾವು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವೆವು.

ತು ಲೆಗಾ ।
ನೀನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವಿ.

{ ತುಮ ಲೋಗಿ ।
ನೀವು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವಿರಿ.
ಆಪ ಲೆಗಿ ।
ತಾವು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವಿರಿ.

ವಹ ಲೆಗಾ ।
ಅವನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವನು.
ಅದು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವದು.

ವಿ ಲೆಗಿ ।
ಅವರು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವರು.
ಅವು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವವು.

ಯಹ ಲೆಗಾ ।
ಇವನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವನು.
ಇದು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವದು.

ಯಿ ಲೆಗಿ ।
ಇವರು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವರು.
ಇವು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವವು.

ಮೇಲಿನ ಲೆ, ದಿ ಪುಲ್ಲಿಂಗ ಕ್ರಿಯಾಪದಗಳ ಅಂತ್ಯಾಕ್ಷರ-
ಗಳಾದ ಗಾ, ಗೆ ಗಳು ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗ ಕರ್ತೃವಿದ್ದಾಗ ಗಿ ಆಗುತ್ತವೆ.

ಆ ಮಿತ್ತು ಅ ಕಾರಾಂತ ಧಾತುಗಳಿಗೆ ಭವಿಷ್ಯತ್ಕಾಲದಲ್ಲಿ
ಸ್ವರದಿಂದ ಆರಂಭವಾಗುವ ಪ್ರತ್ಯಯಗಳು (ಅಗಾ, ಅಗೆ, ಅಂಗಾ,
ಅೋಗಿ) ಹತ್ತುವಾಗ ಧಾತುಗಳ ಅಂತ್ಯ ದೀರ್ಘಸ್ವರವು ಹ್ರಸ್ವವಾಗು-
ತ್ತದೆ. ಉದಾ:— ಪಿಅಗಾ, ಪಿಅಗೆ, ಪಿಅಂಗಾ, ಪಿಅೋಗಿ, ಅಱಾ, ಅಱೆ,
ಅಱಂಗಾ, ಅಱೋಗಿ । ಆದರೆ ವ್ಯಂಜನದಿಂದ ಆರಂಭ-
ವಾಗುವ ಪ್ರತ್ಯಯಗಳು (ಯಗಾ, ಯಗೆ, ವೆಗಾ, ವೆಗೆ) ಹತ್ತುವಾಗ
ಧಾತುಗಳ ಅಂತ್ಯ ದೀರ್ಘಸ್ವರವು ಬದಲಾಗುವದಿಲ್ಲ. ಉದಾ:—
ಯಿಗಾ, ಯಿವೆಗಾ, ಯಿಯೆಗೆ, ಯಿವೆಗೆ, ಅಱಿಗಾ, ಅಱಿವೆಗಾ, ಅಱಿಯೆಗೆ,
ಅಱಿವೆಗೆ ।

ಹಿ (ಅಗು) ಧಾತುವಿನ ಭವಿಷ್ಯತ್ಕಾಲದ ರೂಪಗಳು ಈ
ಕೆಳಗಿನಂತೆ ಆಗುತ್ತವೆ.

ಪುಲ್ಲಿಂಗ ಕರ್ತೃ-ಹೊ ಧಾತು

ಎಕವಚನ	ಬಹುವಚನ
ಮैं हूँगा ।	हम होंगे ।
तू होगा ।	{ तुम होंगे ।
	{ आप होंगे ।
वह होगा ।	वे होंगे ।
यह होगा ।	ये होंगे ।

ಮೇಲಿನ ಕ್ರಿಯಾಪದಗಳ ಅಂತ್ಯಾಕ್ಷರಗಳಾದ ಗಾ, ಗೆ ಗಳು ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗ ಕರ್ತೃವಿದ್ದಾಗ ಗಿ ಆಗುತ್ತವೆ. ಉದಾ:— ಹೊಗಿ, ಹೊಗಿ, ಹೊಗಿ ।

ಅಭ್ಯಸನಗಳು

(अ) ತೆರವಿದ್ದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಕಂಸಿನಲ್ಲಿಕೊಟ್ಟ ಯೋಗ್ಯ ಧಾತು-
ವಿನ ಸಾಮಾನ್ಯ ಭವಿಷ್ಯತ್ಕಾಲದ ಕ್ರಿಯಾಪದವನ್ನು ತುಂಬಿ.

- 1) परसों सबेरे ललिता ससुराल— । (ले, जा, खो)
- 2) मैं तुमको एक नारंगी— । (पी, दे, ले)
- 3) वह लडका मैदान में— । (खेल, अड, जी)
- 4) यह रेलगाडी कल धारवाड— । (मर, दौड, पहुँच)
- 5) अशोक नारियलके पेडपर— । (चढ, अउतर, अड)
- 6) तुम मेरे घर कब— ? (आ, पढ, सुन)
- 7) भालचंद्र गंदी चीज नहीं— । (जा, छू, खेल)
- 8) तूफान में यह दिया— । (सुलग, बढ, बुझ)

ಕ. ಶ:— ಪರಸೆ—ನಾಡದು, ಮೊನ್ನೆ; ಸಸುರಾಲ(ಪ್ರೀ)-ಮಾವನಮನೆ; ನಾರಂಗಿ(ಪ್ರೀ)-ಕೆತ್ತಳೆಹಣ್ಣು; ಚಿಜ(ಪ್ರೀ)-ವಸ್ತು; ತೂಕಾನ(ಪು)-ಬಿರುಗಾಳಿ; ಸುಲಗನಾ-ಹೊತ್ತಿಕೊಳ್ಳುವದು; ಬುಜನಾ-ಅರುವದು ಅಥವಾ ನಂದುವದು.

(ಬ) ಕೆಳಗಿನ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯ ಭವಿಷ್ಯತ್ಕಾಲಕ್ಕೆ ಬದಲಾಯಿಸಿರಿ.

(1) ಕಮಜೋರ ದೇಶ ಲಡಾई ಮೆ ಹಾರತಾ ಹೈ ।

(2) ಗಿರಿಜಾಧವ ಹಿಂದಿ ಸೀಖ ರಹಾ ಹೈ । (3) ಅರವಿಂದ ಕಯೆ ರೊತಾ ಹೈ ? (4) ಜಾನಕಿ ಪ್ರಣಾಮ ನಹೀ ಕರತೀ ।

(5) ತುಮಕೊ ಕಿತನಿ ತನಖಾಹ ಮಿಲತೀ ಹೈ ? (6) ಗಿರಿಜಾ ದುಃಖ ಸಹ ರಹೀ ಹೈ । (7) ತುಮ ಅಪನೆ ನೌಕರಕೊ ಕಯಾ ದೇತೆ ಹೊ ? (8) ಮೆ ಜಲಸೆ ಮೆ ಇನಾಮ ಲೆ ರಹಾ ಹೈ ।

ಕ. ಶ:— ತನಖಾಹ(ಪ್ರೀ)-ಪಗಾರ; ಕಮಜೋರ-ಅಶಕ್ತ; ಸಹನಾ-ಸಹಿಸುವದು; ಜಲಸಾ(ಪು)-ಸಭೆ.

(ಕ) ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿ ಭಾಷಾಂತರಿಸಿರಿ:—

(1) ಜಯಶೀಲಾ ನಾಳೆ ಇಸಳೂರಿಗೆ ಹೋಗುವಳು.

(2) ನಾಳೆಯ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ನೀವು ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡುವಿರೋ ಅಥವಾ ಕನ್ನಡದಲ್ಲೋ ? (3) ಶಕುಂತಲಾ ಶಾಲೆಗೆ ಹೋಗುವಳು. (4) ನಾವು (ಪ್ರೀ) ನಾಡದು ದಿಲ್ಲಿಯಿಂದ ತಿರುಗಿ ಬರುವೆವು.

(5) ಉಗಿಬಂಡಿಯು ಈ ಸ್ಟೇಶನ್‌ನಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುವದು. (6) ಒಕ್ಕಲಿಗನು ಸಸಿಗಳಿಗೆ ನೀರುಣಿಸುವನು. (7) ನಾನು ಈ ಮಾವಿನಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಕಳಿಸುವೆನು. (8) ಸಿಂಧೂತಾಯಿ

ಬೇಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಶರಬತ ಕುಡಿಯುವಳು. (9) ನೀನು ಬೆಂಕಿಯನ್ನು ಮುಟ್ಟುವಿಯಾ? (10) ನಾನು ಬಡವರಿಗೆ ಅನ್ನವನ್ನು ಕೊಡುವೆನು.

ಕ. ಶಃ— ಅಥವಾ—ಯಾ; ತಿರುಗಿ ಬರುವದು—ಲೈಟ್ ಆನಾ; ಸಸಿ—ಪೌಞಾ(ಪು); ನೀರುಣ್ಣಿಸುವದು—ಸಿಂಚನಾ; ಮಾವಿನಹಣ್ಣು—ಆಮ(ಪು); ಬೇಸಿಗೆ—ಗರಮಿ(ಪ್ರೀ); ಬೆಂಕಿ—ಆಗ(ಪ್ರೀ); ಬಡವ—ಗರೀಬ ।

ಪಾಠ 7

ಸಂಭಾವ್ಯ ಭವಿಷ್ಯತ್ಕಾಲ (ಸಂಭಾವ್ಯ ಭವಿಷ್ಯತ್ಕಾಲ)

ಕ್ರಿಯಾಪದದ ಕಾರ್ಯವು ಭವಿಷ್ಯತ್ತಿನಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಸಂಭವವಿದೆಯೆಂಬುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುವದಕ್ಕೆ ಸಂಭಾವ್ಯ ಭವಿಷ್ಯತ್ಕಾಲವೆನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಇದಕ್ಕೆ ವಿದ್ಯರ್ಥಕವೆನ್ನುತ್ತಾರೆ.

ಸಾಮಾನ್ಯ ಭವಿಷ್ಯತ್ಕಾಲದ ಕ್ರಿಯಾಪದಗಳಲ್ಲಿಯ ಅಂತ್ಯಾಕ್ಷರಗಳಾದ ಗಾ, ಗೆ, ಗಿ ಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಬಿಡುವದರಿಂದ ಸಂಭಾವ್ಯ ಭವಿಷ್ಯತ್ಕಾಲದ ರೂಪಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಉದಾ:— ಮೆಂ ಪಡ್ ? ಹಮ ಪಡ್ ? ಇತ್ಯಾದಿ. . ಸಾಮಾನ್ಯ ಭವಿಷ್ಯತ್ಕಾಲದ ಕ್ರಿಯಾಪದಗಳಿಂದ ಕರ್ತೃವಿನ ಲಿಂಗಜ್ಞಾನವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಸಂಭಾವ್ಯ ಭವಿಷ್ಯತ್ಕಾಲದ ಕ್ರಿಯಾಪದಗಳಿಂದ ಕರ್ತೃವಿನ ಲಿಂಗಜ್ಞಾನವಾಗುವದಿಲ್ಲ.

ಜಾ-ಹೋಗು

ಎಕವಚನ
ಮೆಂ ಜಾಅುಂ ।
ತುಂ ಜಾಅೆ ।
ವಹ ಜಾಅೆ ।
ಯಹ ಜಾಅೆ ।

ಬಹುವಚನ
ಹಮ್ ಜಾಅೆಂ ।
(ತುಮ್ ಜಾಅೊ ।*
(ಆಪ್ ಜಾಅೆಂ ।
ವೆ ಜಾಅೆಂ ।
ಯೆ ಜಾಅೆಂ ।

ಸಂಭಾವ್ಯ ಭವಿಷ್ಯತ್ಕಾಲದ ಪ್ರಯೋಗವು ಅನುಮತಿ, ಇಚ್ಛೆ, ಸಂಶಯ, ಆಜ್ಞೆ ಇತ್ಯಾದಿ ಅರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಆಗುತ್ತದೆ. ಉದಾ:—

ಅನುಮತಿ:— क्या, मैं बाजार जाऊँ? ನಾನು ಪೇಟೆಗೆ ಹೋಗಲಿ ?

ಇಚ್ಛೆ:— भगवान आपका भला करे । ಭಗವಂತನು ತಮಗೆ ಕಲ್ಯಾಣಮಾಡಲಿ.

ಸಂಶಯ:— कौन जाने, वह कब आयेगा ? ಅವನು ಯಾವಾಗ ಬರುವನೋ, ಯಾರಿಗೆ ಗೊತ್ತು ?

ಆಜ್ಞೆ:— आज तुम वहाँ न जाओ । ಇಂದು ನೀನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗದಿರು.

* ತುಮ ಕರ್ತೃವಿನ ಸಂಭಾವ್ಯ ಭವಿಷ್ಯತ್ಕಾಲದ ಕ್ರಿಯಾಪದ ಮತ್ತು ಆಜ್ಞಾರ್ಥಕ ಕ್ರಿಯಾಪದ ಇವೆರಡರ ರೂಪಗಳು ಒಂದೇ ರೀತಿಯಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಅದರೆ ಸಂಭಾವ್ಯ ಭವಿಷ್ಯತ್ಕಾಲದ ನಿಷೇಧದಲ್ಲಿ ನ ಅಥವಾ ನಹಿ ಹಾಗೂ ಆಜ್ಞಾರ್ಥಕ ನಿಷೇಧದಲ್ಲಿ ಮತ ಬರುತ್ತವೆ. ಉದಾ:— ಸಂ. ಭ:— तुम न जाओ; ಆಜ್ಞಾರ್ಥಕ:— तुम मत जाओ ।

ಅಭ್ಯಾಸನಗಳು

(ಅ) ಕೆಳಗೆ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಧಾತುಗಳ ಸಹಾಯದಿಂದ ಸಂಭಾವ್ಯ ಭವಿಷ್ಯತ್ಕಾಲದ ರೂಪಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸಿರಿ.

ಸಿಂಚ-ವಿಚಾರಿಸು; ಡರ-ಹೆದರು; ತಿಲ-ತೂಕಮಾಡು; ಛಿಡ-ಬಿಡು; ಬದಲ-ಬದಲಿಸು; ದಿಖ-ನೋಡು; ನಾಚ-ನರ್ತನಮಾಡು; ಬಾಟ್-ಹಂಚು; ಖರೀದ-ಕೊಳ್ಳು; ಝಡಾ-ಹಾರಿಸು;

- (1) हम देशकी भलाई के बारे में—— ।
 (2) आप संकट में न—— । (3) दूकानदार सामान अच्छी तरह—— । (4) वे आसमान में गुब्बारे—— । (5) वह अपनी बुरी आदतें—— ।
 (6) अलुवप्पाजी परीक्षा पास होनेकी खुशी में मिठाई क्यों न—— ? (7) नागू अक रंगीन साडी—— ।
 (8) विनोद अपने गदे कपडे—— । (9) हम सब आज सर्कस—— । (10) भीता राष्ट्रीय हिन्दी विद्याभवन के जलसे में—— ।

ಕ. ಶಃ— ಗುಬ್ಬಾರಾ(ಪು)-ಫುಗ್ಗಾ(Balloon); ಆದತ (ಪ್ರೀ)-ರೂಢಿ, ಚಟ; ರಂಗೀನ-ಬಣ್ಣದ.

(ಬ) ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿ ಭಾಷಾಂತರಿಸಿರಿ:—

- (1) ನಾಳೆ ನಾನು ತಮ್ಮನ್ನು ಭೆಟ್ಟಿಯಾಗಲೆ? (2) ನಮ್ಮ ದೇಶವು ಪ್ರಗತಿಹೊಂದಲಿ. (3) ಜೆನ್ನಬಸಪ್ಪನವರು ಬಡವರಿಗೆ

ದಾನಮಾಡಲಿ. (4) ಅಬ್ಬಲ್ಲಗನಿಯವರು ನೃತ್ಯವನ್ನು ನೋಡಲಿ. (5) ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಹಂಪಿಗೆ ಹೋಗೋಣ. (6) ತಾವು ಸರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಪಾಸಾಗಿರಿ. (7) ದೇವರ ದಯೆಯು ನಮ್ಮೆಲ್ಲರಮೇಲಿರಲಿ. (8) ಭಾರತೀಯರು ಸುಖದಿಂದ ಬಾಳಲಿ. (9) ಮೃತ್ಯುಂಜಯ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಕಲ್ಲಾಪುರಕ್ಕೆ ದಯೆಮಾಡಿಸಲಿ. (10) ನೋಡೋಣ, ಈ ಸ್ಪರ್ಧೆಯಲ್ಲಿ ಯಾರು ಗೆಲ್ಲುವರು ?

ಪಾಠ 8

ಲಿಂಗ (ಲಿಂಗ)

ನಾಮಗಳ ಜಾತಿ (ಪುರುಷ ಅಥವಾ ಸ್ತ್ರೀ) ಗಳಿಗೆ ಲಿಂಗ ವೆನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಪುಲ್ಲಿಂಗ, ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗ ಮತ್ತು ನಪುಂಸಕ-ಲಿಂಗಗಳೆಂಬ ಮೂರು ಲಿಂಗಗಳುಂಟು. ಆದರೆ ಹಿಂದಿ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಪುಲ್ಲಿಂಗ ಹಾಗೂ ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗಗಳೆಂಬ ಎರಡೇ ಲಿಂಗಗಳುಂಟು.

ಹಿಂದಿ ಭಾಷೆಯ ನಾಮಗಳನ್ನು ಲಿಂಗಜ್ಞಾನದ ಅನುಕೂಲತೆಗಾಗಿ ಸರ್ವಜೀವವಾಚಕ ಮತ್ತು ನಿರ್ಜೀವವಾಚಕಗಳೆಂದು ಎರಡು ವಿಧವಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಸರ್ವಜೀವವಾಚಕ ನಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಪುರುಷ (ಗಂಡು) ವಾಚಕ ನಾಮಗಳೆಲ್ಲವೂ ಪುಲ್ಲಿಂಗ, ಸ್ತ್ರೀ (ಹೆಣ್ಣು) ವಾಚಕ ನಾಮಗಳೆಲ್ಲವೂ ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗವಾಗುತ್ತವೆ. ಉದಾ:—
 ಭಾಖಿ(ಪು)—ಸಹೋದರ; ಬಹನ(ಸ್ತ್ರೀ)—ಸಹೋದರಿ; ಬಕರಾ(ಪು)—ಹೋತು; ಬಕರಿ(ಸ್ತ್ರೀ)—ಆಡು; ಮೋರ(ಪು)—ನವಿಲು; ಮೋರನಿ(ಸ್ತ್ರೀ)—ಹೆಣ್ಣು ನವಿಲು;

ಮನುಷ್ಯೇತರ ಕೆಲವು ಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿ ಪುರುಷ(ಗಂಡು) ಮತ್ತು ಸ್ತ್ರೀ(ಹೆಣ್ಣು) ವಾಚಕ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ನಾಮಗಳಿರುವದಿಲ್ಲ. ಉದಾ:—

ಕೌಆ-ಕಾಗೆ; ಭೆಡಿಯಾ-ತೋಳ; ಬಾಲ್-ಕರಡಿ; ಖರಗೊಶ-
ನೊಲ; ಇವುಗಳಿಂದ ಗಂಡು ಹೆಣ್ಣು ಎರಡುದರ ಬೋಧವಾಗು-
ತ್ತಿದ್ದರೂ ಈ ನಾಮಗಳು ಮಾತ್ರ ಪುಲ್ಲಿಂಗಗಳಾಗಿವೆ. ಅದರಂತೆ
ಚಿಡಿಯಾ-ಪಕ್ಷಿ, ಚಿಲ-ಹದ್ದು, ಕೊಯಲ-ಕೋಗಿಲೆ ಇವು-
ಗಳಿಂದಲೂ ಗಂಡು ಹೆಣ್ಣು ಎರಡುದರ ಬೋಧವಾಗುತ್ತಿದ್ದರೂ ಈ
ನಾಮಗಳು ಮಾತ್ರ ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗಗಳಾಗಿವೆ. ಆದರೆ ನಿಶ್ಚಿತವಾಗಿ ಗಂಡು
ಹೆಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಿ ಹೇಳಬೇಕಾದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ-
ದಂತೆ ನಾಮಗಳ ಹಿಂದೆ ನರ (ಗಂಡು), ಮಾದಾ (ಹೆಣ್ಣು) ಹಚ್ಚಿ
ಹೇಳಬೇಕು. ಉದಾ:— ಮಾದಾ ಕೌಆ-ಹೆಣ್ಣು ಕಾಗೆ, ಮಾದಾ
ಭೆಡಿಯಾ-ಹೆಣ್ಣು ತೋಳ, ನರ ಚಿಡಿಯಾ-ಗಂಡು ಪಕ್ಷಿ, ನರ
ಚಿಲ-ಗಂಡು ಹದ್ದು ಇತ್ಯಾದಿ.

ಇನ್ನು ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾಚಕ ನಾಮಗಳ ಲಿಂಗ ನಿರ್ಣಯವು
ಕಠಿಣವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಹಿಂದಿ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಇವುಗಳ ಲಿಂಗ
ನಿರ್ಣಯಕ್ಕಾಗಿ ಯಾವನೇ ಕಟ್ಟುನಿಟ್ಟಾದ ನಿಯಮಗಳಿಲ್ಲ, ಅಭ್ಯಾಸ
ಬಲದಿಂದಲೇ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಆದರೂ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ
ಈ ಕೆಳಗಿನ ನಿಯಮಗಳು ಲಿಂಗಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಸಹಾಯವನ್ನೊದಗಿಸು-
ವವು.

ಪುಲ್ಲಿಂಗ

(1) ಅ, ಆ ಕಾರಾಂತ ನಾಮಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ
ಪುಲ್ಲಿಂಗಗಳಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಉದಾ:— ಘರ-ಮನೆ; ಪೆಡ-ಗಿಡ;
ಹಾಥ-ಕೈ; ಖೆತ-ಹೊಲ; ಕಮರಾ-ಕೋಣೆ; ಘಡಾ-ಕೊಡ
ಇತ್ಯಾದಿ.

ಅಪವಾದಗಳು:— ಬಾತ-ಮಾತು, ಆಳ-ಕಣ್ಣು, ನಾಕ-ಮೂಗು, ದವಾ-ಔಷಧ, ಸಜಾ-ಶಿಕ್ಷೆ, ಇತ್ಯಾದಿ. ಇವು ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗ-ಗಳಾಗಿವೆ.

(2) ಕೃದಂತ ಭಾವನಾಮ (ಕ್ರಿಯಾನಾಮ) ಗಳೆಲ್ಲವೂ ಪುಲ್ಲಿಂಗಗಳಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಉದಾ:— ಕರನಾ-ಮಾಡುವದು ಅಥವಾ ಮಾಡುವಿಕೆ, ದೌತನಾ-ಓಡುವದು ಅಥವಾ ಓಟ ಇತ್ಯಾದಿ.

(3) ಪಾ,ಆವ,ಪನ ಇವುಗಳಿಂದ ಅಂತ್ಯಗೊಳ್ಳುವ ಭಾವ-ವಾಚಕ ನಾಮಗಳು ಪುಲ್ಲಿಂಗವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಉದಾ:— ಬೃಹಾಪಾ-ಮುಪ್ಪು; ಚಡಾವ-ಎರಿಕೆ; ವಚಪನ-ಬಾಲ್ಯ ಇತ್ಯಾದಿ.

(4) ಊರು, ಪರ್ವತ, ದೇಶ, ವಾರ ಮತ್ತು ತಿಂಗಳುಗಳ ಹೆಸರುಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಪುಲ್ಲಿಂಗಗಳಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಉದಾ:— ಖಾರವಾಡ, ಹಿಮಾಲಯ, ಭಾರತ, ಗುರುವಾರ, ಚೈತ್ರ ಇತ್ಯಾದಿ.

ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗ

(1) ಇ,ಈ ಕಾರಾಂತ ನಾಮಗಳು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗ-ಗಳಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಉದಾ:— ಏಕೆ-ಗಡಿಯಾರ; ತಿಥಿ-ತಿಥಿ; ಮತಿ-ಬುದ್ಧಿ; ಚಿಡ್ಡೆ-ಪತ್ರ ಇತ್ಯಾದಿ.

ಅಪವಾದಗಳು:— ಪಾನಿ-ನೀರು; ಮೊತ್ತಿ-ಮುತ್ತು; ದಹಿ-ನೊಸರು; ಮಹಿ-ಮಜ್ಜಿಗೆ; ಖಿ-ತುಪ್ಪ; ಜಿ-ಜೀನ; ಇವು ಪುಲ್ಲಿಂಗಗಳಾಗಿವೆ.

(2) ಭೂಮಿಯನ್ನೇಲೆ ಚಲಿಸುವ ವಾಹನಗಳ ನಾಮಗಳು ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗಗಳಾಗಿವೆ. ಉದಾ:— ಮೋಟರ್-ಮೋಟರ್; ರೆಲಗಾಡಿ-ಉಗಿಬಂಡಿ; ಸಾಫ್ತಲ-ಸಾಯಿಕಲ್ ಇತ್ಯಾದಿ.

ಅಪವಾದಗಳು:— ತಾಂಗಾ-ಬಾಂಗಾ; ಅಖಕಾ-ಎಕ್ಕಾ-
ಗಾಡಿ; ರಥ-ರಥ; ಇವು ಪುಲ್ಲಿಂಗಗಳಾಗಿರುತ್ತವೆ.

(3) ಹಟ, ವಟ, ಟ ಇವುಗಳಿಂದ ಅಂತ್ಯಗೊಳ್ಳುವ ಭಾವ-
ವಾಚಕನಾಮಗಳು ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗಗಳಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಉದಾ:— ಘಬರಾಹಟ-
ಘಾಬರಿಗೊಳ್ಳುವಿಕೆ; ಆಹಟ-ಕಾಲುಸವ್ವಳ; ಬನಾವಟ-ಮಾಡುವಿಕೆ;
ಸಜಾವಟ-ಸಿಂಗರಿಸುವಿಕೆ; ಙ್ಗಟ-ತೊಂದರೆ ಇತ್ಯಾದಿ.

(4) *ಆ ಕಾರಾಂತ ಸಂಸ್ಕೃತ ನಾಮಗಳು ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗ-
ಗಳಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಉದಾ:— ಕೃಪಾ-ಕೃಪೆ; ಪ್ರಾರ್ಥನಾ-ಪ್ರಾರ್ಥನೆ;
ಆಶಾ-ಆಶೆ; ಸಭಾ-ಸಭೆ; ಮಹಿಮಾ-ಮಹಿಮೆ ಇತ್ಯಾದಿ.

(5) ಭಾಷಾಸೂಚಕ ನಾಮಗಳು ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗಗಳಾಗಿರುತ್ತವೆ.
ಉದಾ:— ಕನ್ನಡ, ಅಂಗ್ರೇಜಿ, ತೆಲುಗು, ಹಿಂದಿ, ಉರ್ದು ಇತ್ಯಾದಿ.

(6) ನದಿಗಳ ಹೆಸರುಗಳು ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗಗಳಾಗಿರುತ್ತವೆ.
ಉದಾ:— ಕಾವೇರಿ, ಕೃಷ್ಣಾ, ಜಮುನಾ, ಗಂಗಾ, ಕುಮದ್ವತೀ, ಘಟಪ್ರಭಾ,
ಮಲಾಪಹಾರಿ ಇತ್ಯಾದಿ.

ಅಪವಾದಗಳು:— ಸೋನ, ಸಿಂಧು, ಬ್ರಹ್ಮಪುತ್ರ ಪುಲ್ಲಿಂಗ-
ಗಳಾಗಿರುತ್ತವೆ.

ಇನ್ನು ಕೆಲವು ನಾಮಗಳು ಉಭಯಲಿಂಗಗಳಾಗಿರುತ್ತವೆ.
ಉದಾ:— ಆತ್ಮಾ, ಗಡಬಡ, ಚಾಲ-ಚಲನ, ತಮಾಷ್ಕು, ಪವನ,
ಬರ್ಫ, ಮಜಾ, ಯಾದ ನೋದಲಾದವುಗಳು ಎರಡೂ ಲಿಂಗಗಳಲ್ಲಿ

---

*ಆ ಕಾರಾಂತ ಸಂಸ್ಕೃತ ನಾಮಗಳು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಆ ಕಾರಾಂತವಾಗು-
ತ್ತವೆ. ಉದಾ:— ಆಲೋಚನಾ-ಆಲೋಚನೆ; ದಯಾ-ದಯೆ; ಬಾಲಾ-ಶಾಲೆ
ಇತ್ಯಾದಿ.

ಉಪಯೋಗಿಸಲ್ಪಡುತ್ತವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಇವು ಉಭಯಲಿಂಗಿ-
ಗಳಾಗಿರುತ್ತವೆ.

ಅಭ್ಯಸನಗಳು

(ಅ) ಕೆಳಗೆ ಕೊಟ್ಟ ನಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಯೋಗ್ಯವಾದುದನ್ನು
ಆಯ್ದು ಕೊಂಡು ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸಿರಿ.

ಪುಲ್ಲಿಂಗ

ಕೋಯಲಾ—ಇದ್ದಲಿ ಅಥವಾ ಕಲ್ಲಿದ್ದಲಿ; ಗಹನಾ—ಅಭರಣ;
ಖಡಮಲ—ತಗಣಿ; ಗೋದ—ಅಂಟು; ಪಹಿಯಾ—ಗಾಲಿ.

ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗ

ಝೆಂಟ—ಇಟ್ಟಿಗೆ; ಕುಲಹಾಡಿ—ಕೊಡಲಿ; ಚೋಟಿ—ಶಿಖರ;
ಜಿಬ್ಬಾ—ನಾಲಿಗೆ; ತಸ್ವೀರ—ಚಿತ್ರ.

(1) ಗೌರೀಶಂಕರ ಹಿಮಾಲಯಕಿ ಸಬಸೆ ಅಂಚಿ
— ಹೈ । (2) ಲಕಡಹಾರಾ ಅಪನಿ —— ಸೆ ಲಕಡಿ
ಕಾಟತಾ ಹೈ । (3) —— ಕಾಲಾ ರಹತಾ ಹೈ । (4) ಗಂಗಾ-
ಧರ ಕಿ ಕಿತಾಬ ಮೆಂ ಅಂಕಿ ಅಚ್ಚಿ —— ಹೈ । (5) ಸಾಯ-
ಕಲಕೆ ದೋ —— ಹೊತೆ ಹೈ । (6) —— ಮನುಷ್ಯಕಾ ಖೂನ್
ಚೂಸತೆ ಹೈ । (7) ರಾಜ ಛೋಟಿ ಛೋಟಿ —— ಸೆ ದಿವಾರ
ಬಾಂಧತಾ ಹೈ । (8) —— ಕಾಘಜ್ ಚಿಪಕಾನೆಕೆ ಲಿಯೆ ಅಪ-
ಯೋಗ ಹೊತಾ ಹೈ । (9) ಪ್ರಮೀಲಾಕಾ —— ಬಹುತ ಸುಂದರ ಹೈ ।
(10) ಸಾಂಪಕಿ —— ಲಂಬಿ ಹೊತಿ ಹೈ ।

ಕ. ಶ:— ಲಕಡಹಾರಾ—ಕಟ್ಟಿಗೆ ಕಡಿದು ಮಾರುವವ;
ಅಪನಾ—ತನ್ನ; ಲಕಡಿ(ಸ್ತ್ರೀ)—ಕಟ್ಟಿಗೆ; ಕಾಟನಾ—ಕಡಿಯುವವ;

ಖ್ವನ(ಪು)-ರಕ್ತ; ಚೂಸನಾ-ಹೀರುವದು; ರಾಜ(ಪು)-ಉಪ್ಪಾರ;
 ಚಿಪಕಾನಾ-ಅಂಟಿಸುವದು; ಸಾಂಪ(ಪು)-ಹಾವು.

(ಬ) ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿ ಭಾಷಾಂತರಿಸಿರಿ:—

- (1) ದೇವೇಂದ್ರನ ಟೊಪ್ಪಿಗೆಯು ಗೋಡೆಯ ಮೇಲಿದೆ.
 (2) ವಿಜಯಲಕ್ಷ್ಮೀಯ ಕಣ್ಣುಗಳು ಸುಂದರವಾಗಿರುತ್ತವೆ.
 (3) ಕೇಶವನ ಹಲ್ಲುಗಳು ಹೊಲಸಾಗಿರುತ್ತವೆ. (4) ಮಂಗನ
 ಬಾಲವು ಉದ್ದವಾಗಿರುತ್ತದೆ. (5) ಗಂಗಾನದಿಯು ಹಿಮಾಲಯ-
 ದಿಂದ ಹೊರಡುತ್ತದೆ. (6) ಗದಿಗೆಮ್ಮನ ಬಟ್ಟೆಗಳು ಸ್ವಚ್ಛವಾಗಿರು-
 ತ್ತವೆ. (7) ಕೋಗಿಲೆಯು ಮಾವಿನ ಮರದಮೇಲೆ ಕುಳಿತು
 ಕೂಗುತ್ತದೆ. (8) ಮುತ್ತುಗಳು ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಸಿಗುತ್ತವೆ.
 (9) ಈ ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ಆ ಮಸೀದಿಯು ಬೀಳುತ್ತದೆ. (10) ಈ
 ಇನಾಮುಸಾಹೇಬರ ಗಡ್ಡವು ಉದ್ದವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಕ. ಶ:— ಟೊಪ್ಪಿಗೆ-ಟೊಪಿ(ಸ್ರೀ); ಹಲ್ಲು-ದಾಂತ(ಪು);
 ಬಾಲ-ಪುಂಜಿ(ಸ್ರೀ); ಹೊರಡುವದು-ನಿಕಲನಾ; ಕೂಗುವದು-
 ಕೂಕನಾ; ಮಸೀದೆ-ಮಸ್ಜಿದ(ಸ್ರೀ); ಗಡ್ಡ-ದಾಡೆ(ಸ್ರೀ);

ಪಾಠ 9

ವಚನ (ವಚನಗಳು)

ನಾನು, ಸರ್ವನಾನು, ವಿಶೇಷಣ ಮತ್ತು ಕ್ರಿಯಾಪದಗಳ
 ಸಂಖ್ಯೆಯು ಗೊತ್ತಾಗುವ ರೂಪಕ್ಕೆ ವಚನವೆನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಕನ್ನಡ-
 ದಂತೆ ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿಯೂ (1) ಏಕವಚನ (2) ಬಹುವಚನಗಳೆಂಬ
 ಎರಡೇ ವಚನಗಳುಂಟು. ವಿಭಕ್ತಿಪ್ರತ್ಯಯಗಳು ಹತ್ತದೇ ಇದ್ದಾಗ

ನಾಮಗಳು ಏಕವಚನದಿಂದ ಬಹುವಚನಕ್ಕೆ ಈ ಕೆಳಗಿನ ನಿಯಮ-
ಗಳಿಗನುಸಾರವಾಗಿ ಬದಲಾವಣೆಯಾಗುತ್ತವೆ. (ನಾಮಗಳಿಗೆ
ವಿಭಕ್ತಿಪ್ರತ್ಯಯಗಳು ಹತ್ತಿದಾಗ ಏಕವಚನ ಮತ್ತು ಬಹುವಚನ-
ಗಳಲ್ಲಿ ಆಗುವ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು 10ನೆಯ ಪಾಠದಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿ-
ಕೊಡಲಾಗಿದೆ.)

(1) ಆ ಕಾರಾಂತ ಪುಲ್ಲಿಂಗ ಏಕವಚನ ನಾಮಗಳು
ಬಹುವಚನದಲ್ಲಿ ಆ ಕಾರಾಂತವಾಗುತ್ತವೆ. ಉದಾ:—

ಏಕವಚನ		ಬಹುವಚನ	
ಛಾಡಾ	ಕುದುರೆ	ಛಾಡೆ	ಕುದುರೆಗಳು
ಕಮರಾ	ಕೋಣೆ	ಕಮರೆ	ಕೋಣೆಗಳು
ಲಡಕಾ	ಹುಡುಗ	ಲಡಕೆ	ಹುಡುಗರು

ಅಪವಾದಗಳು

ದಾದಾ*	ಅಜ್ಜ ಅಥವಾ ಅಣ್ಣ	ದಾದಾ	ಅಜ್ಜಂದಿರು
ನಾನಾ	ಅಜ್ಜ	ನಾನಾ	ಅಜ್ಜಂದಿರು
ರಾಜಾ	ರಾಜ	ರಾಜಾ	ರಾಜರು
ಪಿತಾ	ತಂದೆ	ಪಿತಾ	ತಂದೆಯವರು
ಯೋಧಾ	ಯೋಧ	ಯೋಧಾ	ಯೋಧರು
ಚಾಚಾ	ಚಿಕ್ಕಪ್ಪ	ಚಾಚಾ	ಚಿಕ್ಕಪ್ಪನವರು
ಮಾಮಾ	ಮಾವ	ಮಾಮಾ	ಮಾವಂದಿರು
ನೆತಾ	ಮುಖಂಡ	ನೆತಾ	ಮುಖಂಡರು
ದೇವತಾ	ದೇವತೆ	ದೇವತಾ	ದೇವತೆಗಳು

* ದಾದಾ-ತಂದೆಯ ತಂದೆ; ನಾನಾ-ತಾಯಿಯ ತಂದೆ.

ಇತ್ಯಾದಿ ನಾಮಗಳು ಬಹುವಚನದಲ್ಲಿ ಆ ಕಾರಾಂತವಾಗುವದಿಲ್ಲ.

(2) ಇನ್ನುಳಿದ ಪುಲ್ಲಿಂಗ ನಾಮಗಳ ಏಕವಚನ ಬಹುವಚನ ಗಳೆರಡರ ರೂಪಗಳು ಒಂದೇ ರೀತಿಯಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಉದಾ:—

ಏಕವಚನ		ಬಹುವಚನ	
ಪೆಡ	ಗಿಡ	ಪೆಡ	ಗಿಡಗಳು
ಮೊತೆ	ಮುತ್ತು	ಮೊತೆ	ಮುತ್ತುಗಳು
ಭಾಣಿ	ಸಹೋದರ	ಭಾಣಿ	ಸಹೋದರರು
ಸಾಧು	ಸಾಧು	ಸಾಧು	ಸಾಧುಗಳು
ಡಾಕ್	ಲೂಟಿಗಾರ	ಡಾಕ್	ಲೂಟಿಗಾರರು

(3) ಆ ಕಾರಾಂತ ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗ ನಾಮಗಳ ಅಂತ್ಯ ಆ ವನ್ನು ಆ ನಾಡುವದರಿಂದ ಅವುಗಳ ಬಹುವಚನದ ರೂಪಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಉದಾ:—

ಏಕವಚನ		ಬಹುವಚನ	
ಕಿತಾಬ	ಪುಸ್ತಕ	ಕಿತಾಬೆ	ಪುಸ್ತಕಗಳು
ಅಖ	ಕಣ್ಣು	ಅಖೆ	ಕಣ್ಣುಗಳು
ಭೆಸ	ಎಮ್ಮೆ	ಭೆಸೆ	ಎಮ್ಮೆಗಳು

(4) ಇ ಕಾರಾಂತ ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗ ಏಕವಚನ ನಾಮಗಳ ಮುಂದೆ ಯೆ ಜೋಡಿಸುವದರಿಂದ ಅವುಗಳ ಬಹುವಚನದ ರೂಪಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಉದಾ:—

ಏಕವಚನ		ಬಹುವಚನ	
ತಿಥಿ	ತಿಥಿ	ತಿಥಿಯೆ	ತಿಥಿಗಳು
ರೀತಿ	ರೀತಿ	ರೀತಿಯೆ	ರೀತಿಗಳು
ಶಕ್ತಿ	ಶಕ್ತಿ	ಶಕ್ತಿಯೆ	ಶಕ್ತಿಗಳು

(5) ಇ ಕಾರಾಂತ ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗ ನಾಮಗಳ ಇ ಯನ್ನು ಹ್ರಸ್ವಮಾಡಿ ಅದರ ಮುಂದೆ ಯ್ ಜೋಡಿಸುವದರಿಂದ ಅವುಗಳ ಬಹುವಚನದ ರೂಪಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಉದಾ:—

ಏಕವಚನ	ಬಹುವಚನ
ಟೊಪಿ ಟೊಪ್ಪಿಗೆ	ಟೊಪಿಯಾ ಟೊಪ್ಪಿಗೆಗಳು
ಘಡಿ ಗಡಿಯಾರ	ಘಡಿಯಾ ಗಡಿಯಾರಗಳು
ಟೊಕರಿ ಬುಟ್ಟಿ	ಟೊಕರಿಯಾ ಬುಟ್ಟಿಗಳು

(6) ಯಾ ಕಾರಾಂತ ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗ ಏಕವಚನ ನಾಮಗಳ ಅಂತ್ಯ ಯಾ ದ ಮೇಲೆ ಅರ್ಧಚಂದ್ರ ಬಿಂದು (ಁ) ಇಡುವದರಿಂದ ಅವುಗಳ ಬಹುವಚನದ ರೂಪಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಉದಾ:—

ಏಕವಚನ	ಬಹುವಚನ
ಚಿಡಿಯಾ ಪಕ್ಷಿ	ಚಿಡಿಯಾ ಪಕ್ಷಿಗಳು
ಬುಡಿಯಾ ಮುದುಕಿ	ಬುಡಿಯಾ ಮುದುಕಿಯರು
ಕುಡಿಯಾ ಗುಡಿಸಲು	ಕುಡಿಯಾ ಗುಡಿಸಲುಗಳು
ಚುಡಿಯಾ ಹೆಣ್ಣಲಿ	ಚುಡಿಯಾ ಹೆಣ್ಣಲಿಗಳು
ಗುಡಿಯಾ ಹೆಣ್ಣು ಗೊಂಬಿ	ಗುಡಿಯಾ ಹೆಣ್ಣು ಗೊಂಬಿಗಳು

(7) ಇನ್ನುಳಿದ ಎಲ್ಲ ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗ ನಾಮಗಳ ಮುಂದೆ ಔ ಜೋಡಿಸುವದರಿಂದ ಅವುಗಳ ಬಹುವಚನದ ರೂಪಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಔ ಕಾರಾಂತ ನಾಮಗಳು ಬಹುವಚನದಲ್ಲಿ ಹ್ರಸ್ವವಾಗುತ್ತವೆ. ಉದಾ:—

ಏಕವಚನ	ಬಹುವಚನ
ಭಾಷಾ ಭಾಷೆ	ಭಾಷಾಔ ಭಾಷೆಗಳು

વસ્તુ	વસ્તુ	વસ્તુએ	વસ્તુಗಳು
ગૌ	અકલુ	ગૌએ	અકલુલુ
બહુ	સૂસે	બહુએ	સૂસેયુન્દિરુ
લૂ	લુષ્ણતે	લુએ	લુષ્ણતેલુ

(8) સરસો(સ્રી)-સાસિવે જલુ ઁકવચન મુત્તુ
 બલુવચનલુરલ્લિયુલુ લુન્દે રીતિયુલુગિરુત્તુલ્લે.
 લુલુલુ:— સરસો - સાસિવે (લ. લ.); સરસો - સાસિવે-
 લુલુ (લ. લ.).

અલ્લુસનલુ

(અ) તેરવિલ્લુ સ્લુલ્લુલ્લુ કંસિનલ્લુ કૂલુલ્લુ નુલુલુલુ
 યુલુલુલુ લુલ્લુલુલુલુ તુલુલુ લુલુલુલુલુલુ લુલુલુલુલુલુ.

- 1) અુસ તાંગેલુલુલુ લુસ લુ—લું. (લુલુલુ)
- 2) સર્લુલુ લુ તીનુ—અલુલુલુ લુ લુલુલુ લું. (લુલુ)
- 3) સ્ત્રિલુલુ અલુલુ લુલુલુ લું—લુલુલુ લું. (લુલુ)
- 4) યલુ—લુલુ લુલુ લું. (લુલુ)
- 5) લુલુ લુ લુલુ લુલુ—લું. (લુલુ)
- 6) અુસ લુલુલુલુ લુ લુસ લુ—લું. (સાલુલુ)
- 7) જંગલુ લું—લુલુ લું. (લુલુ)
- 8) અલુલુ લુ લુલુલુલુ લુ—લું. (લુલુલુ)
- 9) લુલુ લું—લુલુ લુલુ લુલુ લું. (લુલુ,લુલુ)
- 10) યુ—લુલુ લુલુ લું. (લુલુ)

ಕ. ಶ:— ಕೂಡೆ(ಪ್ರೀ)-ಬಳೆ; ಮಸಹೂರ-ಪ್ರಸಿದ್ಧ; ತಾಲಿ
(ಪ್ರೀ)-ತಾಟು; ಕಾನ(ಪು)-ಕಿವಿ.

(ಬ) ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿ ಭಾಷಾಂತರಿಸಿರಿ:—

- (1) ಶಾಮಲೆಯ ಕಣ್ಣುಗಳು ಸುಂದರವಾಗಿರುತ್ತವೆ.
- (2) ಆ ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಎರಡು ಝರಿಗಳು ಹರಿಯುತ್ತವೆ.
- (3) ಮುದುಕಿಯ ಹತ್ತಿರ ಹತ್ತು ಬುಟ್ಟಿಗಳು ಇರುತ್ತವೆ.
- (4) ಬೇವಿನ ಮರದಮೇಲೆ ನಾಲ್ಕು ಗಿಳಿಗಳು ಇರುತ್ತವೆ.
- (5) ವಸಂತರಾಯರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಸೇವಕರಿರುತ್ತಾರೆ.
- (6) ಭಾರತ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಎತ್ತರವಾದ ಪರ್ವತಗಳಿರುತ್ತವೆ.
- (7) ಬಸವಂತನು ದಿನಾಲು ಎಷ್ಟು ರೊಟ್ಟಿಗಳನ್ನು ತಿನ್ನುತ್ತಾನೆ?
- (8) ಒಂದು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಐದು ಬೆರಳುಗಳಿರುತ್ತವೆ. (9) ಒಕ್ಕಲಿಗನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಸಲಿಕೆಗಳಿರುತ್ತವೆ. (10) ಶಕುಂತಲೆಯ ನಾಲ್ವರೂ ಮಾವಂದಿರು ಬಾಗಲಕೋಟೆಯಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತಾರೆ.

ಕ. ಶ:— ಅರಣ್ಯ-ಜಂಗಲ (ಪು); ಝರಿ-ಞರನಾ (ಪು);
ಹರಿಯುವದು-ಬಹನಾ; ಬುಟ್ಟಿ-ಟೊಕರಿ(ಪ್ರೀ); ಬೇವಿನಮರ-
ನೀಮಕಾಪೆಡ; ಗಿಳಿ-ತೊತಾ (ಪು); ಸಲಿಕೆ-ಫಾವಡಾ (ಪು);
ನಾಲ್ವರೂ-ಚಾರಿಂ ।

ಪಾಠ 10

ಕಾರಕವಿಹ್ನ (ವಿಭಕ್ತಿ ಪ್ರತ್ಯಯಗಳು)

ಕನ್ನಡ ವಿಭಕ್ತಿ ಪ್ರತ್ಯಯಗಳಂತೆ ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿಯೂ ವಿಭಕ್ತಿ
ಪ್ರತ್ಯಯಗಳಿರುತ್ತವೆ.

ಕಾರಕಗಳು	ಹಿಂದಿ ವಿಭಕ್ತಿ ಪ್ರತ್ಯಯಗಳು	ಕನ್ನಡ ವಿಭಕ್ತಿ ಪ್ರತ್ಯಯಗಳು
ಪ್ರಥಮಾ ಕರ್ತೃ	ನೆ	ಲು
ದ್ವಿತೀಯಾ ಕರ್ಮ	ಕೊ	ಅನ್ನು
ತೃತೀಯಾ ಕರಣ (ಸಾಧನ)	ಸೆ	ಇಂದಿ
ಚತುರ್ಥಿ ಸಂಪ್ರದಾನ (ಕೊಡುವಿಕೆ)	ಕೊ, ಕೆಲಿಯೆ ಕೆವಾಸ್ತೆ	ಗೆ, ಇಗೆ, ಅಕ್ಕೆ, ಸಲುವಾಗಿ
ಪಂಚಮಿ ಅಪಾದಾನ (ಅಗಲುವಿಕೆ)	ಸೆ	ಇಂದ
ಷಷ್ಠಿ ಸಂಬಂಧ	ಕಾ, ಕೆ, ಕಿ	ಅ (ನ, ಳ, ರ, ಯ)
ಸಪ್ತಮಿ ಅಧಿಕರಣ	ಮೆ, ಪರ	ಅಲ್ಲಿ, ಮೇಲೆ
ಅಷ್ಟಮಿ ಸಂಬೋಧನ	ಔ, ಔ, ಹೈ, ಅರೆ	ಎ, ಎ, ಇರಾ

ನಾಮಗಳಿಗೆ ವಿಭಕ್ತಿ ಪ್ರತ್ಯಯಗಳು ಹತ್ತುವಾಗ ಅವು ಈ ಕೆಳಗಿನಂತೆ ರೂಪತಾಳುತ್ತವೆ.

(1) ಆ ಕಾರಾಂತ ಪುಲ್ಲಿಂಗ ಏಕವಚನ ನಾಮಗಳಿಗೆ ವಿಭಕ್ತಿ ಪ್ರತ್ಯಯಗಳು ಹತ್ತಿದರೆ ಅವು ಔ ಕಾರಾಂತವಾಗುತ್ತವೆ. ಉದಾ:— ಲಡಕಾ+ನೆ=ಲಡಕೇನೆ; ಕಮರಾ+ಮೆ=ಕಮರೇ ಮೆ; ಆದರೆ ಹಿಂದಿನ ಪಾಠದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ಅಪವಾದ ನಾಮಗಳಾದ ದಾದಾ, ನಾನಾ, ಚಾಚಾ ಇತ್ಯಾದಿ ಆ ಕಾರಾಂತ ಪುಲ್ಲಿಂಗ ಏಕವಚನ ನಾಮಗಳಿಗೆ ವಿಭಕ್ತಿ ಪ್ರತ್ಯಯಗಳು ಹತ್ತಿದರೆ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವದೇ ಬದಲಾವಣೆ ಆಗುವದಿಲ್ಲ. ಉದಾ:— ದಾದಾ+ಕೊ=ದಾದಾಕೊ, ನಾನಾ+ಮೆ=ನಾನಾ ಮೆ, ಚಾಚಾ+ಪರ=ಚಾಚಾಪರ ಇತ್ಯಾದಿ.

(2) ಇನ್ನು ಒದ ಎಲ್ಲ ಪುಲ್ಲಿಂಗ ಹಾಗೂ ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗ ಏಕವಚನ ನಾಮಗಳಿಗೆ ವಿಭಕ್ತಿ ಪ್ರತ್ಯಯಗಳು ಹತ್ತುವಾಗ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವದೇ ಬದಲಾವಣೆಯಾಗುವದಿಲ್ಲ. ಉದಾ:— ಘರ+ಕಾ=ಘರಕಾ; ಸಭಾ+ಮೇ=ಸಭಾ ಮೇ; ಭಾई+ಕಾ=ಭಾईಕಾ; ಲಡಕಿ+ಸೇ=ಲಡಕಿ ಸೇ; ವಸ್ತು+ಮೇ=ವಸ್ತು ಮೇ; ಬಹು+ಕೇ=ಬಹುಕೇ; ಡಾಕ್ಟ+ಕಿ=ಡಾಕ್ಟಕಿ ಇತ್ಯಾದಿ.

(3) ಅ, ಆ ಕಾರಾಂತ ಪುಲ್ಲಿಂಗ ಹಾಗೂ ಅ ಕಾರಾಂತ ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗ ಬಹುವಚನ ನಾಮಗಳು ವಿಭಕ್ತಿ ಪ್ರತ್ಯಯಗಳು ಹತ್ತುವಾಗ ಆಂ ಕಾರಾಂತವಾಗುತ್ತವೆ. ಉದಾ:— ಪರ+ಮೇ=ಪರೋ ಮೇ; ಗದ್ಧೆ+ಪರ=ಗದ್ಧೆಪರ; ಕಿತಾಬೆ+ಕಾ=ಕಿತಾಬೊಕಾ ಇತ್ಯಾದಿ.

(4) ಬಹುವಚನದಲ್ಲಿ ಅ ಕಾರಾಂತವಾಗದೇ ಇದ್ದ ದಾದಾ, ನಾನಾ, ಚಾಚಾ ಇತ್ಯಾದಿ ಪುಲ್ಲಿಂಗ ಬಹುವಚನ ನಾಮಗಳಿಗೆ, ಅ ಕಾರಾಂತ ಪುಲ್ಲಿಂಗ ಬಹುವಚನ ನಾಮಗಳಿಗೆ ವಿಭಕ್ತಿ ಪ್ರತ್ಯಯಗಳು ಹತ್ತುವಾಗ ಅವುಗಳ ಮುಂದೆ ಆಂ ಬರುತ್ತದೆ. ಉದಾ:— ದಾದಾ+ಕೋ=ದಾದಾಆಂಕೋ; ನಾನಾ+ಪರ=ನಾನಾಆಂಪರ; ಚಾಚಾ+ಸೇ=ಚಾಚಾಆಂಸೇ; ಸಾಧು+ಕೋ=ಸಾಧುಆಂಕೋ ಇತ್ಯಾದಿ.

(5) ಇ ಕಾರಾಂತ ಪುಲ್ಲಿಂಗ ಬಹುವಚನ ನಾಮಗಳಿಗೆ ವಿಭಕ್ತಿ ಪ್ರತ್ಯಯಗಳು ಹತ್ತುವಾಗ ಅವುಗಳ ಮುಂದೆ ಯೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಉದಾ:— ಪತಿ + ಪರ = ಪತಿಯೆಪರ; ಮುನಿ + ಕಾ = ಮುನಿಯೆಕಾ ಇತ್ಯಾದಿ.

(6) ಈ ಕಾರಾಂತ ಪುಲ್ಲಿಂಗ ಬಹುವಚನ ನಾಮಗಳಿಗೆ ವಿಭಕ್ತಿ ಪ್ರತ್ಯಯಗಳು ಹತ್ತುವಾಗ ಅವುಗಳ ಅಂತ್ಯ ದೀರ್ಘಸ್ವರವು

ಹ್ರಸ್ವವಾಗಿ ಮುಂದೆ ಯೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಉದಾ:— ಮೋತಿ+ಕೋ=ಮೋತಿಯೆಕೋ, ಭಾಷಿ+ಕಾ=ಭಾಷಿಯೆಕಾ ಇತ್ಯಾದಿ.

(7) ಇ, ಐ ಕಾರಾಂತ ಮತ್ತು ಯಾ ಕಾರಾಂತ ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗ ಬಹುವಚನ ನಾಮಗಳಿಗೆ ವಿಭಕ್ತಿ ಪ್ರತ್ಯಯಗಳು ಹತ್ತುವಾಗ ಅವುಗಳ ಅಂತ್ಯ ಯೆ ದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಯೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಉದಾ:— ತಿಥಿಯೆ+ಕೋ=ತಿಥಿಯೆಕೋ, ಲಡಕಿಯೆ+ ಕೋ = ಲಡಕಿಯೆಕೋ, ಬುದಿಯೆ+ನೆ=ಬುದಿಯೆನೆ ಇತ್ಯಾದಿ.

(8) ಆ, ಅ, ಉ ಹಾಗೂ ಔ ಕಾರಾಂತ ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗ ಬಹುವಚನ ನಾಮಗಳಿಗೆ ವಿಭಕ್ತಿ ಪ್ರತ್ಯಯಗಳು ಸೇರುವಾಗ ಅವುಗಳ ಅಂತ್ಯ ಔ ದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಔ ಬರುತ್ತದೆ. ಉದಾ:— ಭಾಷಾಔ+ಸೇ=ಭಾಷಾಔಸೇ; ವಸ್ತುಔ+ಸೇ=ವಸ್ತುಔಸೇ, ವಸ್ತುಔ+ಪರ=ವಸ್ತುಔಪರ; ಬಹುಔ+ಕಾ=ಬಹುಔಕಾ; ಗೌಔ+ಕೇ=ಗೌಔಕೇ ಇತ್ಯಾದಿ.

(9) ಅ ಕಾರಾಂತ ಪುಲಿಂಗ ಬಹುವಚನ ನಾಮಗಳಿಗೆ ವಿಭಕ್ತಿ ಪ್ರತ್ಯಯಗಳು ಹತ್ತುವಾಗ ಅವುಗಳ ಅಂತ್ಯ ದೀರ್ಘವು ಹ್ರಸ್ವವಾಗಿ ಮುಂದೆ ಔ ಬರುತ್ತದೆ. ಉದಾ:— ಡಾಕ್+ಸೇ=ಡಾಕ್ಔಸೇ, ಲಡ್ಡ+ಮೇ=ಲಡ್ಡಔಮೇ ಇತ್ಯಾದಿ.

(10) ಸರಸೆ-ಸಾಸಿನೆ, ಇದು ಎರಡೂ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ವಿಭಕ್ತಿ ಪ್ರತ್ಯಯಗಳು ಹತ್ತುವಾಗ ಯಾವದೇ ಬದಲಾವಣೆ ಹೊಂದುವದಿಲ್ಲ. ಉದಾ:— ಸರಸೆ+ಕೋ=ಸರಸೆಕೋ-ಸಾಸಿನೆ-ಯನ್ನು; ಸರಸೆ+ಕೋ=ಸರಸೆಕೋ-ಸಾಸಿನೆಗಳನ್ನು ಇತ್ಯಾದಿ.

ಮೇಲಿನ ನಿಯಮಗಳಿಗನುಸರಿಸಿ ನಡೆಯುವಂತಹ ಮೂರು ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ನಡಿಸಿ ತೋರಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಕಿತಾಬ ಪುಸ್ತಕ

ಏಕವಚನ

ಬಹುವಚನ

- ಪ್ರ. ಕಿತಾಬ+ನೆ=ಕಿತಾಬನೆ   ಕಿತಾವೆ+ನೆ=ಕಿತಾಬೋನೆ
ಪುಸ್ತಕವು   ಪುಸ್ತಕಗಳು
- ದ್ವಿ. ಕಿತಾಬಕೊ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು   ಕಿತಾಬೊಕೊ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು
- ತೃ. ಕಿತಾಬಸೆ ಪುಸ್ತಕದಿಂದ   ಕಿತಾಬೊಸೆ ಪುಸ್ತಕಗಳಿಂದ
- ಚ. { ಕಿತಾಬಕೊ ಪುಸ್ತಕಕ್ಕೆ   ಕಿತಾಬೊಕೊ ಪುಸ್ತಕಗಳಿಗೆ
     { ಕಿತಾಬಕೆ ಲಿಯೆ } ಪುಸ್ತಕದ ಕಿತಾಬೊಕೆ ಲಿಯೆ } ಪುಸ್ತಕಗಳ
     { ಕಿತಾಬಕೆ ವಾಸ್ತೆ } ಸಲುವಾಗಿ ಕಿತಾಬೊಕೆ ವಾಸ್ತೆ } ಸಲುವಾಗಿ
- ಪಂ. ಕಿತಾಬಸೆ ಪುಸ್ತಕದಿಂದ   ಕಿತಾಬಾಸೆ ಪುಸ್ತಕಗಳಿಂದ
- ಷ. ಕಿತಾಬಕಾ, }   ಕಿತಾಬಾಕಾ, }
     ಕಿತಾಬಕೆ, } ಪುಸ್ತಕದ   ಕಿತಾಬಾಕೆ, } ಪುಸ್ತಕಗಳ
     ಕಿತಾಬಕಿ }   ಕಿತಾಬಾಕಿ }
- ಸ. ಕಿತಾಬ ಮೆ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ   ಕಿತಾಬೊ ಮೆ ಪುಸ್ತಕಗಳಲ್ಲಿ
     ಕಿತಾಬಪರ ಪುಸ್ತಕದಮೇಲೆ   ಕಿತಾಬೊಪರ ಪುಸ್ತಕಗಳಮೇಲೆ

ನೆತಾ ಮುಖಂಡ

ಏಕವಚನ

ಬಹುವಚನ

- ಪ್ರ. ನೆತಾ+ನೆ=ನೆತಾನೆ   ನೆತಾ+ನೆ=ನೆತಾಂನೇ
ಮುಖಂಡನು   ಮುಖಂಡರು
- ದ್ವಿ. ನೆತಾಕೊ ಮುಖಂಡನನ್ನು   ನೆತಾಂಕೊ ಮುಖಂಡರನ್ನು

- ತೃ. नेतासे मुಖण्डनिंद नेताओंसे मुखण्डरिंद
 ಚ. { नेताको मुखण्डनिगे नेताओंको मुखण्डरिगे
       { नेताकेलिये } मुखण्डन नेताओंकेलिये } मुखण्डर
       { नेताकेवास्ते } सलुवागि नेताओंकेवास्ते } सलुवागि
 ಪಂ. नेतासे मुखण्डनिंद नेताओंसे मुखण्डरिंद
 ಷ. नेताका, } नेताओका, }
       नेताके, } मुखण्डन नेताओंके, } मुखण्डर
       नेताकी } नेताओकी }
 ಸ. नेतामें मुखण्डनಲ್ಲಿ तेताओंमे मुखण्डरಲ್ಲಿ
 नेतापर मुखण्डनमैले नेताओंपर मुखण्डरमैले

धोती धೋतर

	ಏಕವಚನ	ಬಹುವಚನ
ಪ್ರ.	धोती+ने=धोतीने धोतेतरवु	धोतियाँ। ने=धोतियोंने धोतेतरगखु
ದ್ವಿ.	धोतीको धोतेतरवन्नु	धोतियोंको धोतेतरगखन्नु
ತೃ.	धोतीसे धोतेतरदिंद	धोतियोंसे धोतेतरगಖಿಂದ
ಚ.	{ धोतीको धोतेतरकै { धोतीकेलिये } धोतेतर { धोतीकेवास्ते } सलुवागि	{ धोतियोंको धोतेतरगखगे { धोतियोंकेलिये } धೋतेतरगख { धोतियोंकेवास्ते } सलुवागि
ಪಂ.	धोतीसे धोतेतरदिंद	धोतियोंसे धोतेतरगಖಿಂದ
ಷ.	{ धोतीका, } { धोतीके, } धोतेतरद { धोतीकी }	{ धोतियोंका, } { धोतियोंके, } धೋतेतरगख { धोतियोंकी }

೧. ಥೋತಿಯೆ ಧೋತರದಲ್ಲಿ ಥೋತಿಯೆ ಧೋತರಗಳಲ್ಲಿ
ಥೋತಿಯೆ ಧೋತರದಮೇಲೆ ಥೋತಿಯೆ ಧೋತರಗಳಮೇಲೆ

ಅಭ್ಯಾಸಗಳು

(ಅ) ಕಂಪನದಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟ ಶಬ್ದಗಳಿಗೆ ಯೋಗ್ಯ ವಿಭಕ್ತಿ ಪ್ರತ್ಯಯಗಳನ್ನು ಹಚ್ಚಿ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಪೂರ್ಣಮಾಡಿರಿ.

- (1) ಹಮ—ದೇಖತೆ ಹೈ । (ಆಂಖೆ) (2) ಆದಮಿ
—ಚಲತೆ ಹೈ । (ಪೈರ) (3) ದ್ವಧ—ಬಹುತ ಪಸಂದ ಹೈ ।
(ಬಿಲ್ಹಿ) (4) ಪುಲಿಸ—ಪಕಡತೆ ಹೈ । (ಡಾಕ್ಟರ) (5) ಹಮ—ಆರಹೆ ಹೈ । (ಪಾಠಶಾಲಾ) (6) —
ಬಂದರ ಕೂದ ರಹೆ ಹೈ । (ಪೆಡ) (7) ಮರಿಯಮ—ಘೂರಹಿ
ಹೈ । (ಬಗಿಚಾ) (8) —ಅಮಾವಟ ಬನಾತೆ ಹೈ । (ಆಮ
ಬ.ವ) (9) ಅಂಟಕಿ—ಬಡಾ ಬಲ ಹೊತಾ ಹೈ । (ಟಾಂಗ)
(10) ಅಧ್ಯಾಪಕ—ಹಿಂದಿ ಪಡಾ ರಹೆ ಹೈ । (ಲಡಕೆ) ।

ಕ. ಶ:— ಆದಮಿ (ಪು)—ಮನುಷ್ಯ; ಪುಲಿಸ (ಪ್ರೀ)—
ಪೊಲಿಸದಳ; ಕೂದನಾ—ಜಿಗಿಯುವದು; ಬಗಿಚಾ (ಪು)—ತೋಟ;
ಅಮಾವಟ (ಪ್ರೀ)—ಸೀಕರ್ಣ; ಟಾಂಗ (ಪ್ರೀ)—ಕಾಲು.

(ಬ) ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿ ಭಾಷಾಂತರಿಸಿರಿ:—

- (1) ಗೋಪಾಲನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಜನ ಇರುತ್ತಾರೆ.
(2) ಮೋಹನನ ಅಂಗಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಜನರು ಕೆಲಸಮಾಡುತ್ತಾರೆ.
(3) ಆ ಹೆಣ್ಣು ಮಗಳು ಮಾಲೆಗಳನ್ನು ಮಾರುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ.
(4) ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಹುಂಡೇಕಾರ ಮಾಸ್ತರರು ಧಾರವಾಡದಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತಾರೆ.

- (5) ಇಂದಿನ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಜವಾಹರರು ಮಾತನಾಡುವರು.
 (6) ಗುರುನಾಥವ್ವ ಮಾಸ್ತರರು ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಹಿಂದಿ ಕಲಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. (7) ನಿಜಲಿಂಗ, ನೀನು ಕೆಂಪು ಮಸಿಯಿಂದ ಏಕೆ ಬರೆಯುತ್ತಿರುವಿ? (8) ಗುಂಗೀ ಹುಳಗಳು ಹೂಗಳ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. (9) ಮೋಡಗಳಿಂದ ಮಳೆ ಸುರಿಯುತ್ತಿದೆ. (10) ಈ ಗಾಡಿಯು ಎಲ್ಲ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುವದಿಲ್ಲ.

ಕ. ಶ:—ಜನರು—ಲಿಂಗ(ಪು.ಬ.ವ); ಮಾಲೆ—ಮಾಲಾ(ಪ್ರೀ); ಮಾರುವದು—ಖೇನಾ; ಇತ್ತೀಚೆಗೆ—ಆಜಕಲ; ಕೆಂಪು—ಲಾಲ; ಏಕೆ—ಕಯಿ; ಗುಂಗೀಹುಳ—ಖೌರಾ(ಪು); ಮೋಡ—ಬಾದಲ(ಪು); ಮಳೆಸುರಿಯುವದು—ಪಾನಿ ಬರಸನಾ; ನಿಲ್ಲುವದು—ಠಕನಾ.

ಪಾಠ 11

ಕಾ, ಕೆ, ಕೀ ನಿಯಮ

ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ನಾಮ ಅಥವಾ ಸರ್ವನಾಮದ ಸಂಬಂಧವು ಅನ್ಯ ವಸ್ತುವಿನೊಂದಿಗೆ ಇದೆ—ಎಂಬುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುವದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಕಾರಕವೆನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಇದರ ಪ್ರತ್ಯಯಗಳು ಕಾ, ಕೆ, ಕೀ ಹೀಗೆ ಮೂರು ಇರುತ್ತವೆ. ಇವುಗಳ ಪ್ರಯೋಗವು ಕೆಳಗಿನ ನಿಯಮಗಳ ಪ್ರಕಾರ ಆಗುತ್ತದೆ.

(1) ಸಂಬಂಧಕಾರಕ ಶಬ್ದಗಳ ಮುಂದಿನ ಶಬ್ದವು ಪುಲ್ಲಿಂಗ ಏಕವಚನವಾಗಿದ್ದರೆ ಆ ಸಂಬಂಧಕಾರಕ ಶಬ್ದಗಳಿಗೆ ಕಾ ಪ್ರತ್ಯಯವು ಹತ್ತುತ್ತದೆ. ಉದಾ:—

(1) ಕಮಲಾಕರ ಕಾ ಘೋಷ—ಕಮಲಾಕರನ ಕುದುರೆ.

(2) ವಾಮನಕಾ ಕುತಾ-ವಾಮನನ ನಾಯಿ.

(3) ಸೀತಾಕಾ ಪತಿ-ಸೀತೆಯ ಗಂಡ.

(2) ಸಂಬಂಧಕಾರಕ ಶಬ್ದಗಳ ಮುಂದಿನ ಶಬ್ದವು ಪುಲ್ಲಿಂಗ ಬಹುವಚನವಾಗಿದ್ದರೆ ಆ ಸಂಬಂಧಕಾರಕ ಶಬ್ದಗಳಿಗೆ ಕೆ ಪ್ರತ್ಯಯವು ಹತ್ತುತ್ತದೆ. ಉದಾ:—

(1) ಕಮಲಾಕರಕೆ ಘಡೆ-ಕಮಲಾಕರನ ಕುದುರೆಗಳು.

(2) ವಾಮನಕೆ ಕುತೆ-ವಾಮನನ ನಾಯಿಗಳು.

(3) ದ್ರೌಪದೀಕೆ ಪತಿ-ದ್ರೌಪದಿಯ ಗಂಡಂದಿರು ಇತ್ಯಾದಿ.

(3) ಸಂಬಂಧಕಾರಕ ಶಬ್ದಗಳ ಮುಂದಿನ ಶಬ್ದವು ಪುಲ್ಲಿಂಗ ಏಕವಚನವಾಗಿದ್ದು ಅದಕ್ಕೆ ಯಾವದೇ ವಿಭಕ್ತಿ ಪ್ರತ್ಯಯವು ಹತ್ತಿದ್ದರೆ ಆ ಸಂಬಂಧಕಾರಕ ಶಬ್ದಗಳಿಗೂ ಕೆ ಪ್ರತ್ಯಯವು ಹತ್ತುತ್ತದೆ. ಉದಾ:—

(1) ಕಮಲಾಕರ ಕೆ ಘಡೆಕೊ-ಕಮಲಾಕರನ ಕುದುರೆಗೆ.

(2) ವಾಮನ ಕೆ ಕುತೆಕಾ-ವಾಮನನ ನಾಯಿಯು.

(3) ಸೀತಾಕೆ ಪತಿಪರ-ಸೀತೆಯ ಗಂಡನಮೇಲೆ ಇತ್ಯಾದಿ.

(4) ಸಂಬಂಧಕಾರಕ ಶಬ್ದಗಳ ಮುಂದಿನ ಶಬ್ದವು ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗ ಏಕವಚನವಾಗಲಿ ಅಥವಾ ಬಹುವಚನವೇ ಆಗಲಿ ಇದ್ದರೆ, ಆ ಸಂಬಂಧಕಾರಕ ಶಬ್ದಗಳಿಗೆ ಕೀ ಪ್ರತ್ಯಯವು ಹತ್ತುತ್ತದೆ. ಉದಾ:—

(1) ಕಮಲಾಕರಕೀ ಬಕರೀ-ಕಮಲಾಕರನ ಆಡು.

(2) ವಾಮನಕೀ ಬಕರಿಯಾ-ವಾಮನನ ಆಡುಗಳು.

(3) ಸೀತಾಕೀ ಬೆಡಿಯಾ-ಸೀತೆಯ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು, ಇ.

ಅಭ್ಯಾಸನಗಳು

(ಅ) ಬರಿದಾದ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಷಷ್ಠೀ ನಿಧಿಕ್ತ ಪ್ರತ್ಯಯವನ್ನು ತುಂಬಿರಿ.

(1) भरत राम — भाई था । (2) जेबुनिसा — पिता — नाम औरंगजेब था । (3) रहमान — दो भाई मैसूर में पढ़ते हैं । (4) अलकनंदा — मामा काशी में रहते हैं । (5) वनमाला — कंठ मीठा है । (6) कृष्णा दक्षिणभारत — बड़ी नदी है । (7) मुरघामठ — मेला माघ मास में होता है । (8) भीमराव — घर में बीस लोग हैं ।

(ಬ) ಈ ಕೆಳಗಿನ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯಯಗಳು ಸರಿಯಾಗಿಲ್ಲದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಸರಿಪಡಿಸಿರಿ.

(1) अशोक के बहिन की नाम रमा है । (2) शिवबसप्पाजी का घर में दस नौकर हैं । (3) अब्दुलगनी का लडकी बनारस में संस्कृत पढ़ती है । (4) अहल्या की भाई कहाँ रहता है ? (5) श्रीनिवास का माँ रोटी बनारही है । (6) सुनंदाके किताब में अंक सुंदर तस्वीर है । (7) शंकरगौडके अंक बहिन है । (8) रिंदा के शादी धारवाड में हुआ ।

ಕ. ಶ:— ಕಂಠ(ಪು)—ಕಂಠ, ಸ್ವರ; ಶಾದಿ(ಪ್ರೀ)—ಅನ್ಯ.

(ಕ) ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿ ಭಾಷಾಂತರಿಸಿರಿ:—

(1) ವಸಂತ ಮುದ್ರಣಾಲಯದ ಒಡೆಯರು ಮಂಗಳೇಶ-
ರಾಯರಿದ್ದಾರೆ. (2) ಭಾರತೀಯ ಸಹೋದರನ ಹೆಸರು ರಮೇಶ
ಇರುತ್ತದೆ. (3) ಗಿರಿಜಾಧವನ ತಂಗಿಯ ಹೆಸರು ಗದಿಗೆಮ್ಮ
ಇರುತ್ತದೆ. (4) ಅಬ್ದುಲ್ ಖಾದರವರ ಸಹೋದರರು ಹಿಂದಿ-
ಯನ್ನು ಕಲಿಸುತ್ತಾರೆ. (5) ದಾನಪ್ಪನವರ ಅಂಗಡಿಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ
ಸಾಮಾನುಗಳು ಮಾರಾಟವಾಗುತ್ತವೆ. (6) ಚೆನ್ನಬಸಯ್ಯನವರ
ಮಗ ಚೆನ್ನವೀರಯ್ಯನು ಸ್ಕಾಲರ್‌ಶಿಪ್ ಪರೀಕ್ಷೆಗೆ ಕೂಡುತ್ತಾನೆ.
(7) ಕೋಟೆಗುರುಗಳ ಶಿಷ್ಯರು ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕ ತುಂಬೆಲ್ಲ
ಇದ್ದಾರೆ. (8) ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣವು ಕಾವೇರಿ ನದಿಯ ದಂಡೆಯ
ಮೇಲಿದೆ. (9) ಸುಲೋಚನೆಯ ಗಂಡನ ಹೆಸರು ಏನು ಇರು-
ತ್ತದೆ? (10) ಅಬ್ದುಲ್ ರಜಾಕನ ಅಜ್ಜಿಯು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅಡಿಗೆ-
ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ.

ಕ. ಶ:— ಮಾರಾಟವಾಗುವುದು—ವಿಕನಾ; ತುಂಬೆಲ್ಲ-
ಖರ; ದಂಡೆ—ಕಿನಾರಾ(ಪು).

ಪಾಠ 12

ವಿಶೇಷಣ (ವಿಶೇಷಣಗಳು)

ನಾನು ಅಥವಾ ಸರ್ವನಾನು ದ ವಿಶೇಷತೆಯನ್ನು ಪ್ರಕಟ-
ಪಡಿಸುವ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ವಿಶೇಷಣವೆನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಉದಾ:— ಛೋಟಾ
ಲತಕಾ—ಸಣ್ಣ ಹುಡುಗ, ಇಲ್ಲಿ ಛೋಟಾ ವಿಶೇಷಣವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ವಿಶೇಷಣದಿಂದ ವರ್ಣಿಸಲ್ಪಡುವ ನಾಮ ಅಥವಾ ಸರ್ವ-
ನಾಮಕ್ಕೆ ವಿಶೇಷ್ಯವೆನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಉದಾ:— ಛೋಟಾ ಲಡಕಾ-ಸಣ್ಣ
ಹುಡುಗ. ಇಲ್ಲಿ ಲಡಕಾ ವಿಶೇಷ್ಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ವಿಶೇಷಣಗಳಲ್ಲಿ (1) ಗುಣವಾಚಕ, (2) ಸಂಖ್ಯಾವಾಚಕ,
(3) ಪರಿಮಾಣವಾಚಕ ಮತ್ತು (4) ಸಾರ್ವನಾಮಿಕ ಅಥವಾ
ನಿರ್ದೇಶಕ ಹೀಗೆ ನಾಲ್ಕು ಪ್ರಕಾರಗಳುಂಟು.

(1) ಗುಣವಾಚಕ ವಿಶೇಷಣ:— ಪತಲಾ - ತೆಳ್ಳನೆಯ,
ಕಾಲಾ - ಕರಿಯ, ಭಾರತೀ - ಭಾರತದ, ಬಾಹರೀ - ಹೊರಗಿನ,
ನಯಾ - ನವೀನ ಇತ್ಯಾದಿ.

(2) ಸಂಖ್ಯಾವಾಚಕ ವಿಶೇಷಣ:— ಪಾँचवाँ-ಐದನೆಯ,
बीस-ಇಪ್ಪತ್ತು, चौगुना-ನಾಲ್ಕುಪಟ್ಟು, तीनों-ಮೂವರೂ,
ಮೂರು, ಇತ್ಯಾದಿ.

(3) ಪರಿಮಾಣವಾಚಕ ವಿಶೇಷಣ:— सत्र - ಎಲ್ಲರೂ,
ಎಲ್ಲವೂ; कुल - ಒಟ್ಟು; बहुत - ಬಹಳ ಇತ್ಯಾದಿ.

(4) ಸಾರ್ವನಾಮಿಕ ಅಥವಾ ನಿರ್ದೇಶಕ ವಿಶೇಷಣ:—
वह-ಅ, यह-ಈ, वे-ಅ, ये-ಈ.

विशेषणोंका रूपांतर (ವಿಶೇಷಣಗಳ ರೂಪಾಂತರ)

ಆ ಕಾರಾಂತ ವಿಶೇಷಣಗಳು ತಮ್ಮ ವಿಶೇಷ್ಯದ ಲಿಂಗ
ವಚನಕ್ಕನುಸಾರವಾಗಿ ಈ ಕೆಳಗಿನಂತೆ ಬದಲಾಗುತ್ತವೆ.

(1) ವಿಶೇಷ್ಯವು ಪುಲ್ಲಿಂಗ ಏಕವಚನವಾಗಿದ್ದರೆ ಆ ಕಾರಾಂತ
ವಿಶೇಷಣವು ಬದಲಾಗುವದಿಲ್ಲ. ಉದಾ:— अँचा घोडा-
ಎತ್ತರವಾದ ಕುದುರೆ.

(2) ವಿಶೇಷ್ಯವು ಪುಲ್ಲಿಂಗ ಬಹುವಚನವಾಗಿದ್ದರೆ ಆ ಕಾರಾಂತ ವಿಶೇಷಣವು ಅ ಕಾರಾಂತವಾಗುತ್ತದೆ. ಉದಾ:—ಅಂಚೆ ಥೋಳೆ—ಎತ್ತರವಾದ ಕುದುರೆಗಳು.

(3) ವಿಶೇಷ್ಯವು ಪುಲ್ಲಿಂಗ ಏಕವಚನವಿದ್ದು ವಿಭಕ್ತಿ ಸ್ವತ್ಯ-ಯವು ಹತ್ತಿದರೆ ಆಗಲೂ ಆ ಕಾರಾಂತ ವಿಶೇಷಣವು ಅ ಕಾರಾಂತ ವಾಗುತ್ತದೆ. ಉದಾ:— ಅಂಚೆ ಥೋಡೆಪರ—ಎತ್ತರವಾದ ಕುದುರೆಯ ಮೇಲೆ.

(4) ವಿಶೇಷ್ಯವು ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗ ಏಕವಚನವಾಗಲಿ ಇಲ್ಲವೆ ಬಹು-ವಚನವೇ ಆಗಲಿ ಇದ್ದರೆ ಆ ಕಾರಾಂತ ವಿಶೇಷಣವು ಅ ಕಾರಾಂತ ವಾಗುತ್ತವೆ. ಉದಾ:—ಅಂಚೆ ಥೋಡಿ—ಎತ್ತರವಾದ ಹೆಣ್ಣು ಕುದುರೆ, ಅಂಚೆ ಥೋಡಿಯಾ—ಎತ್ತರವಾದ ಹೆಣ್ಣು ಕುದುರೆಗಳು.

ಆ ಕಾರಾಂತ ವಿಶೇಷಣಗಳನ್ನು ಳಿದು ಮಿಕ್ಕಲ್ಲ ವಿಶೇಷಣ-ಗಳು ವಿಶೇಷ್ಯದ ಲಿಂಗ, ವಚನಕ್ಕನುಸಾರವಾಗಿ ಬದಲಾಗುವದಿಲ್ಲ. ಉದಾ:— ಸಫೆದ ಥೋಡಾ—ಬಿಳಿ ಕುದುರೆ, ಸಫೆದ ಥೋಡೆ—ಬಿಳಿ ಕುದುರೆಗಳು, ಸಫೆದ ಥೋಡಿ—ಬಿಳಿ ಹೆಣ್ಣು ಕುದುರೆ, ಸಫೆದ ಥೋಡಿಯಾ—ಬಿಳಿ ಹೆಣ್ಣು ಕುದುರೆಗಳು, ಇಲ್ಲಿ ಸಫೆದ ವಿಶೇಷಣವು ಬದಲಾಗದೆ ಉಳಿದುದನ್ನು ಲಕ್ಷಿಸಬೇಕು.

ಅಭ್ಯಸನಗಳು

(ಅ) ಕಂಸಿನಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ವಿಶೇಷಣಗಳಲ್ಲಿ ಸರಿಯಾದುದನ್ನು ಆರಿಸಿ ಬರಿದಾದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ತುಂಬಿರಿ.

(1) शांता—साडियाँ पसंद करती है। (हरा, अँचा, मीठा) (2) यह—लडकी किसकी बहिन है ?

(ಗೋರಾ, ಖಡ್ಗಾ, ಫೀಕಾ) (3) ತುಂಗಭದ್ರಾ ಕಾ ಪಾನಿ ಬಹುತ
 —ಹೈ । (ಪತಲಾ, ಮೊಟಾ, ಮೀಠಾ) (4) —ಚಾಯ್ ಲೋಗ
 ನಹೀನ್ ಪೀತೆ । (ಗರಮ, ಠಂಡಾ, ಅಚ್ಛಾ) (5) ನಾರಿಯಲಕೆ ಪೆಡ
 —ಹೋತೆ ಹೈನ್ । (ನಾಟಾ, ಮೊಟಾ, ಅಂಚಾ) (6) ಶಶಿಕಲಾ
 —ಬಾತ್ನೆ ಕರತೀ ಹೈ । (ಮೀಠಾಮೀಠಾ, ಖಡ್ಗಾಖಡ್ಗಾ, ಕಡ್ಡುಆ)
 (7) ಯೆಹ್ ಖೆಲಕಾ ಮೈದಾನ್ ಬಹುತ —ಹೈ । (ಸಸ್ತಾ, ಚೌಡಾ,
 ಲಾಲ) (8) ತುಮ್ ಫಲ ಮತ ಖಾओ । (ಮೀಠಾ, ಗರಮ, ಖಡ್ಗಾ)
 (9) ಆಸಮಾನ್ಯಕಾ ರಂಗ —ಹೈ । (ಅಂಜಲಾ, ಕಾಲಾ, ನೀಲಾ)
 (10) ಚಮೇಲಿ ಕೀ ಖುಶಬ್ ಬಹುತ —ಹೈ । (ಬುರೀ, ಅಚ್ಛಾ,
 ಲಂಬಾ)

ಕ. ಶ:— ಹರಾ-ಹಸಿರಾದ; ಗೋರಾ-ಗೌರವರ್ಣದ;
 ಖಡ್ಗಾ-ಹುಳಿಯಾದ; ಫೀಕಾ-ಸಪ್ತಗೆ ಇದ್ದ; ಪತಲಾ-ತೆಳ್ಳನೆಯ;
 ಮೊಟಾ-ದಪ್ಪವಾದ; ಮೀಠಾ-ಸಿಹಿಯಾದ; ನಾಟಾ-ಗಿಡ್ಡನೆಯ;
 ಕಡ್ಡುಆ-ಕಹಿಯಾದ; ಸಸ್ತಾ-ಅಗ್ಗವಾದ; ಚೌಡಾ-ಅಗಲವಾದ;
 ಅಂಜಲಾ-ಬಿಳುವಾದ; ಚಮೇಲಿ-ಮಲ್ಲಿಗೆ; ಖುಶಬ್-ಸುವಾಸನೆ.

(ಬ) ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿ ಭಾಷಾಂತರಿಸಿರಿ:—

(1) ಉಮೇಶನು ಒಳ್ಳೆಯ ಹುಡುಗನಿರುತ್ತಾನೆ. (2) ಆ
 ಕಷ್ಟ ಹುಡುಗಿ ಯಾವಳಿರುತ್ತಾಳೆ? (3) ಬಕುಲಾವಲಿಕಾ
 ಹನ್ನೆರಡು ಹಳದಿ ಬಾಳೆಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು ತಿನ್ನುತ್ತಾಳೆ. (4) ಬಾದಿ
 ಬಟ್ಟೆಗಳು ಬಹಳ ತುಟ್ಟಿಯಾಗಿರುತ್ತವೆ. (5) ಹುಳಿಯಾದ
 ಮಜ್ಜೆಗೆಯನ್ನು ಕುಡಿಯಬೇಡಿರಿ. (6) ಧಾರವಾಡದ ಸುಭಾಸ
 ರೋಡು ಬಹಳ ಅಗಲವಾದ ಹಾದಿಯಾಗಿರುವದಿಲ್ಲ. (7) ಮೋತಿ-

ತಾಲಾಬದ ನೀರು ಬಹಳ ಹೊಲಸಾಗಿರುತ್ತದೆ. (೫) ಆದರ್ಶ ಹಿಂದಿ ವಿದ್ಯಾಲಯದ ಹುಡುಗರು ಸ್ವಚ್ಛವಾದ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಧರಿಸುತ್ತಾರೆ. (೬) ಹಿಮಾಲಯವು ಬಹಳ ದೊಡ್ಡ ಪರ್ವತವಾಗಿದೆ. (೭) ಕುಮದ್ವತಿ ನದಿಯು ಬಹಳ ಚಿಕ್ಕದಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಕ. ಶಃ— ಹಳದಿ-ಫೀಲಾ; ಬಾಳೆಹಣ್ಣು-ಕೆಲಾ; ಶುಟ್ಟಿ-ಮಹಿಗಾ; ಮಜ್ಜಿಗೆ-ಠಾಣ(ಪ್ರೀ); ಹೊಲಸು-ಗದಾ.

ಪಾಠ 13

ಕ್ರಿಯಾವಿಶೇಷಣ (ಕ್ರಿಯಾವಿಶೇಷಣಗಳು)

ಕ್ರಿಯಾಪದದ ವಿಶೇಷತೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಕ್ರಿಯಾ ವಿಶೇಷಣವೆನ್ನುತ್ತಾರೆ.

ಕ್ರಿಯಾವಿಶೇಷಣಗಳಲ್ಲಿ ಅರ್ಥದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ (1) ಕಾಲವಾಚಕ, (2) ಸ್ಥಾನವಾಚಕ, (3) ಪರಿಮಾಣವಾಚಕ ಮತ್ತು (4) ರೀತಿವಾಚಕಗಳೆಂಬ ನಾಲ್ಕು ಪ್ರಕಾರಗಳುಂಟು. ಉದಾ:-

(1) ಕಾಲವಾಚಕ:- ಆಜ-ಇಂದು; ಆಜಕಲ-ಇತ್ತೀಚೆಗೆ; ದಿನಭರ-ಇಡೀದಿವಸ; ಸತತ-ಯಾವಾಗಲೂ ಇತ್ಯಾದಿ.

(2) ಸ್ಥಾನವಾಚಕ:- ಇಲ್ಲಿ-ಇಲ್ಲಿ; ಆಗಲೇ-ಮುಂದೆ; ಭಿತ್ತರ-ಒಳಗೆ; ಬಾರಿ-ಆರ-ನಾಲ್ಕು ಕಡೆಗೆ ಇತ್ಯಾದಿ.

(3) ಪರಿಮಾಣವಾಚಕ:- ಬಹು-ಬಹಳ; ಥೋಡಾ-ಸ್ವಲ್ಪ; ಬಡಾ-ದೊಡ್ಡ; ಕಾಫಿ-ಸಾಕಷ್ಟು ಇತ್ಯಾದಿ.

(4) ರೀತಿವಾಚಕ:- ಔಕಾಔಕ-ಒಮ್ಮೆಲೆ; ಇಸಲಿಯೆ-ಅದ್ದರಿಂದ; ಧೀರಧೀರ-ಮೆಲ್ಲನೆ; ಜಲದಿ-ಬೇಗನೆ ಇತ್ಯಾದಿ.

ಕ್ರಿಯಾವಿಶೇಷಣಗಳು ಅವ್ಯಯಗಳಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಇವುಗಳ ಸಂಬಂಧವು ನೇರವಾಗಿ ಕ್ರಿಯಾಪದದೊಡನೆ ಇರುತ್ತದೆ.

(ಅ) ಕಂಪಿನಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟ ಕ್ರಿಯಾವಿಶೇಷಣಗಳಲ್ಲಿ ಯೋಗ್ಯವಾದುದನ್ನು ಅರಿಸಿ ಬರಿದಾದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ತುಂಬಿರಿ.

(1) ————ಚಿಜೌಂಕಾ ದಾಮ ಬಹುತ ಬಡಗಯಾ ಹೈ ।
(ಆಜಕಲ, ದಿನಭರ, ಸಾಮನೆ) (2) ————ಕಾಮಕರಕೆ
ಮಜದ್ದರ ತಕಗಯಾ । (ತೊಡಾ, ಧೀರೇಧೀರೇ, ದಿನಭರ) (3) ರಾಮ-
ದಾಸ ಇತನಿ ————ಕಹಾಂ ಜಾರಹಾ ಹೈ ? (ಅಕಾಅಕ, ಜಲ್ದಿ,
ತೊಡಾ) (4) ,ಗರಮಿ ಬಹುತ ಹೈ ————ಶರಬತ ಪಿಜಿಯೆ ।
(ತೊಡಾ, ಚಾರೌಂಆರ, ಸತತ) (5) ಮೆಂ ————ಶೋಭಾ ಕೆ ಸಾಥ
ಸ್ಕೂಲ ಜಾತಾ ಹೈ । (ಜಲ್ದಿ, ತಬ, ರಾಜ) (6) ————ಚಲೊ,
ನಹಿಂತೊ ಗಿರೋಗೊ । (ತೇಜ, ಧೀರೇಧೀರೇ, ಕಾಫಿ) (7) ಖುಬ
ಪಾನಿ ಬರಸನೇಸೆ ————ಪಾನಿಹಿ ಪಾನಿ ಹೋಗಯಾ । (ಆಗೊ, ಭಿತ್ತರ,
ಚಾರೌಂಆರ) (8) ಗರೀಬ ————ಝೊಪಡಿಯೆಂ ಮೆಂ ವಾಸ ಕರತೆ
ಹೈ । (ಬಹುತ, ಅಕಸರ, ಕುಲಾ) (9) ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ಮನುಷ್ಯ
———ಝೂತ ನಹಿಂ ಬೊಲತಾ । (ಕಮಿ, ಅಕಬಾರ, ಯಹಾಂ)
(10) ಪ್ರೇಮಾ ಮೇರೆ ಘರ ————ಆತೊ ಹೈ । (ಬಾರಬಾರ, ಇತನಾ,
ಕಾಫಿ)

ಕ. ಶಃ— ಚಿಜ(ಪ್ರೀ)-ವಸ್ತು; ದಾಮ(ಪು)-ಬೆಲೆ; ಮಜ-
ದ್ದರ(ಪು)-ಕೂಲಿಕಾರ; ತೇಜ-ವೇಗವಾಗಿ; ಅಕಸರ-ಹೆಚ್ಚಾಗಿ
ಬಾರಬಾರ-ಮೇಲಿಂದಮೇಲೆ; ಕಮಿ-ಎಂದೂ; ಧೀರೇಧೀರೇ-
ಮೆಲ್ಲನೆ.

(ಇ) ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿ ಭಾಷಾಂತರಿಸಿರಿ:—

(1) ಆ ನಾಯಿಯು ಬಹಳ ವೇಗವಾಗಿ ಓಡುತ್ತಾ ಹೋಗಿದೆ.
 2) ಮನೆಯ ಒಳಗೆ ಜನರು ಇದ್ದಾರೆ. (3) ನಾನು ಕೇವಲ
 ಐದು ಮಾವಿನಹೆಣ್ಣುಗಳನ್ನು ತಿನ್ನುತ್ತೇನೆ. (4) ಲಲಿತಾ
 ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಸಿನೇಮಾಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾಳೆ. (5) ಇಂದು ಬಹಳ
 ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಮಳೆ ಬರಹತ್ತಿದೆ. (6) ಬೇಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಬಿಸಿಲು ಬಹಳ
 ಆದ್ದರಿಂದ ಶ್ರೀಮಂತರು ಉದಕಮಂಡಲಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ.
 (7) ಕುಡಿಯಲು ಸ್ವಲ್ಪ ತಣ್ಣೀರು ಕೊಡಿರಿ. (8) ಕೂಡಲೆ
 ಹೊರಡಿರಿ ಗಾಡಿ ಬರುತ್ತಲಿದೆ. (9) ಇವರು ಯಾವಾಗಲೂ
 ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾರೆ. (10) ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ರಾಜಾಜಿ-
 ಯವರು ಎಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತಾರೆ?

ಕ. ಶ:— ಕೇವಲ-ಸಿರ್ಫ; ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ-ಕभीकभी;
 ಕೂಡಲೆ-फौरन, जल्दी.

ಪಾಠ 14

ಸರ್ವನಾಮ (ಸರ್ವನಾಮಗಳು)

ಹಿಂದಿ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು 11 ಸರ್ವನಾಮಗಳಿರುತ್ತವೆ:—

मैं, तू, आप, वह, यह, जो, सो, कौन, कोई, कुछ, क्या.

ಮಾತನಾಡುವಾಗ ಮನುಷ್ಯನು ತನಗಾಗಿ ನಾನು ಇಲ್ಲ
 ನಾವು ಎಂದೂ, ಯಾರೊಡನೆ ಮಾತನಾಡುವದಿಲ್ಲವೋ ಅವರಿಗಾಗಿ
 ನೀನು ಇಲ್ಲವೆ ನೀವು ಎಂದೂ ಹಾಗೂ ಯಾರ ಸ್ವಯಂವಾಗಿ ಇಲ್ಲವೆ
 ಯಾವುದರ ವಿಷಯವಾಗಿ ಮಾತನಾಡುವದಿಲ್ಲವೋ ಅವರಿಗಾಗಿ

ಇಲ್ಲವೆ ಅದಕ್ಕಾಗಿ, ಅವನು, ಇವನು, ಯಾವನು, ಯಾವುದು, ಅದು, ಇದು ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ ಶಬ್ದಗಳ ಪ್ರಯೋಗ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಈ ಮೂರು ಪ್ರಕಾರದ ವಿಧಾನಕ್ಕಾಗಿ ವ್ಯಾಕರಣದಲ್ಲಿ ಪುರುಷವೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

(1) ಮಾತನಾಡುವವನು ತನಗಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಸರ್ವನಾಮಕ್ಕೆ *ಪ್ರಥಮ ಪುರುಷವೆನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಉದಾ:—
 ಮೆ-ನಾನು, ಹೆ-ನಾವು.

(2) ಮಾತನಾಡುವವನು ಯಾರೊಡನೆ ಮಾತನಾಡುವದಿಯೋ ಅವರಿಗಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಸರ್ವನಾಮಕ್ಕೆ ದ್ವಿತೀಯ ಪುರುಷವೆನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಉದಾ:—
 ನೀನು, ನೀವು, ಆತನು, ಅವಳು.

(3) ಮಾತನಾಡುವವನು ಯಾರ ಅಥವಾ ಯಾವುದರ ವಿಷಯವಾಗಿ ಮಾತನಾಡುವನೋ ಅವರಿಗಾಗಿ ಇಲ್ಲವೆ ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಸರ್ವನಾಮಕ್ಕೆ ತೃತೀಯ ಪುರುಷವೆನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಉದಾ:—
 ಅವನು, ಅವಳು, ಅದು, ಅ; ಕೊನೆ-ಯಾವನು, ಯಾವಳು, ಯಾವದು ಇತ್ಯಾದಿ.

ಪ್ರಥಮ ಮತ್ತು ದ್ವಿತೀಯ ಪುರುಷದ ಸರ್ವನಾಮಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಉಳಿದ ಎಲ್ಲ ಸರ್ವನಾಮಗಳು ಹಾಗೂ ನಾಮಗಳು ತೃತೀಯ ಪುರುಷದಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತವೆ. ಉದಾ:—
 ಇವನು, ಇವಳು, ಅದು, ಅ; ಕೊನೆ-ಯಾವನು, ಯಾವಳು, ಯಾವದು ಇತ್ಯಾದಿ.

---

* ಈ ಪುರುಷಗಳ ನಾಮಗಳು ಉತ್ತಮ, ಮಧ್ಯಮ ಹಾಗೂ ಪ್ರಥಮ-ಪುರುಷಗಳೆಂದೂ ಇವೆ. ಆದರೆ ಅನುಕೂಲತೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಪ್ರಥಮ, ದ್ವಿತೀಯ ಮತ್ತು ತೃತೀಯ ಪುರುಷಗಳೆಂದು ಬರೆಯಲಾಗಿದೆ.

ಮೇಲಿನ ಎಲ್ಲ 11 ಸರ್ವನಾಮಗಳೂ ಪುರುಷವಾಚಕ ಸರ್ವನಾಮಗಳೆನ್ನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಚೋದನೆಯಿಂದ ಆರು ಪ್ರಕಾರಗಳಿರುತ್ತವೆ.

- (1) ಪುರುಷವಾಚಕ:— ಮೆ, ತ್, ಆಪ ।
- (2) ನಿಜವಾಚಕ:— ಆಪ ।
- (3) ನಿಶ್ಚಯವಾಚಕ:— ಯಜ್ಞ, ವಜ್ಞ, ಮೌ ।
- (4) ಅನಿಶ್ಚಯವಾಚಕ:— ಕೀರ್ತ, ಕುಶ್ಲ ।
- (5) ಸಂಬಂಧವಾಚಕ:— ಜೌ ।
- (6) ಪ್ರತ್ಯವಾಚಕ:— ಕೀನ, ಕಪಾ ।

ಈ ಪಾಠದಲ್ಲಿ ಪುರುಷವಾಚಕ, ನಿಜವಾಚಕ ಮತ್ತು ನಿಶ್ಚಯವಾಚಕ ಸರ್ವನಾಮಗಳನ್ನು ನಡೆಯಿಸಿ ಕೊಡಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಸರ್ವನಾಮಗಳಿಗೆ ವಿಭಕ್ತಿ ಪ್ರತ್ಯಯಗಳು ಹತ್ತಿರಾಗ ಅವು ಕೆಳಗಿನಂತೆ ರೂಪತಾಳುತ್ತವೆ.

ಏಕವಚನ

ಬಹುವಚನ

ಮೆ ನಾನು

ಹಮ ನಾವು

ಪ್ರ. ಮೆನೆ ನಾನು

ಹಮನೆ ನಾವು

ದ್ವಿ. ಮುಜ್ಞಕೋ, ಮುಜ್ಞೋ ನನ್ನನ್ನು

ಹಮಕೋ, ಹಮಂ ನಮ್ಮನ್ನು

ತೃ. ಮುಜ್ಞಸೇ ನನ್ನಿಂದ

ಹಮಸೇ ನಮ್ಮಿಂದ

ಚ. { ಮುಜ್ಞಕೋ, ಮುಜ್ಞೋ ನನಗೆ
ಮೇರೇಲಿಯೇ, ಮೇರೇವಾಸ್ತೇ
ನನ್ನ ಸಲುವಾಗಿ

{ ಹಮಕೋ, ಹಮ ನಮಗೆ
ಹಮಾರೆಲಿಯೇ, ಹಮಾರೆವಾಸ್ತೇ
ನನ್ನ ಸಲುವಾಗಿ

ಪಂ. ಮುಜ್ಞಸೇ ನನ್ನಿಂದ

ಹಮಸೇ ನಮ್ಮಿಂದ

ಒ.	मेरा, मेरे, मेरी नन्‍द	हमारा, हमारे, हमारी नम
ಸ.	{ मुझमें नन्‍दुल्लि मुझपर नन्‍दुಮೇಲೆ	{ हममें नन्‍ದುಲ्लಿ हमपर नन्‍ದುಮೇಲೆ
	तू ನೀನು	तुम ನೀವು
ಶ್ರು.	तूने ನೀನು	तुमने ನೀವು
ದ್ವಿ.	तुझको, तुझे निन्‍दನ್ನು	तुमको, तुम्हें निन्‍ದುನ್ನು
ತ್ವ.	तुझसे निन्‍ದುಂದ	तुमसे निन्‍ದುಂದ
ಚ.	{ तुझको, तुझे निनಗೆ तेरेलिये, तेरेवास्ते निन्‍ದ ಸಲುವಾಗಿ	{ तुमको, तुम्हें निಮಗೆ तुम्हारेलिये, तुम्हारेवास्ते ನಿನ್‍ದು ಸಲುವಾಗಿ
ಪಂ.	तुझसे निन्‍ದುಂದ	तुमसे निन्‍ದುಂದ
ಷ.	तेरा, तेरे, तेरी निन्‍ದ	तुम्हारा, तुम्हारे, तुम्हारी निन्‍ದು
ಸ.	{ तुझमें निन्‍ದುಲ्लि तुझपर निन्‍ದುಮೇಲೆ	{ तुममें निन्‍ದುಲ्लि तुमपर निन्‍ದುಮೇಲೆ

ಹಿಂದಿ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಎರಡು ಆಪಗಳಿರುತ್ತವೆ. (1) ಪುರುಷ ವಾಚಕ (ಆದರ ಸೂಚಕ) (2) ನಿಜವಾಚಕ (ಆತ್ಮಾರ್ಥಕ ಸೂಚಕ). ಪುರುಷವಾಚಕ ಆಪ ಯಾವಾಗಲೂ ದ್ವಿತೀಯ ಪುರುಷ ಬಹುವಚನದ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಆದರ ಪ್ರಕಟಿಸಲು ಬಂದರೆ, ನಿಜವಾಚಕ ಆಪ ಯಾವಾಗಲೂ ಏಕವಚನದಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡು ನಾನು ಮತ್ತು ಸರ್ವನಾಮಗಳ ಎರಡೂ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತದೆ. ಪುರುಷವಾಚಕ ಆಪ ಆದರ ಸೂಚಕ ಬಹುವಚನವೇ ಇದ್ದುದರಿಂದ ಇದರ ಏಕವಚನದರೂಪವಿಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆ ವಿಭಕ್ತಿ ಪ್ರತ್ಯಯಗಳನ್ನು ಹಚ್ಚಿ ಬಿಟ್ಟರೆ

ಇದರ ರೂಪಗಳು ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತವೆ. ನಿಜವಾಚಕ ಆಗ ಇದರ
ವಿಶೃತರೂಪ ಅಪನಾ ಆಗಿದ್ದು, ಇದು ಪುನಃ ವಿಭಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತದೆ.
ಇದಕ್ಕೆ ಪ್ರಥಮಾ ವಿಭಕ್ತಿ ಪ್ರತ್ಯಯ ನೇ ಹತ್ತುವದಿಲ್ಲ. ಇದರ ಬಹು-
ವಚನದ ರೂಪಗಳಿರುವದಿಲ್ಲ.

ನಿಜವಾಚಕ ಆಗ ಇದರ
ಏಕವಚನ ರೂಪಗಳು

ಪುರುಷವಾಚಕ ಆಗ ಇದರ
ಬಹುವಚನ ರೂಪಗಳು.

ಪ್ರ. ಆಗ ತಾನು

आपने तानु

ದ್ವಿ. ಅಪನೇಕೊ ತನ್ನನ್ನು

आपको तन्मನ್ನು

ತೃ. ಅಪನೇಸೆ ತನ್ನಿಂದ

आपसे तन्मಿಂದ

ಚ. { ಅಪನೇಕೊ ತನಗೆ
          { ಅಪನೇಲಿಯೆ } ತನ್ನ
          { ಅಪನೇವಾಸ್ತೆ } ಸಲುವಾಗಿ

आपको तमಗೆ
आपकेलिये } ತಮ್ಮ
आपकेवास्ते } ಸಲುವಾಗಿ

ವಂ. ಅಪನೇಸೆ ತನ್ನಿಂದ

आपसे तन्ಮಿಂದ

ಷ. ಅಪನಾ, ಅಪನೇ ಅಪನಿ ತನ್ನ

आपका, आपके, आपकी तन्ಮು

ಸ. { ಅಪನೇಮೆ ತನ್ನಲ್ಲಿ
          { ಅಪನೇಪರ ತನ್ನಮೇಲೆ

{ आपमें तन्ಮಲ್ಲಿ
{ आपपर तन्ಮಮೇಲೆ

यह अवನು, अवಳು, ಇದು, ಈ   ये अवರು, ಇವು, ಈ

ಪ್ರ. ಇಸನೇ
          ಅವನು, ಅವಳು, ಇದು, ಈ.

इन्होंने
          ಇವರು, ಇವು, ಈ.

ದ್ವಿ. ಇಸಕೊ, ಇಸೆ
          ಇವನನ್ನು, ಇವಳನ್ನು, ಇದನ್ನು.

इनको, इन्हें
          ಇವರನ್ನು, ಇವನ್ನು.

ತೃ. ಇಸಸೆ
          ಇವನಿಂದ, ಇವಳಿಂದ, ಇದರಿಂದ.

इनसे
          ಇವರಿಂದ, ಇವುಗಳಿಂದ.

ಚ.	{	इसको, इसे ಇವನಿಗೆ, ಇವಳಿಗೆ, ಇದಕ್ಕೆ.	इनको, इन्हें ಇವರಿಗೆ, ಇವುಗಳಿಗೆ
	{	इसकेलिये } ಇವನ ಸಲುವಾಗಿ ಇವಳ ಸಲುವಾಗಿ इसकेवास्ते } ಇದರ ಸಲುವಾಗಿ	इनकेलिये } ಇವರ ಸಲುವಾಗಿ इनकेवास्ते } ಇವುಗಳ ಸಲುವಾಗಿ

ವಂ.	इससे ಇವನಿಂದ, ಇವಳಿಂದ, ಇದರಿಂದ.	इनसे ಇವರಿಂದ, ಇವುಗಳಿಂದ.
-----	---------------------------------	---------------------------

ಷ.	इसका, इसके, इसकी ಇವನ, ಇವಳ, ಇದರ.	इनका, इनके, इनकी ಇವರ, ಇವುಗಳ.
----	------------------------------------	---------------------------------

ಸ.	{	इसमें ಇವನಲ್ಲಿ, ಇವಳಲ್ಲಿ, ಇದರಲ್ಲಿ.	इनमें ಇವರಲ್ಲಿ, ಇವುಗಳಲ್ಲಿ.
	{	इसपर ಇವನಮೇಲೆ, ಇವಳಮೇಲೆ, ಇದರಮೇಲೆ.	इनपर ಇವರಮೇಲೆ, ಇವುಗಳಮೇಲೆ.

वह ಅವನು, ಅವಳು, ಅದು, ಆ   वे ಅವರು, ಅವು, ಆ

ಸ್ರ.	असने ಅವನು, ಅವಳು, ಅದು, ಆ.	अन्होंने ಅವರು, ಅವು, ಆ.
------	-----------------------------	---------------------------

ದ್ವಿ.	असको, उसे ಅವನನ್ನು, ಅವಳನ್ನು, ಅದನ್ನು.	अनको, अन्हें ಅವರನ್ನು, ಅವುಗಳನ್ನು.
-------	--	-------------------------------------

ತೃ.	अससे ಅವನಿಂದ, ಅವಳಿಂದ, ಅದರಿಂದ.	अनसे ಅವರಿಂದ, ಅವುಗಳಿಂದ.
-----	---------------------------------	---------------------------

ಚ.	{	असको, उसे ಅವನಿಗೆ. ಅವಳಿಗೆ.	अनको, अन्हें ಅವರಿಗೆ, ಅವುಗಳಿಗೆ.
	{	असकेलिये } ಅವನ ಸಲುವಾಗಿ ಅವಳ ಸಲುವಾಗಿ असकेवास्ते } ಅದರ ಸಲುವಾಗಿ	अनकेलिये } ಅವರ ಸಲುವಾಗಿ अनकेवास्ते } ಅವುಗಳ ಸಲುವಾಗಿ

पाठ 16

संबंधसूचक अव्यय (संबन्धसೂचक अव्ययಗಳು)

ಪುರುಷ, ಲಿಂಗ, ವಚನ, ಕಾರಕವೋದಾರವುಗಳಿಂದ ಬರುವ ಲಾಗದೇ ಇದ್ದ ಶಬ್ದಗಳಿಗೆ ಅವಿಕಾರಿರಬ್ಬ ಅಥವಾ ಅವ್ಯಯಗಳೆನ್ನುತ್ತಾರೆ.

ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಯಾವದೇ ಒಂದು ಶಬ್ದದ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಈ ಸ್ವ ಶಬ್ದದೊಡನೆ ತೋರಿಸುವ ಅವ್ಯಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಸೂಚಕ ಅವ್ಯಯವೆನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಉದಾ:—

(1) घर के अंदर कौन हैं ? ಮನೆಯೊಳಗೆ ಯಾರು ಇರುತ್ತಾರೆ ?

(2) आलियाबेगम के यहाँ दस नये पैसे हैं । ಆಲಿಯಾಬೇಗಮಳ ಹತ್ತಿರ ಹತ್ತು ನಯಪೈಸೆಗಳಿವೆ.

(3) प्रमीला शक्कर के बिना दूध नहीं पीती । ಪ್ರಮೀಲಾ ಸಕ್ಕರೆಯಿಲ್ಲದೆ ಹಾಲು ಕುಡಿಯುವದಿಲ್ಲ.

(4) विनोद अहमदजान की तरह तबला बजाता है । ವಿನೋದನು ಅಹಮದಜಾನರಂತೆ ತಬಲಾ ಬಾರುತ್ತಾನೆ.

(5) किसान खेत की ओर जा रहा है । ಒಕ್ಕಲಿಗನು ಹೊಲದಕಡೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಾನೆ.

ಮೇಲಿನ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ದಪ್ಪಕ್ಷರಗಳಲ್ಲಿರುವ ಶಬ್ದಗಳು ಸಂಬಂಧಸೂಚಕ ಅವ್ಯಯಗಳಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಈ ಅವ್ಯಯಗಳ ಹಿಂದೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಷಷ್ಠೀ ವಿಭಕ್ತಿ ಪ್ರತ್ಯಯ ಕೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ಉದಾ:—

ಕೆ ಬಿನಾ ಇಲ್ಲದೆ, ಹೊರತಾಗಿ
 ಕೆ ಸಿವಾ ಇಲ್ಲದೆ, ಹೊರತಾಗಿ
 ಕೆ ಅಲಾವಾ ಅಲ್ಲದೆ
 ಕೆ ಸಾಮನೆ ಎದುರಿನಲ್ಲಿ
 ಕೆ ಯಹಾಂ ಅಲ್ಲಿ
 ಕೆ ಬಾರೆ ಮೆಂ ವಿಷಯವಾಗಿ
 ಕೆ ಪಹಲೆ ನೊದಲು
 ಕೆ ಸಾಥ ಸಂಗಡ
 ಕೆ ಪಾಸ ಹತ್ತಿರ
 ಕೆ ಪಿಂಚೆ ಹಿಂದೆ
 ಕೆ ಬಾದ ನಂತರ
 ಕೆ ನೆಚೆ ಕೆಳಗೆ
 ಕೆ ಬಾಹರ ಹೊರಗೆ
 ಕೆ ಅಂದರ ಒಳಗೆ
 ಕೆ ಅಪರ ಮೇಲೆ
 ಕೆ ಬಿಚ ನಡುವೆ
 ಕೆ ಸಮಾನ ಹಾಗೆ, ಅಂತೆ
 ಕೆ ಆಗೊ ಎದುರಿನಲ್ಲಿ
 ಕೆ ದ್ವಾರಾ ಮುಖಾಂತರ
 ಕೆ ನಜದೀಕ ಸಮೀಪ

ಪೆಟ್ರೋಲ ಕೆ ಬಿನಾ
 ರಾಮ ಕೆ ಸಿವಾ
 ಚಾವಲ ಕೆ ಅಲಾವಾ
 ಮಂದಿರ ಕೆ ಸಾಮನೆ
 ಸೀತಾ ಕೆ ಯಹಾಂ
 ಗಾಂಧೀಜಿ ಕೆ ಬಾರೆ ಮೆ
 ಸ್ವತಂತ್ರತಾ ಕೆ ಪಹಲೆ
 ಪಿತಾಜಿ ಕೆ ಸಾಥ
 ಮೊಹನ ಕೆ ಪಾಸ
 ಘರ ಕೆ ಪಿಂಚೆ
 ಛುಡ್ತಿ ಕೆ ಬಾದ
 ಪೆಡ ಕೆ ನೆಚೆ
 ಸ್ಕೂಲ ಕೆ ಬಾಹರ
 ಮಸ್ಜಿದ ಕೆ ಅಂದರ
 ಪಹಾಡ ಕೆ ಅಪರ
 ತಾಲಾಬ ಕೆ ಬಿಚ
 ಬೊಸಜಿ ಕೆ ಸಮಾನ
 ರಾಧಾ ಕೆ ಆಗೊ
 ಡಾಕಿಯೆ ಕೆ ದ್ವಾರಾ
 ಕಾಲೇಜ ಕೆ ನಜದೀಕ

ಈ ಮುಂದಿನ ಸಂಬಂಧಸೂಚಕ ಅನ್ವಯಗಳ ಹಿಂದೆ ಷಷ್ಠಿ
 ವಿಭಕ್ತಿ ಪ್ರತ್ಯಯ ಕೀ ಬರುತ್ತದೆ.

की अपेक्षा क़ुंठ	सुशीला की अपेक्षा
की ओर क़ड़गै	शहर की ओर
की तरफ़ क़ड़गै	नदी की तरफ़
की तरह ढागै, अंठै	करीमखाँ की तरह
की जगह स्फ़दली	नेहरूजी की जगह
की नाई अंठै	चील की नाई
की खातिर सलमागि	देश की खातिर
की बदौलत मुखांठर	शहीदों की बदौलत

ಈ ಎಲ್ಲ ಸಂಬಂಧಸೂಚಕ ಅವ್ಯಯಗಳು ಸರ್ವನಾಮಗಳ ಮುಂದೆ ಬಂದಾಗ ಆ ಸರ್ವನಾಮಗಳ ಷಷ್ಠೀ ವಿಭಕ್ತಿಯ ರೂಪ-ದೊಡನೆ ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಉದಾ:— मैं+के यहाँ=मेरे यहाँ; वह+के पास=अुसके पास; वे+के नजदीक=अुनके नजदीक; यह+के आगे=इसके आगे; तुम+की तरह=तुम्हारी तरह; तू+की जगह=तेरी जगह ।

ಅಭ್ಯಸನಗಳು

(अ) तैरविद्ध स्ಥलद्वि योएग्य सಂಬंधसूचक अव्ययवन्तु सैरिसि वाक्यगणन्तु पुरणगोचिसि.

(1) इमाम साहब—दस घोडे हैं । (2) मैं पिताजी—बाजार जारहा हूँ । (3) गीता पन्निनी—नाचती है । (4) वह लडका अुस लडकी—घूर रहा है । (5) पेड—बंदर बैठा है । (6) स्कूल-

ಅೊಕ ಸುಂದರ ಬಗೀಚಾ ಹೊ. (7) ಶಶಿಕಲಾ ಬಚ್ಚೊಂ—ರೊತೀ ಹೊ. (8) ತುಮ ರಾಜೆಂದ್ರಪ್ರಸಾದಜೀ—ಕಯಾ ಜಾನತೆ ಹೊ ?

ಕ. ಶಃ— ಘೂರನಾ—ದಿಟ್ಟಿಸಿ ನೊಡುವದು.

(ಬ) ಕಂಸಿನಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟ ಸರ್ವನಾಮಗಳನ್ನು ; ಉಪಯೋಗಿಸಿ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸಿರಿ.

(1) —ಕೆ ಸಮಾನ ದ್ವಸರಾ ಪಹಲವಾನ ಕೊಡೆ ನಹಿಂ .
(ವಹ) (2) ಆಜಕಲ ವಹ—ಕೀ ಜಗಹ್ ಮೆ ಕಾಮ ಕರತಾ ಹೊ. (ಮೆ) (3) —ಕೆ ಬಿನಾ ಯಹ್ ಕಾಮ ಕೊಡೆ ನಹಿ ಕರ ಸಕತಾ ; (ತುಮ) (4) —ಕೀ ಅಪೆಕ್ಷಾ ಅುಸಕಾ ಕುರತಾ ಅಚ್ಚಾ ಹೊ. (ಯಹ) (5) —ಕೆ ಪಿಂಚೆ ಮೊಹನ ಖಡಾ ಹೊ ? (ಕೊನ) (6) —ಕೆ ಅಂದರ ಕಯಾ ಹೊ ? (ವಹ) (7) ವೆ ಖಿ —ಕೀ ತರಹ್ ಮನುಷ್ಯ ಹೊ. (ಹಮ) (8) —ಕೆ ದ್ವಾರಾ ಯಹ್ ಖಬರ ಪಹುಂಚೆಗೀ ? (ಕೊನ) .

ಕ. ಶಃ— ಕುರತಾ(ಪು)—ಅಂಗಿ; ಖಬರ(ಪ್ರೀ)—ಸುದ್ದಿ; ಪಹುಂಚನಾ—ಮುಟ್ಟುವದು.

(ಕ) ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿ ಭಾಷಾಂತರಿಸಿರಿ:—

(1) ಪದ್ಮಾ ಪ್ರನೇಶಿಕಾ ಪಾಸಾದಬಳಿಕೆ ವಿಶಾರದದ ಆಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. (2) ಸುಧಾ ನನ್ನ ಕಡೆಗೆ ಏಕೆ ನೊಡುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ? (3) ಶಾಂತಾ ಯಾರ ಹಾಗೆ ಹಾಡುತ್ತಾಳೆ? (4) ಮಹೇಶನು ರಾತ್ರಿ ಒಂಭತ್ತು ಘಂಟೆಯ ಮೊದಲು ಮಲಗುತ್ತಾನೆ. (5) ಆ ಮರದ ಕೆಳಗೆ ಇಬ್ಬರು ಹುಡುಗಿಯರು ಆಟವಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. (6) ಭರಮಪ್ಪನು ಕೊಠಣಿಯ ಒಳಗೆ ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದಾನೆ.

(7) ಭೀಮರಾಯರು ಜಳಕಮಾಡಲು ನದಿಯ ಕಡೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. (8) ನಾನು ಅಕ್ಕನ ಸಂಗಡ ಸಿನೇಮಾ ನೋಡಲು ಹೋಗುವೆನು. (9) ನಮ್ಮ ಮನೆಯ ಎದುರಿಗೆ ಒಂದು ಬೇವಿನ ಮರವಿದೆ. (10) ಆ ಮಂದಿರದ ಹಿಂದೆ ಒಂದು ಕೆರೆ ಇರುತ್ತದೆ.

पाठ 17

प्रश्नवाचक शब्द (ಪ್ರಶ್ನಾರ್ಥಕ ಶಬ್ದಗಳು)

क्या-ಎನು, कब-ಯಾವಾಗ, कैसा-ಎಂತಹ, किधर-ಯಾವಕಡೆಗೆ, कौन-ಯಾವನು, यಾವಳು, यಾವदु, यारु, कितना-ಎಷ್ಟು, क्यों-ಎಕೆ, कहाँ-ಎಲ್ಲಿ, कैसे-ಹೇಗೆ, कौनसा-ಯಾವ ನೋದಲಾದವುಗಳು प्रश्नार्थकಗಳಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಇವು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ प्रयोगಿಸಲ್ಪಟ್ಟಾಗ ಆ ವಾಕ್ಯಗಳು प्रश्नार्थक ವಾಕ್ಯಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಉದಾ:—

(1) आप कहाँ जा रहे हैं ? ತಾವು ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದೀರಿ ?

(2) इस घर में कौन रहते हैं ? ಈ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಯಾರು ಇರುತ್ತಾರೆ ?

(3) यहाँ कितने केले हैं ? ಇಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಬಾಳೆಹಣ್ಣುಗಳಿರುತ್ತವೆ ?

ಪ್ರಶ್ನಾರ್ಥಕ ಶಬ್ದಗಳಿಲ್ಲದ ವಾಕ್ಯಗಳ ಕ್ರಿಯಾಪದಗಳನ್ನು ವಿಶಿಷ್ಟ ಧ್ವನಿಯಿಂದ ಎಳೆದು ಉಚ್ಚರಿಸುವದರಿಂದ ಅವು ಕೂಡ

ಪ್ರಶ್ನಾರ್ಥಕ ವಾಕ್ಯಗಳಾಗುವವು. ಇಂತಹ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಬರೆಯು-
ವಾಗ ವಾಕ್ಯದ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಕಯಾ ಇಡಬೇಕು. ಉದಾ:—

(1) ಕಯಾ ತುಮ ಜಾತೆ ಹೊ ? ನೀನು ಹೋಗುತ್ತೀಯಾ ?

(2) ಕಯಾ ವೆ ಗಾತೆ ಹೇ ? ಅವರು ಹಾಡುತ್ತಾರೆಯೇ ?

ಆದರೆ ಸಂಭಾಷಣೆಯಲ್ಲಿ ಕಯಾ ಉಪಯೋಗಿಸದೇ ಕ್ರಿಯಾ-
ಪದವನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಾರ್ಥಕವು ಸೂಚಿತವಾಗುವಂತೆ ಎಳೆದು ಉಚ್ಚರಿಸು-
ತ್ತಾರೆ. ಉದಾ:—

(1) ಮೋಹನ ಘರ ಜಾತಾ ಹೇ ? ಮೋಹನನು ಮನೆಗೆ
ಹೋಗುತ್ತಾನೆಯೇ ?

(2) ತುಮ ಹಿಂದೀ ಸೀಖತೆ ಹೊ ? ನೀನು ಹಿಂದಿ ಕಲಿ-
ಯುತ್ತೀಯಾ ?

ಅಭ್ಯಸನಗಳು

(ಅ) ತಿರುವಿದ್ವ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಯೋಗ್ಯ ಪ್ರಶ್ನಾರ್ಥಕ ಶಬ್ದ-
ಗಳನ್ನು ತುಂಬಿರಿ.

(1) ಆಪಕೆ ಪಾಸ—ರೂಪಯೆ ಹೇ ? (2) ವಹಾ—
ಜಾ ರಹಾ ಹೇ ? (3) ಗೋಲಗುಂಬಜ—ಹೇ ? (4) ತುಮ
—ಘರ ಮೆ ರಹತೆ ಹೊ ? (5) ತುಮ್ಹಾರಿ ಬಹಿನ ಕಾ ನಾಮ
—ಹೇ ? (6) ವಹ ಲಡಕಿ—ಹೆಸತಿ ಹೇ ? (7) ಆಪ
ಅಕಲೆ ಯಹ ಕಾಮ—ಕರ ಸಕತೆ ಹೇ ? (8) ವೆ—
ಬೆಂಗಲೂರ ಜಾತೆ ಹೇ ?

(ಬ) ಕೆಳಗಿನ ಉತ್ತರಗಳಿಗೆ ಯೋಗ್ಯ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ.

[ಉದಾ:— मैं रोज सबेरे पाँच बजे अठता हूँ ।
तुम रोज सबेरे कितने बजे अठते हो ?]

- (1) आजके जलसेमें राजाजी बोलेंगे ।
- (2) सन् 1947 मे हमारा देश स्वतंत्र हुआ ।
- (3) अमेशके पास पच्चीस नये पैसे हैं ।
- (4) गोपालका भाई हावेरी में रहता है ।
- (5) यह गाय दो सेर दूध देती है ।
- (6) श्रीनगर सुंदर शहर है ।
- (7) हमारे देशकी राष्ट्रभाषा हिन्दी है ।
- (8) प्रभावती कब बंबई जायेगी ।

(क) ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿ ಭಾಷಾಂತರಿಸಿರಿ:—

- (1) ಈ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಹುಡುಗರು ಓದುತ್ತಾರೆ ?
- (2) ತಮ್ಮ ಮಗಳು ಸಹ ಹಿಂದಿ ಕಲಿಯುತ್ತಾಳೆಯೇ? (3) ತಿಲಕರ ವಿಷಯವಾಗಿ ನಿನಗೇನು ಗೊತ್ತಿರುತ್ತದೆ? (4) ನೀವು ನನ್ನ ಮನೆಗೆ ಯಾವಾಗ ಬರುವಿರಿ? (5) ನಿಮಗೆ ಹಿಂದಿ ಯಾರು ಕಲಿಸುತ್ತಾರೆ? (6) ಆ ಹುಡುಗನು ಯಾವ ಕಡೆಗೆ ಹೊರಟಿದ್ದಾನೆ? (7) ಭಗವಂತನು ಎಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತಾನೆ? (8) ನಿಮ್ಮ ಅಜ್ಜನ ಆರೋಗ್ಯ ಹೇಗಿದೆ? (9) ಅವಳು ಏಕೆ ಅಳುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ? (10) ಈಗ ಯಾವ ದೇಶವು ಪರತಂತ್ರವಿದೆ?

ಕ. ಶ:—ಆರೋಗ್ಯ—ತಬೀಯತ(ಪ್ರೀ); ತರಗತಿ—ದರ್ಜೆ(ಪು).

ಪಾಠ 18

ಕ್ರಿಯಾರ್ಥಕ ಸಂಜ್ಞಾ (ಕೃದಂತ ಭಾವನಾಮ)

ಧಾತುಗಳಿಗೆ ನಾ ಪ್ರತ್ಯಯವನ್ನು ಬೋಧಿಸುವದರಿಂದ ಕೃದಂತ ಭಾವನಾಮಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಉದಾ:— ಕರನಾ—ಮಾಡುವದು, ಮಾಡುವಿಕೆ; ದೇಖನಾ—ನೋಡುವದು, ನೋಡುವಿಕೆ; ಪಠನಾ—ಓದುವದು, ಓದುವಿಕೆ ಇತ್ಯಾದಿ.

ಕೃದಂತ ಭಾವನಾಮಗಳು ಯಾವಾಗಲೂ ಪುಲ್ಲಿಂಗ ಏಕವಚನ ನಾಮಗಳಂತೆ ಉಪಯೋಗಿಸಲ್ಪಡುತ್ತವೆ. ಉದಾ:—

(1) बालक का रोना तंग कर रहा है । बालकನು ಅಳುವದು ತೊಂದರೆದಾಯಕವಾಗಿದೆ. ಅಥವಾ 'ಬಾಲಕನ ಅಳು ತೊಂದರೆದಾಯಕವಾಗಿದೆ.

(2) सीता का चलना अजीब है । ಸೀತೆಯು ನಡೆಯುವದು ವಿಚಿತ್ರವಾಗಿದೆ. ಅಥವಾ 'ಸೀತೆಯ ನಡೆಗೆಯು ವಿಚಿತ್ರವಾಗಿದೆ.

ಕ್ರಿಯಾಭಾವವನ್ನು ಪ್ರಕಟಪಡಿಸಲು ಸಹ ಕೃದಂತ ಭಾವನಾಮಗಳು ಉಪಯೋಗಿಸಲ್ಪಡುತ್ತವೆ. ಉದಾ:—

(1) सबेरे जल्दी उठना अच्छा है । ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ತೀವ್ರ ಏಳುವದು ಒಳ್ಳೆಯದು.

(2) मुझे तैरना आता है । ನನಗೆಳಸಲು ಬರುತ್ತದೆ.

(3) हिन्दी सीखना बहुत आसान है । ಹಿಂದಿ ಕಲಿಯುವದು ಬಹಳೇ ಸುಲಭವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಕೃದಂತ ಭಾವನಾಮಗಳಿಗೆ ವಿಭಕ್ತಿ ಪ್ರತ್ಯಯಗಳು ಹತ್ತು-
ವಾಗ ಅವುಗಳ ಅಂತ್ಯದ ನಾನು ನೆ ಆಗುತ್ತದೆ. ಉದಾ:—

(1) वह लडकी देखने में सुंदर है। ಆ ಹುಡು-
ಗಿಯು ನೋಡಲಿಕ್ಕೆ ಸುಂದರವಾಗಿದ್ದಾಳೆ.

(2) रामराव रोज नहाने केलिये सोमेश्वर जाते हैं।
ರಾಮರಾಯರು ನಿತ್ಯವೂ ಜಳಕೆ ಮಾಡಲು ಸೋಮೇಶ್ವರಕ್ಕೆ
ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. .

(3) चाय पाने की आदत अच्छी नहीं है। ಚಹಾ
ಕುಡಿಯುವ ಚಟವು ಒಳ್ಳೆಯದಲ್ಲ.

ಕೃದಂತ ಭಾವನಾಮಗಳನ್ನು ದ್ವಿತೀಯ ಪುರುಷದ ಸರ್ವ-
ನಾಮ (ತು, ತುಮ, ಆಪ) ಗಳೊಂದಿಗೆ ವಿದ್ಯರ್ಥಕದ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ
ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಾರೆ. ಉದಾ:—

(1) तू अुसके घर मत जाना। ನೀನು ಅವನ ಮನೆಗೆ
ಹೋಗಬೇಡ.

(2) आजसे तूम हिन्दी सीखना। ಇಂದಿನಿಂದ ನೀನು
ಹಿಂದಿಯನ್ನು ಕಲಿಯಬೇಕು.

(3) आप यह किताब पढ़ना। ತಾವು ಈ ಪುಸ್ತಕ
ವನ್ನು ಓದಬೇಕು.

ಅಭ್ಯಸನಗಳು

(अ) कंसिनಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟ ಧಾತುವಿನ ಕೃದಂತ ಭಾವನಾಮ
ರೂಪವನ್ನು ತೆರವಿದ್ದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ತುಂಬಿರಿ.

(1) रवीन्द्र—मैं होशियार है। (गा)

(2) खुली हवा में—अच्छा है। (टहल) (3) रातमें

ಕರ್ತೃ ಪುಲ್ಲಿಂಗ ಏಕವಚನವಿದ್ದಾಗ ಧಾತುವಿಗೆ ತಾ, ಬಹು-
ವಚನವಿದ್ದಾಗ ತೇ ಹಾಗು ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗ ಏಕವಚನ ಮತ್ತು ಬಹು-
ವಚನವಿದ್ದಾಗ ತೀ ಜೋಡಿಸಿ ಅವುಗಳ ಮುಂದೆ ಹೊ ಸಹಾಯಕ
ಧಾತುವಿನ ಭೂತಕಾಲದ ರೂಪಗಳಾದ ತಾ, ತೇ, ತೀ, ತಿಗಳನ್ನು
ಕ್ರಮವಾಗಿ ಇಡುವದರಿಂದ ಅಪೂರ್ಣ ಭೂತಕಾಲದ ರೂಪಗಳಾಗು-
ತ್ತವೆ. ಉದಾ:—

- (1) मैं काम करता था । ನಾನು ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೆನು.
- (2) तुम क्या देखते थे । ನೀನು ಏನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಿ ?
- (3) रमा गाती थी । ರಮಾ ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು.
- (4) लडकियाँ खेलती थीं । ಹುಡುಗಿಯರು ಆಡುತ್ತಿದ್ದರು.
- (5) लडके पढ़ते थे । ಹುಡುಗರು ಓದುತ್ತಿದ್ದರು.

ಅಭ್ಯಾಸನಗಳು

(अ) ಕೆಳಗಿನ ವಾಕ್ಯಗಳ ಕ್ರಿಯಾಪದಗಳನ್ನು ಅಪೂರ್ಣ
ಭೂತಕಾಲಕ್ಕೆ ಬದಲಾಯಿಸಿರಿ.

- (1) शोभा कान्वेंट स्कूल में अंग्रेजी पढ़ती है ।
- (2) शशिधर परसों कहाँ जायेगा ? (3) नानी रोटियाँ बना रही है । (4) मैं हवाई-अड्डा देखूँगा । (5) आप क्यों भागते हैं ? (6) शांता बार बार किसलिये रूठती है ? (7) क्या कभी मनुष्य पक्षीकी तरह उड़ेगा ? (8) वे बँगलूरसे फूलोंकी मालाएँ लाते हैं । (9) स्त्रियाँ हाथों में कंगन पहनती हैं । (10) बच्चा रोता है ।

ಕ . ಶ :— ಹವಾಳ್-ಅಡ್ಡಾ(ಪು)-ವಿಮಾನ ನಿಲ್ದಾಣ; ಕುಠನಾ-
ಸೆಟೆದುಕೊಳ್ಳುವದು; ಕಂಗನ(ಪು)-ಕಂಕಣ.

(ಬ) ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿ ಭಾಷಾಂತರಿಸಿರಿ:—

(1) ಅವರು ನಿನಗೆ ಏನು ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದರು? (2) ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿ
ನಾನು ಬಹಳ ಅಳುತ್ತಿದ್ದೆನು. (3) ಪ್ರಾಚೀನ ಮಾನವರು ಗುಹೆ-
ಗಳಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತಿದ್ದರು. (4) ಸಾವಿತ್ರಿಯು ಕಾಶಿಯಲ್ಲಿ ಯಾವ ಓಣಿ-
ಯಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತಿದ್ದಳು? (5) ನಿಜಲಿಂಗಪ್ಪನವರು ಕರ್ನಾಟಕದ
ಮುಖ್ಯ ಮಂತ್ರಿಗಳಾಗಿದ್ದರು. (6) ತಾನಸೇನನು ಚಿಕ್ಕಂದಿನಲ್ಲಿ
ಹುಲಿಯಂತೆ ಗರ್ಜಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. (7) ಈ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಯಾರು
ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದರು? (8) ಪರೀಕ್ಷೆಯ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಅವಳು ದಿನಾಲು
ಹತ್ತು ತಾಸು ಅಭ್ಯಾಸಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು. (9) ಭಿಕ್ಷುಕರು ಅನ್ನ-
ಬೇಡುತ್ತಿದ್ದರು. (10) ಗಾಂಧೀಜಿಯವರು ಜನರಿಗೆ ಉಪದೇಶ-
ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ಕ . ಶ :— ಬಾಲ್ಯ-ವೃತ್ತಿ (ಪು); ಗುಹೆ-ಗುಹಾ (ಸ್ತ್ರೀ),
ಓಣಿ-ಗಲಿ(ಸ್ತ್ರೀ); ಹುಲಿ-ಬಾಧ(ಪು); ಗರ್ಜಿಸುವದು-ಗರಜನಾ;
ಉಪದೇಶ-ನಸಿಹತ(ಸ್ತ್ರೀ); ತಾಸು-ಘಂಟಾ(ಪು) ।

ಪಾಠ 20

ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ಭೂತಕಾಲ (ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ಭೂತಕಾಲ)

ಕರ್ತೃ ಪುಲ್ಲಿಂಗ ಏಕವಚನವಿದ್ದಾಗ ಧಾತುವಿನ ಮುಂದೆ
ರಹಾ, ಬಹುವಚನವಿದ್ದಾಗ ರಹೆ, ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗ ಏಕವಚನ ಮತ್ತು

ಬಹುವಚನವಿದ್ದಾಗ ರಹೀ ಇಟ್ಟು ಅವುಗಳ ಮುಂದೆ ಹೊ ಸಹಾಯಕ
ಧಾತುವಿನ ಭೂತಕಾಲದ ರೂಪಗಳಾದ ತಾ, ತೆ, ತಿ, ತಿ ಗಳನ್ನು
ಇಡುವದರಿಂದ ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ಭೂತಕಾಲದ ರೂಪಗಳಾಗುತ್ತವೆ.
ಉದಾ:—

- (1) ಲಡಕಾ ಖೆಲ ರಹಾ ತಾ । ಹುಡುಗನು ಆಡುತ್ತಿದ್ದನು.
- (2) ಗಥೆ ರೆಂಕ ರಹೆ ತೆ । ಕತ್ತೆಗಳು ಬದರುತ್ತಿದ್ದವು.
- (3) ಗಾಯೆಂ ಚರ ರಹೀ ತಿ । ಆಕಳುಗಳು ಮೇಯುತ್ತಿದ್ದವು.
- (4) ಲಡಕಿ ಸಿ ರಹೀ ತಿ । ಹುಡುಗಿಯು ಹೊಲಿಯುತ್ತಿದ್ದಳು.
- (5) वह हँस रहा था । ಅವನು ನಗುತ್ತಿದ್ದನು.
- (6) आप क्या कर रही थी? ತಾವು(ಪ್ರೀ) ಏನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಿರಿ?

ಅಪೂರ್ಣ ಭೂತಕಾಲ ಮತ್ತು ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ಭೂತಕಾಲಗಳ
ಕ್ರಿಯಾಪದಗಳ ಅರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಹಿಂದಿಯಲ್ಲೇ ಆಗಲಿ, ಕನ್ನಡಲ್ಲೇ
ಆಗಲಿ ವಿಶೇಷ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಕಂಡುಬರುವದಿಲ್ಲ. ಉದಾ:—

मैं खाता था { ನಾನು ಉಣ್ಣುತ್ತಿದ್ದೆನು ಅಥವಾ ನಾನು
मैं खा रहा था } ಉಣ್ಣುತ್ತಾ ಇದ್ದೆನು.

ಅಭ್ಯಸನಗಳು

(अ) ಕೆಳಗಿನ ವಾಕ್ಯಗಳ ಕ್ರಿಯಾಪದಗಳನ್ನು ತಾತ್ಕಾಲಿಕ
ಭೂತಕಾಲಕ್ಕೆ ಬದಲಾಯಿಸಿರಿ.

- (1) मेरी दादी दूध दुहती है । (2) दुष्यंत की
दीदी कल गाँव जायेगी । (3) हमारे वर्गमें पच्चीस
लड़कियाँ पढ़ती हैं । (4) मछली पानी में तैरती थी ।

(5) ಲಕಡಹಾರಾ ಜಂಗಲ ಮೆಂ ಲಕಡಿಯಾಂ ಕಾಡೆಗಾ । (6) ಕಿಸಾನ ಬೀಜ ಬೊ ರಹಾ ಹೈ । (7) ವಹ ದಾನಿ ಗುರಿಯೊಂಕೊ ಅನ್ನ ವಾಂಟ್ ರಹಾ ಹೈ । (8) ವಹ ಲಂಗಡಾ ಕೆಸೆ ಚಲತಾ ಥಾ ? (9) ಡಾಕ್ಟರ್ ಸಾಹೆವ ರೋಗೀಕೊ ದವಾ ದೇತೆ ಥೆ । (10) ಪರಶು-ರಾಮ ಪರೀಕ್ಷಾ ಮೆಂ ಬೆಡೆಗಾ ।

ಕ . ಶಃ— ದೀದಿ-ಅಕ್ಕ; ಬೊನಾ-ಬಿತ್ತುವದು; ಲಂಗಡಾ-ಕುಂಟೆ; ಡುಹನಾ-ಹಾಲು ಹಿಂಡುವದು; ದವಾ(ಪ್ರೀ)-ಔಷಧ.

(ಬ) ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿ ಭಾಷಾಂತರಿಸಿರಿ:—

(1) ಸ್ವೇಶನ್ನದಲ್ಲಿ ಅವರು ಗಾಡಿಯ ಹಾದಿ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದರು. (2) ನಾಯಿಗಳು ಹಿತ್ತಲದಲ್ಲಿ ಬೊಗಳುತ್ತಿದ್ದವು. (3) ವಿಮಾನಗಳು ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಹಾರಾಡುತ್ತಿದ್ದವು. (4) ಹುಡುಗರು ಪಾಠಗಳನ್ನು ಓದುತ್ತಿದ್ದರು. (5) ಅವರಿಗೆ ತಗಣೆಗಳು ಕಡಿಯುತ್ತಿದ್ದವು. (6) ಈ ಭಿಕ್ಷುಕನು ನಿನ್ನ ಅನ್ನವನ್ನು ಬೇಡುತ್ತಿದ್ದನು. (7) ಗುರುಗಳು ಹಿಂದಿಯನ್ನು ಕಲಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. (8) ಆ ಹುಚ್ಚಿಯು ಜನರಿಗೆ ಬೈಯುತ್ತಿದ್ದಳು. (9) ಗಾಡಿಯವನು ಎತ್ತುಗಳಿಗೆ ನೀರು ಕುಡಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. (10) ಸಭೆಯ ಜನರು ಚಪ್ಪಾಳೆ ಹೊಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರು.

ಕ . ಶಃ— ಹಾದಿನೋಡುವದು — ಇಂಜಾರ್ ಕರನಾ; ಹಿತ್ತಲ-ಪಿಣ್ಣವಾಡಾ (ಪು); ಹುಚ್ಚಿ-ಪಗಲಿ; ಬೈಯುವದು-ಗಾಲಿಯಾಂ ದೇನಾ; ಗಾಡಿಯವನು-ಗಾಡೀವಾನ; ಚಪ್ಪಾಳೆಹೊಡೆಯುವದು-ತಾಲಿ ಬಜಾನಾ; ಕುಡಿಸುವದು-ಪಿಲಾನಾ ।

ಪಾಠ 21

ಸಾಮಾನ್ಯ ಭೂತಕಾಲ (ಅಕರ್ಮಕ)

[ಸಾಮಾನ್ಯ ಭೂತಕಾಲ (ಅಕರ್ಮಕ)]

ಭೂತಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕ್ರಿಯಾಪದದ ಕಾರ್ಯವು ಯಾವಾಗ ಮುಗಿಯಿತೆಂಬುದು ನಿಶ್ಚಿತವಾಗಿ ಸೂಚಿತವಾಗದಿದ್ದುದಕ್ಕೆ ಸಾಮಾನ್ಯ ಭೂತಕಾಲವೆನ್ನುತ್ತಾರೆ.

ಧಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಅಕರ್ಮಕ ಹಾಗೂ ಸಕರ್ಮಕಗಳೆಂಬ ಎರಡು ಪ್ರಕಾರಗಳುಂಟು. ಧಾತುವಿಗೆ ಏನನ್ನು ಅಥವಾ ಯಾರನ್ನು ಎಂದು ವ್ರತ್ತಿಸುವದರಿಂದ ಉತ್ತರವು ಸಿಗುವಂತಿದ್ದರೆ ಅದು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಸಕರ್ಮಕ ಧಾತು ಎನ್ನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವದು ಆದರೆ ಉತ್ತರವು ಸಿಗದಿದ್ದರೆ ಅಕರ್ಮಕ ಧಾತು ಎನ್ನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವದು. ಉದಾ:—
ಖಾ, ಪಿ, ಡೆ, ಲಿಖ, ಪಠ, ಸ್ತುನ ಮೊದಲಾದ ಧಾತುಗಳು ಸಕರ್ಮಕಗಳಾಗಿವೆ. ಆಠ, ಬೈಠ, ಚಲ, ಸಿ, ಭಾಗ, ಭೂಮ ಮೊದಲಾದ ಧಾತುಗಳು ಅಕರ್ಮಕಗಳಾಗಿವೆ.

ಅಕರ್ಮಕ ಹಾಗೂ ಸಕರ್ಮಕ ಧಾತುಗಳ ಸಾಮಾನ್ಯ ಭೂತಕಾಲದ ರೂಪಗಳು ಈ ಕೆಳಗಿನ ನಿಯಮಗಳಿಗನುಸರಿಸಿ ಆಗುತ್ತವೆ.

ಅ ಕಾರಾಂತ ಧಾತುಗಳ ಅಂತ್ಯ ಆ ದ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಪುಲ್ಲಿಂಗ ಏಕವಚನದಲ್ಲಿ ಆ, ಬಹುವಚನದಲ್ಲಿ ಆ, ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗ ಏಕವಚನದಲ್ಲಿ ಆ, ಬಹುವಚನದಲ್ಲಿ ಆ ಹೆಚ್ಚುವದರಿಂದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಭೂತಕಾಲದ ರೂಪಗಳಾಗುತ್ತವೆ.

ಉದಾ:—

	ಪುಲ್ಲಿಂಗ			ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗ	
ಧಾತು	ಏಕವಚನ	ಬಹುವಚನ	ಏಕವಚನ	ಬಹುವಚನ	
ಉಠ	ಉಠಾ	ಉಠೆ	ಉಠಿ	ಉಠಿಂ ।	
ಬೆಠ	ಬೆಠಾ	ಬೆಠೆ	ಬೆಠಿ	ಬೆಠಿಂ ।	
ಚಲ	ಚಲಾ	ಚಲೆ	ಚಲಿ	ಚಲಿಂ ।	
ಪಢ	ಪಢಾ	ಪಢೆ	ಪಢಿ	ಪಢಿಂ ।	
ದೇಖ	ದೇಖಾ	ದೇಖೆ	ದೇಖಿ	ದೇಖಿಂ ।	

ಅ ಕಾರಾಂತ ಧಾತುಗಳನ್ನು ಳಿದು ಮಿಕ್ಕೈಲ್ಲ ಧಾತುಗಳಿಗೆ ಪುಲ್ಲಿಂಗ ಏಕವಚನದಲ್ಲಿ ಯಾ, ಬಹುವಚನದಲ್ಲಿ ಯೆ, ಹಾಗು ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗ ಏಕವಚನದಲ್ಲಿ ಯಿ, ಬಹುವಚನದಲ್ಲಿ ಯಿ ಹಚ್ಚು ವದರಿಂದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಭೂತಕಾಲದ ರೂಪಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಉದಾ:—

	ಪುಲ್ಲಿಂಗ			ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗ	
ಧಾತು	ಏಕವಚನ	ಬಹುವಚನ	ಏಕವಚನ	ಬಹುವಚನ	
ಆ	ಆಯಾ	ಆಯೆ	ಆಯಿ	ಆಯಿಂ ।	
ಖೊ	ಖೊಯಾ	ಖೊಯೆ	ಖೊಯಿ	ಖೊಯಿಂ ।	
ರೊ	ರೊಯಾ	ರೊಯೆ	ರೊಯಿ	ರೊಯಿಂ ।	
ಬಿಱಾ	ಬಿಱಾಯಾ	ಬಿಱಾಯೆ	ಬಿಱಾಯಿ	ಬಿಱಾಯಿಂ ।	

ಮೇಲಿನ ನಿಯಮಗಳಿಗನುಸರಿಸಿ ನಡೆಯದೇ ವಿಶಿಷ್ಟ ರೀತಿಯಿಂದ ನಡೆಯುವಂತಹ ಕೆಲವು ಅಪವಾದ ಧಾತುಗಳ ಸಾಮಾನ್ಯ ಭೂತಕಾಲದ ರೂಪಗಳನ್ನು ಮುಂದೆ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ.

ಪುಲ್ಲಿಂಗ

ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗ

ಧಾತು	ಏಕವಚನ	ಬಹುವಚನ	ಏಕವಚನ	ಬಹುವಚನ
ದೇ	ದಿಯಾ	ದಿಯೆ	ದೀ	ದೀಂ ।
ಲೇ	ಲಿಯಾ	ಲಿಯೆ	ಲೀ	ಲೀಂ ।
ಪೀ	ಪಿಯಾ	ಪಿಯೆ	ಪೀ	ಪೀಂ ।
ಕರ	ಕಿಯಾ	ಕಿಯೆ	ಕೀ	ಕೀಂ ।
ಜೀ	ಜಿಯಾ	ಜಿಯೆ	ಜೀ	ಜೀಂ ।
ಸೀ	ಸಿಯಾ	ಸಿಯೆ	ಸೀ	ಸೀಂ ।
ಜಾ	ಗಯಾ	ಗಯೆ	ಗಯಿ	ಗಯಿ ।
ಹೊ	ಹುಯಾ	ಹುಯೆ	ಹುಯಿ	ಹುಯಿಂ ।

ಅಕರ್ಮಕ ಸಾಮಾನ್ಯ ಭೂತಕಾಲದ ಕ್ರಿಯಾಪದಗಳು ಕರ್ತೃವಿನ ಲಿಂಗ, ವಚನಕ್ಕನುಸಾರವಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತವೆ. (ಈ ಪಾಠದಲ್ಲಿ ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಅಕರ್ಮಕ ಧಾತುಗಳನ್ನೇ ಉಪಯೋಗಿಸಲಾಗಿದೆ.) ಉದಾ:—

- (1) वह खेत गया । ಅವನು ಹೊಲಕ್ಕೆ ಹೋದನು.
- (2) वे सोकर अठिं । ಅವರು (ಸ್ತ್ರೀ) ಮಲಗಿ ಎದ್ದರು.
- (3) मुरारि स्कूल चला । ಮುರಾರಿಯು ಶಾಲೆಗೆ ಹೊರಟನು.
- (4) बत्सला पढ़ने बैठी । ವತ್ಸಲಾ ಓದಲು ಕುಳಿತಳು.
- (5) सीता और सावित्री घूमने निकलीं ।

ಸೀತಾ ಮತ್ತು ಸಾವಿತ್ರಿಯರು ಅಡ್ಡಾಡಲು ಹೊರಟರು.

ಅಭ್ಯಾಸಗಳು

(ಅ) ಕೆಂಪಿನಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟ ಧಾತುವಿನ ಸಾಮಾನ್ಯ ಭೂತ-ಕಾಲದ ಯೋಗ್ಯ ರೂಪವನ್ನು ತೆರವಿದ್ದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ತುಂಬಿರಿ.

- (1) मैं कल जलसे में नहीं— । (ಬೊಲ)
 (2) वह हवाईजहाज देखने— । (ಜಾ) (3) श्याम-सुंदर की टोपी हवा में— । (ಉಡ) (4) मेरी बेटियाँ अभी अभी— । (ಸೊ) (5) स्टेशनसे गाड़ी— । (ನಿಕಲ)
 (6) आप कल्लापुरसे कब— । (ಆ) (7) मकड़ी के जाले में मक्खी— । (ಫೆಸ) (8) हवा के जोरसे दिया— । (ಬುಜ) (9) जंगल में शेरको देखकर हम डरसे— । (ಭಾಗ) (10) पेड़के पत्ते — । (ಹಿಲ) ।

ಕ. ಶ:— ಮಕಡಿ(ಪ್ರೀ)-ಜೇಡಹುಳ; ಮಕ್ಕಳಿ(ಪ್ರೀ)-ನೋಣ; ಫೆಸನಾ-ಸಿಕ್ಕುಬೀಳುವದು; ಜಾಲಾ(ಪು)-ಬಲೆ; ಹಿಲನಾ-ಅಲ್ಲಾಡುವದು; ಡಾಲ(ಪ್ರೀ)-ಟೊಂಗೆ.

(ಬ) ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿ ಭಾಷಾಂತರಿಸಿರಿ:—

- (1) ಮರದ ಟೊಂಗೆಯಮೇಲೆ ಇಣಚಿಯು ಕುಳಿತಿತು.
 (2) ನೀವು ಯಾವಾಗ ಎದ್ದಿರಿ? (3) ಅವರು ನಿನ್ನೆ ರಾತ್ರಿ ಹತ್ತು ಘಂಟೆಗೆ ಮಲಗಿದರು. (4) ನೀವು ಅಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ದಿನ ಇದ್ದಿರಿ?
 (5) ತಾವು ನನ್ನ ಮನೆಗೆ ಏಕೆ ಬರಲಿಲ್ಲ? (6) ಆ ಬೆಕ್ಕು ಯಾವ ಕಡೆಗೆ ಓಡಿತು? (7) ರಾಮ-ಲಕ್ಷ್ಮಣರು ವನವಾಸಕ್ಕೆ ಹೋದರು.
 (8) ತೇನಸಿಂಗನು ಗೌರಿಶಂಕರ ಶಿಖರವನ್ನು ಏರಿದನು.

(9) ನಿನ್ನೆಯ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಪಂತರು ಮಾತನಾಡಿದರು. (10) ಮರ-
ದಿಂದ ಹಣ್ಣು ಬಿತ್ತು.

ಕ. ಶ:— ಇಣಚಿ-ಗಿಲಹರೀ(ಪ್ರೀ); ಏರುವದು-ಚಡನಾ;
ಬೀಳುವದು-ಗಿರನಾ.

ಪಾಠ 22

ಸಾಮಾನ್ಯ ಭೂತಕಾಲ (ಸಕರ್ಮಕ)

[ಸಾಮಾನ್ಯ ಭೂತಕಾಲ (ಸಕರ್ಮಕ)]

ಸಕರ್ಮಕ ಸಾಮಾನ್ಯ ಭೂತಕಾಲದ ರೂಪಗಳು ಹೇಗೆ
ಸಿದ್ಧಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆಂಬುದನ್ನು ಹಿಂದಿನ ಪಾಠದಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ.
ಆದರೆ ಇದರ ಕ್ರಿಯಾಪದಗಳು ಕರ್ತೃವಿನ ಲಿಂಗ ವಚನಕ್ಕನುಸಾರ-
ವಾಗಿ ನಡೆಯದೆ, ಕರ್ಮದ ಲಿಂಗ ವಚನಕ್ಕನುಸಾರವಾಗಿ ನಡೆಯು-
ತ್ತವೆ; ಹಾಗೂ ಕರ್ತೃಪದಕ್ಕೆ ನೆ ಪ್ರತ್ಯಯ ಹತ್ತುತ್ತದೆ.

ನೆ ನಿಯಮ

(1) ಸಾಮಾನ್ಯ ಭೂತಕಾಲದಲ್ಲಿ ಧಾತುವು ಸಕರ್ಮಕ-
ವಾಗಿದ್ದರೆ ಕರ್ತೃವಿಗೆ ನೆ ಪ್ರತ್ಯಯವು ಹತ್ತುತ್ತದೆ. ಆಗ ಕ್ರಿಯಾ-
ಪದವು ಕರ್ತೃವಿನ ಲಿಂಗ ವಚನಕ್ಕನುಸರಿಸಿ ನಡೆಯದೇ ಕರ್ಮದ
ಲಿಂಗ ವಚನಕ್ಕನುಸರಿಸಿ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಉದಾ:—

(1) ಗೋಪಾಲನು ರೋಟಿ ಖಾಯಿ ।

ಗೋಪಾಲನು ರೋಟ್ಟಿಯನ್ನು ತಿಂದನು.

(2) ಗೋಪಾಲನು ರೋಟಿಯಾ ಖಾಯಿ ।

ಗೋಪಾಲನು ರೋಟ್ಟಿಗಳನ್ನು ತಿಂದನು.

(3) गोपालने केला खाया ।

ಗೋಪಾಲನು ಬಾಳೆಹಣ್ಣನ್ನು ತಿಂದನು.

(4) गोपालने केले खाये ।

ಗೋಪಾಲನು ಬಾಳೆಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು ತಿಂದನು.

ಮೇಲಿನ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಕರ್ತೃಪದ ಒಂದೇ ಇದ್ದರೂ ಸಹ ಕ್ರಿಯಾಪದ ಮಾತ್ರ ಕರ್ಮದ ಲಿಂಗ, ವಚನಕ್ಕೆನುಸರಿಸಿ ಬದಲಾದುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು.

(2) ಕರ್ಮಪದ ಗುಪ್ತವಿದ್ದರೆ ಕ್ರಿಯಾಪದವು ಯಾವಾಗಲೂ ಪುಲ್ಲಿಂಗ ಏಕವಚನದಂತೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಉದಾ:—

(1) मैंने खाया ।

ನಾನು ಉಂಡೆನು.

(2) हमने सुना ।

ನಾವು ಕೇಳಿದೆವು.

(3) लड़कियोंने पढ़ा ।

ಹುಡುಗಿಯರು ಓದಿದರು.

(4) लड़कोंने पढ़ा ।

ಹುಡುಗರು ಓದಿದರು.

(3) ಕರ್ಮಪದಕ್ಕೆ ಕೌ ಎಭಕ್ತಿ ಪ್ರತ್ಯಯ ಹತ್ತಿದಾಗಲೂ ಕ್ರಿಯಾಪದವು ಪುಲ್ಲಿಂಗ ಏಕವಚನದಂತೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಈ ಕೆಳಗಿನ ಜೋಡಿ ಉದಾಹರಣೆಗಳಿಂದ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

(1) जुम्मनने चार बकरियाँ खरीदीं । } जुम्मानನು ನಾಲ್ಕು
जुम्मनने चार बकरियोंको खरीदा। } ಆಡುಗಳನ್ನು
ಕೊಂಡನು.

(2) लीलाने साड़ी पहनी । } लीಲೆಯು ಸೀರೆಯನ್ನು
लीलाने साड़ीको पहना। } ಉಟ್ಟಳು.

ಲಾ-ತರು, ಬೋಲ-ಮಾತನಾಡು, ಭೂಲ-ಮರೆ ಇವು ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿ ಅಕರ್ಮಕ ಧಾತುಗಳಂತೆ ಪ್ರಯೋಗಿಸಲ್ಪಡುತ್ತವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ನೆ ಪ್ರತ್ಯಯವು ಬರುವದಿಲ್ಲ. ಉದಾ:—

(1) मैं आम लाया ।

ನಾನು ಮಾವಿನ ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು ತಂದೆನು.

(2) तुम सभा में क्या बोले ?

ನೀವು ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಏನು ಮಾತನಾಡಿದಿರಿ ?

(3) छाया वह गीत भूली ।

ಛಾಯಾ ಆ ಹಾಡನ್ನು ಮರೆತಳು.

ಅಭ್ಯಾಸನಗಳು

(अ) ಕೆಳಗಿನ ವಾಕ್ಯಗಳ ಕ್ರಿಯಾಪದಗಳನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯ ಭೂತಕಾಲಕ್ಕೆ ಬದಲಾಯಿಸಿರಿ.

(1) रामू जंगल में लकड़ियाँ काटता है ।

(2) मैं मोती खरीद रहा हूँ । (3) सुशीला मेरी बात नहीं सुनेगी । (4) वह तुम्हारे लिये नागपुरसे नारंगियाँ लायेगा । (5) हम तुम्हें धारवाड़के अँगूर देंगे ।

(6) क्या तुम शरबत पियोगे ? (7) आलिया बेगम कहाँ देखती है ? (8) वे सब वहाँ जाकर क्या बोलेंगे ?

(9) तुम मेरी बातें भूलती हो । (10) यह कड़ुआ फल कौन खाता है ?

ಕ. ಶ:- ಕಡ್ಡುಆ-ಕಹಿ; ನಾರಂಗಿ(ಪ್ರೀ)-ಕಿತ್ತಳೆಹಣ್ಣು.

(ब) ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿ ಭಾಷಾಂತರಿಸಿರಿ:-

(1) ಭೋಗಾಲಾರು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಹಿಂದಿ ವಿದ್ಯಾಭವನಕ್ಕೆ ಹತ್ತು ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟರು. (2) ನೀವು ಈ ಆಕಳವನ್ನು ಎಷ್ಟು ರೂಪಾಯಿಗಳಿಗೆ ಕೊಂಡಿರಿ ? (3) ತಾವು ಇಂದು ಬೆಳಗ್ಗೆ

ಕಾಫಿಯನ್ನು ಕುಡಿದಿರಿ? (4) ಅವನು ವೃಂದಾವನವನ್ನು ನೋಡಿದನೇ? (5) ನಿನ್ನ ಟೊಪ್ಪಿಗೇಯನ್ನು ಯಾವ ಸಿಂಪಿಗನು ಹೊಲಿದನು? (6) ಗೌರಮ್ಮನವರು ರೊಟ್ಟಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರು. (7) ಆ ತುಂಟೆ ಹುಡುಗನು ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಹರಿದನು. (8) ನಾನು ಕಛೆಯನ್ನು ಕೇಳಿದೆನು. (9) ಆ ಗವಾಯಿಗಳು ಇಡಿ ರಾತ್ರಿ ಹಾಡಿದರು. (10) ಕಲ್ಲಿನಾಥರ ಮಗ ಚಂದ್ರಕಾಂತನು ಮಿಠಾಯಿ ಬೇಡಿದನು.

ಕ. ಶ:— ಸಿಂಪಿಗ-ದಜ್ಜಿ; ತುಂಟೆ-ನರಖರ; ಗವಾಯಿ-ಗವೈಯಾ; ಬೇಡುವದು-ಮಾಂಗನಾ ।

ಪಾಠ 23

ಆಸನ್ನ ಭೂತಕಾಲ (ಆಸನ್ನ ಭೂತಕಾಲ)

ಭೂತಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕ್ರಿಯಾಪದದ ಕಾರ್ಯವು ಅತಿ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಮುಗಿಯಿತೆಂಬುದು ಸೂಚಿತವಾಗುವದಕ್ಕೆ ಆಸನ್ನ ಭೂತಕಾಲವೆನ್ನುತ್ತಾರೆ.

ಸಾಮಾನ್ಯ ಭೂತಕಾಲದ ರೂಪಗಳ ಮುಂದೆ ಹೊ ಸಹಾಯಕ ಭಾತುವಿನ ವರ್ತಮಾನಕಾಲದ ರೂಪಗಳಾದ ಹೈ, ಹೈ, ಹೈ, ಹೊಗಳನ್ನು, ಕ್ರಿಯಾಪದವು ಅಕರ್ಮಕವಿದ್ದರೆ ಕರ್ತೃವಿಗನುಸಾರವಾಗಿಯೂ, ಸಕರ್ಮಕವಿದ್ದರೆ ಕರ್ಮಕ್ಕೆನುಸಾರವಾಗಿಯೂ ಇಡುವದರಿಂದ ಆಸನ್ನ ಭೂತಕಾಲದ ರೂಪಗಳಾಗುತ್ತವೆ.

ಆಸನ್ನ ಭೂತಕಾಲದ ಕ್ರಿಯಾಪದವು ಸಕರ್ಮಕವಿದ್ದರೆ

ಕರ್ತೃವಿಗೆ ನೆ ಪ್ರತ್ಯಯವು ಹತ್ತುತ್ತದೆ. ಆಗ ಕ್ರಿಯಾಪದವು ನೆ
ನಿಯಮಕ್ಕೆನುಸಾರವಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಉದಾ:—

(1) वह धारवाड गया है ।

ಅವನು ಧಾರವಾಡಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದಾನೆ.

(2) इमामसाहब आठे हैं । ಇಮಾಮಸಾಹೇಬರು ಎದ್ದಿದ್ದಾರೆ.

(3) मैंने पत्र लिखा है । ನಾನು ಪತ್ರ ಬರೆದಿದ್ದೇನೆ.

(4) उन्होंने वह इमारत देखी है ।

ಅವರು ಆ ಕಟ್ಟಡವನ್ನು ನೋಡಿದ್ದಾರೆ.

(5) चपा सोयी है । ಚಂಪಾ ಮಲಗಿದ್ದಾಳೆ.

ಸಾಮಾನ್ಯ ಭೂತಕಾಲದ ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗ ಬಹುವಚನದ ಕ್ರಿಯಾ-
ಪದಗಳನ್ನು ಆಸನ್ನ ಭೂತಕಾಲಕ್ಕೆ ಪರಿವರ್ತಿಸುವಾಗ ಅವುಗಳ
ಅಂತ್ಯಾಕ್ಷರದ ಮೇಲಿನ ಅನುಸ್ವಾರವು ಲೋಪವಾಗುತ್ತದೆ.

ಉದಾ:—

ಸಾಮಾನ್ಯ ಭೂತಕಾಲ

ಆಸನ್ನ ಭೂತಕಾಲ

(1) वे यहाँ आयीं । वे यहाँ आयी हैं ।

(2) मोहनने रोटियाँ खायीं । मोहनने रोटियाँ खायी हैं ।

ಅಭ್ಯಸನಗಳು

(अ) ಕೆಳಗಿನ ವಾಕ್ಯಗಳ ಕ್ರಿಯಾಪದಗಳನ್ನು ಆಸನ್ನ
ಭೂತಕಾಲಕ್ಕೆ ಬದಲಾಯಿಸಿರಿ.

(1) कुत्ता रोटी सूँघ रहा है । (2) बिल्ली दूध
पीती है । (3) वे किताबें लिखते हैं । (4) लड़कियाँ
अखबार पढ़ रही हैं । (5) तोता फल खायेगा ।

(6) मैं अपने कपड़े खुद धोऊंगा। (7) वे सिर्फ चाय पीते हैं। (8) यह काम कौन करता है? (9) माली पौधोंकी रक्षा करेगा। (10) वह श्रीनगरसे कालीन लाती है।

ಕ. ಶ:— ತೊತಾ (ಪು)-ಗಿಳಿ; ರಕ್ಷಾ (ಪ್ರೀ)-ರಕ್ಷಣೆ; ಕಾಲೀನ (ಪು)-ರತ್ನ ಗಂಬಳಿ.

(ब) हिंदीयಲ್ಲಿ ಭಾಷಾಂತರಿಸಿರಿ:—

(1) ಕುವೆಂಪುರವರು ರಾಮಾಯಣವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. (2) ಈ ಮೇಜಿನಮೇಲೆ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಯಾರು ಇಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ? (3) ಅವರು ನಿಮಗೆ ಏನು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ? (4) ನೀನು ಎಷ್ಟು ಜನರಿಗೆ ಹಿಂದಿಯನ್ನು ಕಲಿಸಿರುವಿ? (5) ನಾನು ನಿಮ್ಮನ್ನು ಮರೆತಿರುವುದಿಲ್ಲ. (6) ಜವಾಹರಲಾಲರು ಲಂಡನ್ನಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ. (7) ಅವಳನ್ನು ನೋಡಲು ಯಾರು ಬಂದಿದ್ದಾರೆ? (8) ನಾವು ನಾಟಕವನ್ನು ನೋಡಿದ್ದೇವೆ. (9) ನಾವು ನಮ್ಮ ಹಳ್ಳಿಯನ್ನು ಸ್ವಚ್ಛ ಇಟ್ಟಿದ್ದೇವೆ. (10) ಆ ಭಿಕ್ಷುಕನು ಒಂದಾಣೆಯನ್ನು ಬೇಡಿದ್ದಾನೆ.

ಕ. ಶ:— ರಾಮಾಯಣ-ರಾಮಾಯಣ(ಪ್ರೀ); ಸ್ವಚ್ಛ-ಸಾಫ; ಇಡುವದು-ರಖನಾ; ಆಣೆ-ಆನಾ(ಪು) ।

ಪಾಠ 24

ಪೂರ್ಣ ಭೂತಕಾಲ (ಪೂರ್ಣ ಭೂತಕಾಲ)

ಭೂತಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕ್ರಿಯಾಪದ ಕಾರ್ಯವು ಮುಗಿದು ಬಹಳ ಸಮಯ ಕಳೆದು ಹೋಗಿದೆ, ಎಂಬುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುವದಕ್ಕೆ ಪೂರ್ಣ ಭೂತಕಾಲವೆನ್ನುತ್ತಾರೆ.

ನಾನಾನ್ಯ ಭೂತಕಾಲದ ರೂಪಗಳ ಮುಂದೆ ಹೊ ಸಹಾಯಕ ಧಾತುವಿನ ಭೂತಕಾಲದ ರೂಪಗಳಾದ ತಾ, ತಿ, ತಿ, ತಿ ಗಳನ್ನು ಕ್ರಿಯಾಪದವು ಅಕರ್ಮಕವಿದ್ದರೆ ಕರ್ತೃವಿನ ಲಿಂಗ, ವಚನಗಳಿಗನುಸಾರವಾಗಿಯೂ, ಸಕರ್ಮಕವಿದ್ದರೆ ಕರ್ಮದ ಲಿಂಗ, ವಚನಗಳಿಗನುಸಾರವಾಗಿಯೂ ಇಡುವದರಿಂದ ಪೂರ್ಣ ಭೂತಕಾಲದ ರೂಪಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಉದಾ:—

(1) ವೇ ಹುಬ್ಬಲಿ ಗಯೇ ತೇ । ಅವರು ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದರು.

(2) ಗಾಯೇ ಖಡೀ ತಿ । ಆಕಳುಗಳು ನಿಂತಿದ್ದವು.

(3) ಆನಂದನೇ ಬೆಂಗಲೂರ ದೇಖಾ ತಾ ।

ಆನಂದನು ಬೆಂಗಲೂರ ನೋಡಿದ್ದನು.

(4) ಸೀತಾನೇ ಫಲ ಖಾಯೇ ತೇ ।

ಸೀತೆಯು ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು ತಿಂದಿದ್ದಳು.

ಪೂರ್ಣ ಭೂತಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕ್ರಿಯಾಪದವು ಸಕರ್ಮಕವಿದ್ದರೆ ಕರ್ತೃವಿಗೆ ನೇ ಪ್ರತ್ಯಯವು ಹತ್ತುತ್ತದೆ. ಹಾಗೂ ಕ್ರಿಯಾಪದವು ನೇ ನಿಯಮಕ್ಕನುಸಾರವಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಉದಾ:—

(1) ಅಹಲ್ಯಾನೇ ಭಾತ ಖಾಯಾ ತಾ । ಅಹಲ್ಯಾ ಅನ್ನ ಉಂಡಿದ್ದಳು.

(2) ರಾಮನೇ ಚಿಡ್ಡಿ ಲಿಖಿ ತಿ । ರಾಮನು ಚೀಟಿ ಬರೆದಿದ್ದನು.

(3) ಕೆಶವನೇ ಕಹಾನಿಯಾ' ಪಡೆ ಥಿ' ।

ಕೇಶವನು ಕಥೆಗಳನ್ನು ಓದಿದ್ದನು.

ಸಾಮಾನ್ಯ ಭೂತಕಾಲ ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗ ಬಹುವಚನದ ಕ್ರಿಯಾ-
ಪದಗಳನ್ನು ಪೂರ್ಣ ಭೂತಕಾಲಕ್ಕೆ ಪರಿವರ್ತಿಸುವಾಗ ಅವುಗಳ
ಅಂತ್ಯಾಕ್ಷರದಮೇಲಿನ ಅನುಸ್ವಾರವು ಲೋಪವಾಗುತ್ತವೆ.

ಉದಾ:—

ಸಾಮಾನ್ಯ ಭೂತಕಾಲ

ಪೂರ್ಣ ಭೂತಕಾಲ

ವೆ ಯಹಾ' ಆಯಿ' ।

ವೆ ಯಹಾ' ಆಯಿ ಥಿ' ।

ಗೋಪಾಲನೇ ರೋಟಿಯಾ' ಖಾಯಿ' । ಗೋಪಾಲನೇ ರೋಟಿಯಾ' ಖಾಯಿ ಥಿ' ।

ಅಭ್ಯಸನಗಳು

(ಅ) ಕೆಳಗಿನ ವಾಕ್ಯಗಳ ಕ್ರಿಯಾಪದಗಳನ್ನು ಪೂರ್ಣ
ಭೂತಕಾಲಕ್ಕೆ ಬದಲಾಯಿಸಿರಿ.

- (1) ರಾಮ ಕಹಾ' ಕಾಮ ಕರತಾ ಹೈ । (2) ಭಾಗೀ-
ರಥಿ ಕಪಡಾ ಬುನೆಗಿ । (3) ವಿಶ್ವನಾಥ ಶಶಿಕಲಾಕೋ
ದೇಖತಾ ಹೈ । (4) ಯಹ ಕಲಮ ಮೆ' ಮೋಹನಕೋ ದುಂಗಿ ।
(5) ಲಕ್ಷ್ಮೀ ರೋ ರಹಿ ಹೈ । (6) ತುಮ ಕಾಗಜಪರ ಕಯಾ
ಲಿಖ ರಹೇ ಥೆ ? (7) ಸಮುದ್ರ ಮೆ' ಜಹಾಜ ಡೂಬ ರಹಾ ಥಾ ।
(8) ಮೇರಿ ಮಾ' ಕಾರವಾರ ಗಯಿ ಹೈ । (9) ಲಡಕೇ ಖೇಲತೆ
ಥೆ । (10) ಬಂದರ ಇಮಲಿ ಖಾಔಗೊ ।

ಕ. ಶ:— ಜಹಾಜ(ಪು)-ಹಡಗು; ಡೂಬನಾ-ಮುಳಗುವದು.

(ಬ) ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿ ಭಾಷಾಂತರಿಸಿರಿ:—

(1) ಮೀನಾಕ್ಷಿಯು ನನ್ನನ್ನು ಹೋದವರ್ಷ ಮುಂಬಯಿಯಲ್ಲಿ ನೋಡಿದ್ದಳು. (2) ಪಂಡಿತ ಜವಾಹರಲಾಲರು ಚೌ-ಎನ್-ಲಾಯರಿಗೆ ಪತ್ರಬರೆದಿದ್ದರು. (3) ನಾನು ಈ ಟೊಪ್ಪಿಗೆಯನ್ನು ತುಮಕೂರಿನಲ್ಲಿ ಕೊಂಡಿದ್ದೆನು. (4) ನಾನೆಲ್ಲಶೂ ಹಂಪಿಯನ್ನು ನೋಡಲು ಹೋಗಿದ್ದೆವು. (5) ಅಬ್ದುಲ್ಲಖಾದರರು ನಮಗೆ ಪ್ರಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರು. (6) ಆ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ನಿನ್ನೆ ಸಾರಸ್ವತಪುರಕ್ಕೆ ಅಡ್ಡಾಡಲು ಹೋಗಿದ್ದರು. (7) ರಶಿಯದ ವಾಯುಗಡಿಯಲ್ಲಿ ಅಮೇರಿಕಾದ ವಿಮಾನು ಹಾರಿತ್ತು. (8) ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯರು ವಿಜಯನಗರ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ್ದರು. (9) ನೀವು ಪೇಟೆಯಿಂದ ಏನನ್ನು ತಂದಿದ್ದಿರಿ? (10) ಜಯಚಾಮರಾಜರು ಮೈಸೂರಿನಲ್ಲಿ ಬಹಳಕಾಲ ರಾಜ್ಯಕಾರಭಾರ ಮಾಡಿದ್ದರು.

ಕ. ಶ:— ಹೋದ ವರ್ಷ—ಪಿಞಲೇ ಸಾಲ; ವಾಯುಗಡಿ—ವಾಯು-ಸೀಮಾ; ಸ್ಥಾಪಿಸುವದು—ಸ್ಥಾಪನಾ ಕರನಾ, ರಾಜ್ಯಕಾರಭಾರ—ಶಾಸನ (ಪು) ಅಥವಾ ಹುಕ್ಮತ (ಪ್ರೀ); ಬಹಳಕಾಲ — ಬಹುತ ಸಮಯತಕ ।

ಪಾಠ 25

ಸಮುಚ್ಚಯಗ್ರಂಥಿಕಾವ್ಯಯ (ಸಂಯೋಜಕಾವ್ಯಯಗಳು)

ಎರಡು ಶಬ್ದ, ಎರಡು ವಾಕ್ಯಾಂಶ ಇಲ್ಲವೆ ಎರಡು ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಕೂಡಿಸುವ ಅವ್ಯಯಕ್ಕೆ ಸಮುಚ್ಚಯಬೋಧಕಾವ್ಯಯ (ಸಂಯೋಜಕಾವ್ಯಯ)ವೆನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಉದಾ:—

(1) सुनंदा और सुमित्रा आयीं । सुनंदा ಮತ್ತು ಸುಮಿತ್ರಾ ಬಂದರು.

(2) केशव कहता है कि मैं गाँव नहीं जाऊँगा । ನಾನು ಊರಿಗೆ ಹೋಗುವದಿಲ್ಲವೆಂದು ಕೇಶವನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

(3) असाजी गरीब है, पर बेईमान नहीं । ಎಸಾ-ಜಿಯು ಬಡವನಿರುತ್ತಾನೆ, ಆದರೆ ಅವ್ರಮಾಣಿಕನಿರುವದಿಲ್ಲ.

(4) आज मैं दफतर नहीं जाऊँगा, क्योंकि आज छुट्टी है । ಇಂದು ನಾನು ಕಚೇರಿಗೆ ಹೋಗುವದಿಲ್ಲ, ಎಕೆಂದರೆ ಇಂದು ಸೂಟಿ ಇರುತ್ತದೆ.

(5) आप काशी गये, लेकिन मेरे लिये कुछ नहीं लाये । ತಾವು ಕಾಶಿಗೆ ಹೋದಿರಿ, ಆದರೆ ನನ್ನ ಸಲುವಾಗಿ ಏನೂ ತಂದಿಲ್ಲ.

(6) स्टेशन बहुत दूर है, तो भी वह पैदल जा रहा है । ಸ್ಟೇಶನ್ ಬಹಳ ದೂರವಿದೆ, ಆದರೂ ಅವನು ನಡೆದು ಹೋಗ-ಹತಿ ದ್ದಾನೆ.

(7) आज तुम सिनेमा देखने आओगे, या नहीं । ಇಂದು ನೀನು ಸಿನೇಮಾಕ್ಕೆ ಬರುವಿಯೋ, ಅಥವಾ ಇಲ್ಲವೋ?

(8) अगर शशिकला आयेगी, तो शांता भी आयेगी । ಶಶಿಕಲಾ ಬಂದರೆ ಶಾಂತಾ ಕೂಡ ಬರುವಳು.

ಮೇಲಿನ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ದವ್ವಕ್ಷರಗಳಲ್ಲಿರುವ ಶಬ್ದಗಳು ಸಮುಚ್ಚಯಬೋಧಕಾತ್ಮಕ ಅಥವಾ ಸಂಯೋಜಕಾತ್ಮಕ-ಗಳಿರುತ್ತವೆ.

ಅಭ್ಯಾಸನೆಗಳು

(ಅ) ತೆರವಿದ್ದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಯೋಗ್ಯ ಸಂಯೋಜಕಾನ್ವಯವನ್ನು ತುಂಬಿರಿ.

- (1) ಕಮಲಾ 'ತುಮ ದ್ವಧ ಪಿಆಗಿ— — — ಚಾಯ ?
- (2) ಮನोरमाने कहा— — — कलसे मैं हिन्दी सीखने आऊंगी ।
- (3) लव— — — कुश सीताके बेटे थे । (4) बूढेके मुँह म दाँत न थे— — — वह चने खाता था । (5) आज रविवार है— — — मैं स्कूल नहीं जाऊँगा । (6) वह अस्पताल जा रहा है— — — बीमार है । (7) इस देहात मे सर्कस आयेगा— — — मैं जरूर देखूँगा । (8) बारिश में छाता लेकर जाओ— — — भीग जाओगे । (9) मैं बेगलूर जाने-वाला था— — — पिताजीने आज्ञा नहीं दी । (10) वह अमीर है— — — पैसे खर्च नहीं करता ।

(ಬ) ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿ ಭಾಷಾಂತರಿಸಿರಿ:—

- (1) ಸೂರ್ಯನು ನಮ್ಮಿಂದ ಅನೇಕ ಲಕ್ಷಮೈಲು ದೂರಿದ್ದಾನೆ, ಆದರೂ ಅವನಿಂದ ಪ್ರಕಾಶ ಬರುತ್ತದೆ. (2) ಕೂಡಲೇ ಹೊರಡಿರಿ, ಇಲ್ಲವಾದರೆ ನಿಮಗೆ ಮೋಟರ ಸಿಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ.
- (3) ರಾಮನು ಊರಿಗೆ ಹೋಗುವದಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.
- (4) ಅವರು ಮೊನ್ನೆಯೇ ರೇಡಿಯೋ ಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು, ಆದರೆ ಅವರ ಹತ್ತಿರ ಹಣವಿರಲಿಲ್ಲ. (5) ನೀವು ಚನ್ನಾಗಿ ಅಭ್ಯಾಸಮಾಡಿರಿ, ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನಪಾಸಾಗುವಿರಿ. (6) ಇಂದು ಗಾಡಿಯು ತಡವಾಗಿ ಬಂದಿತು, ಏಕೆಂದರೆ ಸೇತುವೆ ಕೆಟ್ಟಿತ್ತು. (7) ಇಂದು ಜವಾಹರ-

ಲಾಲರ ಭಾಷಣವಿದೆ, ಅದ್ದರಿಂದ ಜನರು ಬಹಳ ಕೂಡುತ್ತಾರೆ.
 (8) ಅವರು ನಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಬರುವರೋ, ಅಥವಾ ಇಲ್ಲವೋ?
 (9) ಗಾಂಧೀಜಿ ಮತ್ತು ಸುಭಾಸರ ವಿಷಯವಾಗಿ ನಿಮಗೇನು
 ಗೊತ್ತಿದೆ? (10) ಅವರು ಒಂದು ಸುಂದರ ಮನೆಯನ್ನು
 ಇಚ್ಛಿಸಿದರು, ಆದರೆ ಸಿಗಲಿಲ್ಲ.

ಕ. ಶ:— ಲಕ್ಷ-ಲಾಖ(ಪು); ಕೂಡಲೇ-ಇದೀ; ಇಲ್ಲ-
 ವಾದರೆ-ನहीं तो; ತಡವಾಗಿ-ದೇर से; ಕೆಡುವದು-ನಾಡುहस्त
 होना; ಸೇತುವೆ-पुल(ಪು) ।

पाठ 26

चाह प्रयोग (चाह ಎಂಬುದರ ಪ್ರಯೋಗ)

चाह ಇದರ ಅರ್ಥವು ಇಚ್ಛಿಸು, ಬಯಸು ಅಥವಾ ಇಷ್ಟ-
 ಪಡು ಎಂದಾಗುತ್ತದೆ. ಉದಾ:—

(1) तुम क्या चाहते हो? ನೀನು ಏನು ಇಚ್ಛಿಸುತ್ತೀ?

(2) मैं हिन्दी सीखना चाहता हूँ । ನಾನು ಹಿಂದಿ
 ಕಲಿಯಲು ಇಚ್ಛಿಸುತ್ತೇನೆ.

(3) वह बँगलूर जाना चाहता था । ಅವನು
 ಬೆಂಗಳೂರಿಗೆ ಹೋಗಲು ಇಚ್ಛಿಸುತ್ತಿದ್ದನು.

(4) मोहिनी रेशमके कपडे चाहती है । ಮೋಹಿ-
 ನಿಯು ರೇಶ್ಮೆಯ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಇಚ್ಛಿಸುತ್ತಾಳೆ.

चाह ಇದು ಸಕರ್ಮಕ ಧಾತುವಿದ್ದುದರಿಂದ ಸಾಮಾನ್ಯ,

ಆಸನ್ನ ಮತ್ತು ಪೂರ್ಣ ಭೂತಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಇದರ ಕರ್ತೃವಿಗೆ ನೆ ಪ್ರತ್ಯಯವು ಹತ್ತುತ್ತದೆ. ಆಗ ಕ್ರಿಯಾಪದವು ನೆ ನಿಯಮಕ್ಕನುಸರಿಸಿ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಉದಾ:—

(1) ಅುन्होंने पुस्तक पढ़ना चाहा । ಅವರು ವುಸ್ತುಕ-ವನ್ನು ಓದಲು ಇಚ್ಛಿಸಿದರು.

(2) जेबुन्नीसाने गुरुजीसे मिलना चाहा । ಜೇಬುನ್ಸಿ ಸಾ ಗುರುಗಳಿಗೆ ಭೆಟ್ಟಿಯಾಗಲು ಇಚ್ಛಿಸಿದಳು.

(3) तुमने क्या चाहा था ? ನೀನೆನು ಬಯಸಿದ್ದಿ ?

(4) किसने यह कलम चाही ? ಯಾವನು ಈ ಲೇಖನಿಯನ್ನು ಬಯಸಿದನು ?

ಅಭ್ಯಾಸನಗಳು

(अ) कंसಿನಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟ ಕಾಲಕ್ಕನುಸಾರವಾಗಿ चाह् ದ ರೂಪವನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿ ತೆರವಿದ್ದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ತುಂಬಿರಿ.

(1) कुसुमाने साडी खरीदना—— । (ಆಸನ್ನ ಭೂತಕಾಲ)

(2) कुत्ता बिल्ली पकड़ना—— । (ಅಪೂರ್ಣ ಭೂತಕಾಲ)

(3) मैं शास्त्रीय संगीत सुनना—— ।

(ಸಾಮಾನ್ಯ ವರ್ತಮಾನಕಾಲ)

(4) शोभा क्या—— । (ಸಾಮಾನ್ಯ ಭವಿಷ್ಯತ್ಕಾಲ)

(5) नटखट लडके सिर्फ घूमना—— ।

(ಸಾಮಾನ್ಯ ವರ್ತಮಾನಕಾಲ)

(6) गांधीजीने क्या—— ? (ಪೂರ್ಣ ಭೂತಕಾಲ)

- (7) गीता आदर्श हिन्दी विद्यालयके वार्षिकोत्सव में
नाचना— । (तात्कालिक ಭೂತಕಾಲ)
- (8) शांता हमारे घर आना— ।
(ಅಪೂರ್ಣ ಭೂತಕಾಲ)
- (9) अन्होंने मुझसे पूछा कि तुम क्या— ।
(ಸಾಮಾನ್ಯ ವರ್ತಮಾನಕಾಲ)
- (10) वह लडकी कभी वैभव नहीं— ।
(ಸಾಮಾನ್ಯ ಭವಿಷ್ಯತ್ಕಾಲ)

(ब) ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿ ಭಾಷಾಂತರಿಸಿರಿ:--

- (1) ಅವರು ಈ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡ ಬಯಸುತ್ತಾರೆ.
(2) ದ್ರೌಪದಿಯು ಕಮಲವನ್ನು ಬಯಸಿದ್ದಳು. (3) ಸ್ವಾಮಿ-
ಗಳನ್ನು ಯಾರು ಭೆಟ್ಟಿಯಾಗಲು ಬಯಸಿದ್ದರು? (4) ನಾವು
ಏಮಾನದಲ್ಲಿ ಕೂಡ್ರಬಯಸುತ್ತೇವೆ. (5) ನಮ್ಮ ತಾಯಿಯವರು
ಪ್ರತಿ ದಿನವೂ ನೂಲ ಬಯಸುತ್ತಾರೆ. (6) ಇವರು ಪ್ರಸಾದರ
ಬಗ್ಗೆ ಏನೋ ಹೇಳಬಯಸಿದ್ದರು. (7) ಜೀವನರಾಯರು
ಸಂಸ್ಕೃತವನ್ನು ಕಲಿಯಬಯಸುತ್ತಿದ್ದರು. (8) ತಾವು ಏನನ್ನು
ಇಷ್ಟಪಡುತ್ತೀರಿ? (9) ಆ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ಪುರಾಣ ಓದ ಬಯಸಿ-
ದ್ದರು. (10) ಅವರು ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಡಲು ಇಚ್ಛಿಸಲಿಲ್ಲ.

ಕ. ಶ:— ನೂಲುವದು-ಕಾತನಾ; ಏನೋ-ಕುಳಿ ।

पाठ 27

चाहिये (चाहिये ಎಂಬುದರ ಪ್ರಯೋಗ)

चाहिये ಇದರ ಅರ್ಥವು 'ಬೇಕು' ಎಂದಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು

ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಕ್ರಿಯಾಪದವಿದ್ದಾಗ ಇದರ ಕರ್ತೃಪದಕ್ಕೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಚತುರ್ಥಿ ವಿಭಕ್ತಿ ಪ್ರತ್ಯಯ ಕೊ ಹತ್ತುತ್ತದೆ. ಉದಾ:—

- (1) तुम्हें क्या चाहिये ? ನಿನಗೇನು ಬೇಕು ?
- (2) मुझे ठंडा पानी चाहिये । ನನಗೆ ತಣ್ಣೀರು ಬೇಕು.
- (3) उन्हें कुछ भी नहीं चाहिये । ಅವರಿಗೆ ಏನೂ ಬೇಡ.
- (4) मोहनको पाँच रुपये चाहिये ।

ಮೋಹನನಿಗೆ ಐದು ರೂಪಾಯಿಗಳು ಬೇಕು.

ಚಾಹಿಯೇ ಇದು ಕೃದಂತ ಭಾವನಾಮದ ಮುಂದೆ ಉಪ-ಯೋಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಾಗ ಕಾರ್ಯದ ಅವಶ್ಯಕತೆಯು ಸೂಚಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ನಾಮಾನ್ಯ ವರ್ತಮಾನ ಮತ್ತು ಭೂತಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಉಪ-ಯೋಗಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಅಕರ್ಮಕ ಧಾತುವಿದ್ದಾಗ ಅಥವಾ ಸಕರ್ಮಕ ಧಾತುವಿದ್ದು, ಕರ್ಮ ಗುಪ್ತವಿದ್ದಾಗ ಕ್ರಿಯಾಪದವು ಪುಲ್ಲಿಂಗ ಏಕವಚನವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಉದಾ:—

- (1) विद्यार्थियोंको बेचोंपर बैठना चाहिये ;
ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಬೆಂಚಿನಮೇಲೆ ಕೂಡಬೇಕು.
- (2) अُنको खाना चाहिये । ಅವರು ಉಣ್ಣಬೇಕು.
- (3) कुसुमा को नहीं पढ़ना चाहिये ।

ಕುಸುಮಾ ಓದಬಾರದು.

- (4) हमें गाँव जाना चाहिये । ನಾವು ಊರಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕು.
- (5) विद्यार्थिनियोंको चुपचाप बैठना चाहिये था ।

ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿನಿಯರು ಸುಮ್ಮನೆ ಕೂಡಬೇಕಾಗಿತ್ತು.

ಧಾತುವು ಸಕರ್ಮಕವಾಗಿದ್ದಾಗ ಕರ್ಮದ ಲಿಂಗ ವಚನ-ಕ್ಕೆನುಸಾರವಾಗಿ ಕ್ರಿಯಾಪದವು ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಉದಾ:—

- (1) हमको फल खाना चाहिये ।
ನಾವು ಹಣ್ಣನ್ನು ತಿನ್ನಬೇಕು.
- (2) आपको केले खाने चाहिये ।
ನಾವು ಬಾಳೇಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು ತಿನ್ನಬೇಕು.
- (3) रामको किताब नहीं पढ़नी चाहिये ।
ರಾಮನು ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಓದಬಾರದು.
- (4) गोविंदको काम करना चाहिये था ।
ಗೋವಿಂದನು ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕಾಗಿತ್ತು.
- (5) वसंतको कलम खरीदनी चाहिये थी ।
ವಸಂತನು ಲೇಖನಿ ಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿತ್ತು.

ಅಭ್ಯಾಸನಗಳು

(अ) ಕೆಳಗಿನ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಚಾಹಿಯೆ ಪ್ರಯೋಗಕ್ಕೆ ಬದಲಾಯಿಸಿರಿ

- (1) सुमित्रा आज कहाँ जाती है ? (2) रवींद्रने परसों बारह आम खाये थे । (3) कांचनमाला, तुम ऐसा नहीं करना । (4) लडके स्कूल में पाठ पढ़ते हैं । (5) हम तुमको छोड़कर कहाँ जायेंगे ? (6) हम यह बुरा काम कभी नहीं करेंगे । (7) वह मुझे किताब देता है । (8) पुरोहितजी गंगाका पानी ही पीते हैं । (9) सीता नौ बजे सोती है । (10) शिवरावने हमारे घर में चाय पी थी ।

(ब) ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿ ಭಾಷಾಂತರಿಸಿರಿ:—

- (1) ಪ್ರನಿಯೊಬ್ಬನು ಸತ್ಯವನ್ನೇ ನುಡಿಯಬೇಕು.

- (2) ನೀನು ಬೇಗ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಬೇಕು. (3) ನಾವು ದಿನಾಲು ವ್ಯಾಯಾಮ ಮಾಡಬೇಕು. (4) ನಾವು ನಮ್ಮ ದೇಶವನ್ನೂ ಮತ್ತು ದೇಶದ ಜನರನ್ನೂ ಪ್ರೀತಿಸಬೇಕು. (5) ಎಲ್ಲರೂ ಶುದ್ಧವಾದ ಖಾದಿ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ತೊಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. (6) ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ನೀನು ಎದ್ದು ನಿಂತು ಕೇಳಬೇಕು. (7) ಇಂದು ತಾವು ನಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಊಟಮಾಡಬೇಕು. (8) ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಭಾರತೀಯನೂ ರಾಷ್ಟ್ರಭಾಷೆಯಾದ ಹಿಂದಿಯನ್ನು ಕಲಿಯಲೇಬೇಕು. (9) ಮಲ್ಟಿಕಾರ್ಜುನ, ನೀನು ದುಷ್ಟರ ಸಹವಾಸ ಮಾಡಬಾರದು. (10) ಮೇಲಿಂದಮೇಲೆ ಊಟವನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು.

ಪಾಠ 28

ಕರ (ಕರ ಎಂಬುದರ ಪ್ರಯೋಗ)

ಧಾತುಗಳಿಗೆ ಕರ ಎಂಬುದನ್ನು ಹಚ್ಚುವದರಿಂದ ಪೂರ್ವಕಾಲಿಕ ಕೃದಂತದ ರೂಪಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಉದಾ:— ಖಾಕರ—ತಿಂದು; ಜಾಕರ—ಹೋಗಿ; ಪೀಕರ—ಕುಡಿದು; ಸೀಕರ—ಮಲಗಿ; ಆಕರ—ಬಂದು; ದೇಖಕರ—ನೋಡಿ.

ಧಾತುಗಳಿಗೆ ಕರ ಇದರ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಕೆ ಹಚ್ಚುವದರಿಂದಲೂ ಪೂರ್ವಕಾಲಿಕ ಕೃದಂತದ ರೂಪಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಕರ ಧಾತುವಿಗೆ ಕರ ಎಂದು ಹಚ್ಚಿದ ಕೆ ಎಂದೇ ಹಚ್ಚಬೇಕು. ಉದಾ:—

ಕರ ಕೆ—ನಾಡಿ; ಖಾ ಕೆ—ಉಂಡು; ಖೀ ಕೆ—ಒಗೆದು; ಚಲ ಕೆ—ನಡೆದು; ಪಠ ಕೆ—ಓದಿ; ಲಿಖ ಕೆ—ಬರೆದು.

ಪೂರ್ವಕಾಲಿಕ ಕೃದಂತಗಳಿಂದ ಮುಖ್ಯ ಕ್ರಿಯೆಯ,
ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಅಗುವ ಕಾರ್ಯಸಮಾಪ್ತಿಯ ಬೋಧವಾಗುತ್ತದೇ
ಉದಾ:—

- (1) परिमळा नयी साडी पहन कर गाँव गयी ।
ಮರಿಮಳಾ ಹೊಸ ಸೀರೆ ಉಟ್ಟುಕೊಂಡು ಊರಿಗೆ ಹೋದಳು.
- (2) स्नेहलताने स्नान करके भोजन किया ।
ಸೇಹಲತಾ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಊಟಮಾಡಿದಳು.
- (3) वह नाश्ता करके स्कूल जायेगा ।
ಅವನು ಉಪಹಾರ ಮುಗಿಸಿ ಶಾಲೆಗೆ ಹೋಗುವನು.
- (4) मिठाई देखकर बच्चा खुश होता है ।
ಮಿಠಾಯಿ ನೋಡಿ ಮಗು ಆನಂದಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ಅಭ್ಯಸನಗಳು

(अ) कर ಎಂಬುದನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು
ಕೂಡಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ.

- (1) प्रभाकरने पाठ पढा । वह स्कूल गया ।
- (2) शांता अुठी । वह चाय बनाने लगी । (3) बच्चा
माँ को देखता है । वह खुश होता है । (4) शशिकलाने
गुरुजीको देखा । शशिकला हँसने लगी । (5) कमानसे
तीर निकला । वह हिरनको लगा । (6) वह कसरत
करता है । वह पहलवान बनता है । (7) मैं हाथ-
मुँह धोऊँगा । खाने बैठूँगा । (8) वे मैसूर जायेंगे ।
रेशमकी साडी लायेंगे । (9) तुम मेहनत करते थे ।

ಮೆವಾ ಖಾತೆ ಥೆ । (10) ಕರೀಮಖಾँ ಮಸ್ಜಿದ ಜಾತೆ ಥೆ ।
ನಮಾಜ ಪಢತೆ ಥೆ ।

ಕ. ಶಃ— ಬಚ್ಚಾ-ಮಗು; ಖುಶ ಹೊನಾ-ಸಂತೋಷ-
ಗೊಳ್ಳುವದು; ಕಮಾನ (ಸ್ತ್ರೀ)-ಬಿಲ್ಲು; ತೋರ (ಪು)-ಬಾಣ;
ಮೆಹನತ (ಸ್ತ್ರೀ)-ವರಿಶ್ರಮ; ಮೆವಾ (ಪು)-ಒಣಗಿಸಿದ ಹಣ್ಣು (ಉತ್ತತ್ತಿ,
ಬದಾಮ, ಗೋಡಂಬಿ; ಇತ್ಯಾದಿ.)

(ಬ) ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿ ಭಾಷಾಂತರಿಸಿರಿ:—

- (1) ನೀನು ಯಾವಾಗಲೂ ವಿಚಾರಮಾಡಿ ಕೆಲಸಮಾಡು.
- (2) ನಾನು ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಕಿಂಗಕಾಂಗನ ಕುಸ್ತಿ ನೋಡುವೆನು.
- (3) ಹರಿದಾಸನ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ವೆಂಕಟರಮಣನು ಸಿಟ್ಟಿಗೆದ್ದನು.
- (4) ಲಲಿತಾ, ಹೋಗಿ ಒಂದು ಬಟ್ಟಲು ತಣ್ಣೀರನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಾ.
- (5) ಅವಳು ನದಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಗುಡಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾಳೆ.
- (6) ಶಿವಬಸಪ್ಪ, ನೀನು ಹಿಂದಿ ಕಲಿತು ಏನುಮಾಡುವೆ?
- (7) ಇಂದು ರಾತ್ರಿ ನಾನು ಒಂದು ಕಥೆಯನ್ನು ಓದಿ ಮಲಗುವೆನು.
- (8) ಹುಲಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ನರಿಯು ಓಡಿ ಹೋಯಿತು.
- (9) ಅವನು ಬೊಂಗೆಯಮೇಲೆ ಹೂವನ್ನು ನೋಡಿ ಹರಿದುಕೊಂಡನು.
- (10) ಶಂಕರನು ಆ ಕೆಳ ಹಾಲನ್ನು ಕುಡಿದು ಆರೋಗ್ಯವಂತನಾಗಿದ್ದಾನೆ.

ಕ. ಶಃ— ಕುಸ್ತಿ-ಕ್ರೀಡೆ (ಸ್ತ್ರೀ); ಸಿಟ್ಟಿಗೆಳುವದು—
ನಾರಾಜ ಹೊನಾ; ನರಿ-ಸಿಯಾರ (ಪು); ಹರಿದುಕೊಳ್ಳುವದು—
ತೊಡ ಲೇನಾ; ಆರೋಗ್ಯವಂತ-ತಂದ್ರಹಸ್ತ ।

ಪಾಠ 29

ಸಕ (ಸಕ ಎಂಬುದರ ಪ್ರಯೋಗ)

ಸಕನಾದುದು ಸಹಾಯಕ ಕ್ರಿಯೆಯಾಗಿದ್ದು ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಸೂಚಕವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇದು ಸ್ವತಂತ್ರ ಕ್ರಿಯೆಯಾಗಿ ಬರದೆ ಮುಖ್ಯ ಕ್ರಿಯೆಯೊಡನೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಆಗ ಕರ್ತೃವಿನ ಲಿಂಗ ವಚನಗಳಿಗನುಸಾರವಾಗಿ ಮತ್ತು ಕಾಲಗಳಿಗನುಸಾರವಾಗಿ ಈ ಸಕ ಸಹಾಯಕ ಕ್ರಿಯೆಯೇ ಬದಲಾವಣೆ ಹೊಂದುತ್ತದೆ. ಉದಾ:—

- (1) मैं वह बोल अधूरा नहीं सकता ।
ನಾನು ಆ ಭಾರವನ್ನು ಎತ್ತಲಾರೆ.
- (2) वह लडकी रसोई बना सकेगी ।
ಆ ಹುಡುಗಿ ಅಡಿಗೆಯನ್ನು ಮಾಡಬಲ್ಲಳು.
- (3) वह गधा बोझ ढो नहीं सका ।
ಆ ಕತ್ತೆಯು ಭಾರವನ್ನು ಹೊರಲು ಅಸಮರ್ಥನಾಯಿತು.
- (4) क्या तुम तैर सकोगे ? ನೀನು ಈಜ ಬಲ್ಲೆಯಾ ?

ಸಕ ಇದು ಭೂತಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಾಗ ಕರ್ತೃ-
ವಿಗೆ ನೆ ಪ್ರತ್ಯಯ ಹತ್ತುವದಿಲ್ಲ. ಉದಾ:—

- (1) वह काम नहीं कर सका ।
ಅವನು ಕೆಲಸಮಾಡಲು ಅಸಮರ್ಥನಾದನು.
- (2) 'वे रामायण पढ़ सके थे ।
ಅವರು ರಾಮಾಯಣ ಓದಲು ಸಮರ್ಥರಾಗಿದ್ದರು.

ಸಕ ಇದಕ್ಕೆ ಬಲ್ಲೆ, ಬಹುದು ಎಂಬ ಅರ್ಥಗಳಾಗುತ್ತವೆ.
ಇದರ ಸಾಮಾನ್ಯ ವರ್ತಮಾನಕಾಲ ಮತ್ತು ಸಾಮಾನ್ಯ ಭವಿಷ್ಯ.

ತ್ಯಾಲಗಳ ರೂಪಗಳ ಕನ್ನಡ ಅನುವಾದವು ಒಂದೇ ರೀತಿಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಉದಾ:—

(1) मैं कर सकता हूँ ।	} ನಾನು ಮಾಡಬಲ್ಲೆನು.
(2) मैं कर सकूँगा ।	

ಅಭ್ಯಾಸಗಳು

(अ) ಕೆಳಗಿನ ಕ್ರಿಯಾಪದಗಳ ಕಾಲಗಳನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸದೆ ಸಕವನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿರಿ.

(ಉದಾ:— वह क्या करता है—वह क्या कर सकता है ?)

- (1) वह बहुत तेज चलता है। (2) तोता बोलता है। (3) वे हमारे यहाँ कितने दिन ठहरेंगे। (4) प्रभुदासने नाटक लिखा। (5) परसों अंक जलसे में भारतीने अच्छा नृत्य किया। (6) कल हम बिजापुर गये थे। (7) क्या गाड़ी पहुँची होगी? (8) शांता अब हिन्दी उपन्यास पढ़ती है। (9) सभी जातिवाले इस कुँआ में पानी भरते हैं। (10) कल मैं अपने दोस्तको पत्र लिखूँगा।

ಕ . ಶ:— ಅಪುನ್ಯಾಸ(ಪು)—ಕಾದಂಬರಿ; ಕುಂಞಾ(ಪು)—ಬಾವಿ.

(ब) हिन्दಿಯಲ್ಲಿ ಭಾಷಾಂತರಿಸಿರಿ:—

- (1) ಮನುಷ್ಯರು ಯೋಚಿಸಬಲ್ಲರು; ಆದರೆ ಪಶುಗಳು ಯೋಚಿಸಲಾರವು. (2) ಅವಳು ಹಿಂದಿಯನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲಳು. (3) ಆ ಹುಡುಗನು ವೇಗವಾಗಿ ಓಡಬಲ್ಲನು.

- (4) ಮೋಹನನು ಈ ಕೆಲಸವನ್ನು ಬಹಳ ಬೇಗ ಮಾಡಬಲ್ಲನು.
 (5) ಇವನು ಕರೀಮಖಾನರಂತೆ ಹಾಡ ಬಲ್ಲನು. (6) ನನ್ನ
 ಮಗನು ನೂರರವರೆಗೆ ಎಣಿಸಬಲ್ಲನು. (7) ಕೃಷ್ಣನು ಮರವನ್ನು
 ಎರಲಾರನು. (8) ಅವರು ನಾಳೆ ದಿಲ್ಲಿಯನ್ನು ತಲುಪಬಹುದು.
 (9) ಅವನು ನೆಲವನ್ನು ಅಗಿಯದಾದನು. (10) ಅವರು ಮನೆ
 ಯನ್ನು ಭಾಡಿಗೆ ಕೊಡದಾದರು.

ಕ. ಶ:— ಎಣಿಸುವದು—ಗಿನನಾ; ಎರುವದು—ವಡನಾ;
 ತಲುಪುವದು—ಪಹುಂಚನಾ; ಅಗಿಯುವದು—ಖೊದನಾ; ಭಾಡಿಗೆ—
 ಕಿರಾಯಾ(ಪು) ।

ಪಾಠ 30

ಚುಕ (ಚುಕ ಪ್ರಯೋಗ)

ಚುಕನಾ ಇದು ಸಹಾಯಕ ಕ್ರಿಯೆಯಾಗಿದ್ದು ಪೂರ್ಣತಾ-
 ಬೋಧಕವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇದು ಸ್ವತಂತ್ರ ಕ್ರಿಯೆಯಾಗಿ ಬರದೆ
 ಮುಖ್ಯ ಕ್ರಿಯೆಯೊಡನೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಆಗ ಕರ್ತೃವಿನ ಲಿಂಗ ವಚನ-
 ಗಳಿಗನುಸಾರವಾಗಿ ಮತ್ತು ಕಾಲಗಳಿಗನುಸಾರವಾಗಿ ಈ ಚುಕ
 ಸಹಾಯಕ ಕ್ರಿಯೆಯೇ ಬದಲಾವಣೆ ಹೊಂದುತ್ತದೆ. ಉದಾ:—

(1) मैं यह काम कर चुकीं ।

ನಾನು ಈ ಕೆಲಸಮಾಡಿ ಮುಗಿಸುವೆನು.

(2) मोहन किताब पढ़ चुकता है ।

ಮೋಹನನು ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಓದಿ ಮುಗಿಸುತ್ತಾನೆ.

(3) सीता सर्कस देख चुकी थी ।

ಸೀತಾ ಸರ್ಕಸ ನೋಡಿ ಮುಗಿಸಿದ್ದಳು.

(4) रमेश हिसाब कर चुका है ।

रमेशನು ಲೆಕ್ಕಮಾಡಿ ಮುಗಿಸಿದ್ದಾನೆ.

(5) वह कहानी लिख चुका ।

ಅವನು ಕಥೆಯನ್ನು ಬರೆದು ಮುಗಿಸಿದನು.

चुकना ಇದು ಸಾಮಾನ್ಯ ಭೂತಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಾಗ ಕರ್ತೃವಿನ ಕಾರ್ಯ ಅಸಮರ್ಥತೆ ಕೂಡ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಉದಾ:—

(1) तूम काम कर चुके ! ನೀನು ಕೆಲಸಮಾಡಿದ ಹಾಗಾಯಿತು ! (ಮಾಡುವ ಯೋಗ್ಯತೆ ಇಲ್ಲ-ಎಂದು ಅರ್ಥ).

(2) वह अमरकोश पढ चुका ! ಅವನು ಅಮರಕೋಶ ಓದಿ ಮುಗಿಸಿದ ಹಾಗಾಯಿತು ! (ಓದುವ ಯೋಗ್ಯತೆ ಇಲ್ಲ-ಎಂದು ಅರ್ಥ.)

चुक ಇದು ಭೂತಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಾಗ ಕರ್ತೃವಿಗೆ ನೆ ಪ್ರತ್ಯಯ ಹತ್ತುವದಿಲ್ಲ. ಉದಾ:—

(1) वह भोजन कर चुका ।

ಅವನು ಊಟಮಾಡಿ ಮುಗಿಸಿದನು.

(2) आनंद पैसा दे चुका ।

ಆನಂದನು ಹಣಕೊಟ್ಟು ಮುಗಿಸಿದನು.

अभ्यसनಗಳು

(अ) ಕೆಳಗಿನ ವಾಕ್ಯಗಳ ಕ್ರಿಯಾಪದಗಳ ಕಾಲಗಳನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸದೆ चुक ವನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿರಿ.

[ಉದಾ:— ರಾಮ ಫಲ ಖಾತಾ ಹೈ - ರಾಮ ಫಲ ಖಾ
 ಚುಕತಾ ಹೈ; ಮೋಹನ ನೆ ಮೋಟರ ಖರೀದಿ ಥಿ - ಮೋಹನ ಮೋಟರ
 ಖರೀದಿ ಚುಕಾ ಥಾ]

(1) ಮೈ ದೂಧ ದುಹತಿ ಹೈ । (2) ಕಿಸಾನ್ ಹಲ್
 ಜೊತತಾ ಹೈ । (3) ಗಂಗಾಧರ ಕಪಡೆ ಧೊಂಗೆಗಾ । (4) ಬಿಕ್ಷುಕ
 ರೊಟಿ ಮುಂಗೇಗಾ । (5) ಕಮಲಾನೆ ಶಾದಿ ಕೆ ಲಿಯೆ ನಯಿ ಸಾಡಿ
 ಖರೀದಿ ಹೈ । (6) ಶಾಂತಾ ಅಪನಾ ವಚನ ಪೂರಾ ಕರೆಗಿ ।
 (7) ಶಿವಪ್ಪನೇ ಅಪನಿ ಬಹಿನಕಿ ಶಾದಿ ಕಿ । (8) ಆಪನೇ
 ಗದಗ ಜಾಕರ ಕ್ಯಾ ಕ್ರಿಯಾ ಹೈ ? (9) ಕಲ ನೆ ಬಜೆತಕ
 ಮೈ ಅಪನಾ ಗುಂ ಪಹುಂಚಾ ಥಾ । (10) ಮೈ ಅಂಕ ಮಹೀನೇ ಕೆ
 ಅಂದರ ಚೀನಿ ಭಾಷಾ ಸಿಖುಂಗಾ ।

(ಬ) ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿ ಭಾಷಾಂತರಿಸಿರಿ:—

(1) ಅವರು ಮೈಸೂರ ನೋಡಿ ಮುಗಿಸಿದ್ದಾರೆ.
 (2) ಕಮಲೆಯು ಕಾಗದವನ್ನು ಬರೆದು ಮುಗಿಸಿದಳು. (3) ನಾನು
 ಈ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಎರಡು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಓದಿ ಮುಗಿಸುವೆನು.
 (4) ಅವರು(ಪ್ರೀ) ತಮ್ಮ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಿ ಮುಗಿಸಿ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದರು.
 (5) ಶಶಿಕಲಾ ಹಿಂದಿ-ಗುರುಗಳೊಡನೆ ಮಾತನಾಡಿ ಮುಗಿಸಿದ್ದಳು.
 (6) ಹದಿನೈದು ಮಿನಿಟುಗಳಲ್ಲಿ ಇಪ್ಪತ್ತು ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು ತಿಂದು
 ಬಿಟ್ಟಿದ್ದರು. (7) ರಜನಿಯು ರೇಡಿಯೋದಲ್ಲಿ ಹಾಡಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದಳು.
 (8) ನಾವು ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಬರೆದು ಮುಗಿಸಿದೆವು. (9) ಗುರುಗಳು
 ಹುಡುಗರಿಗೆ ಸಾಠ ಹೇಳಿ ಮುಗಿಸಿದರು. (10) ವೈಜಯಂತಿ
 ಒಮ್ಮೆ ಧಾರವಾಡಕ್ಕೆ ಬಂದು ಸ್ವಲ್ಪ ಮಾಡೆ ಬಿಟ್ಟಳು.

पाठ 31

होना, पडना प्रयोग (होना, पडना प्रयोग)

ಕೃದಂತ ಭಾವನಾಮಗಳ ಮುಂದೆ होना ಮತ್ತು पडना ಇವು ಪ್ರಯೋಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಾಗ 'ಅವಶ್ಯಕತೆ'ಯು ಸೂಚಿತವಾಗುತ್ತದೆ. होना ಇದರಿಂದ ಸಾಧಾರಣ ಅವಶ್ಯಕತೆಯು ಸೂಚಿತವಾಗುತ್ತಿದ್ದರೆ पडना ಇದರಿಂದ ಅತ್ಯಂತ ಅವಶ್ಯಕತೆಯೊಂದಿಗೆ ಕರ್ತೃವಿನ ನಿರುಪಾಯ ಸ್ಥಿತಿಯು ಸೂಚಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ಇವುಗಳ ಕರ್ತೃವಿಗೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಚತುರ್ಥಿ ವಿಭಕ್ತಿ ಪ್ರತ್ಯಯ ಕೊ ಹತ್ತುತ್ತದೆ. ಕ್ರಿಯಾಪದವು ಸಕರ್ಮಕವಿದ್ದಾಗ ಅದು ಕರ್ಮದ ಲಿಂಗ ವಚನ-ಗಳಿಗನುಸಾರವಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಉದಾ:—

(1) रामरावजी को मोटर खरीदनी पड़ी। राम-
रಾಯरु मोटर कौಳ್‌बैकायितु.

(2) मुझे आज दस आम खाने पडते हैं। नानु
ಇಂದು ಹತ್ತು ಮಾವಿನಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು ತಿನ್ನಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

(3) विजयानंद को चार किताबें पढनी पडेंगी।
ವಿಜಯಾನಂದನು ನಾಲ್ಕು ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಓದಬೇಕಾಗುವದು.

(4) आपको आज भाषण करना है। तानु ಇಂದು
ಭಾಷಣಮಾಡಬೇಕಾಗಿದೆ.

(5) रुद्रय्या को कलम खरीदनी होगी।
ರುದ್ರಯ್ಯನು ಲೇಖನಿ ಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುವದು.

ಕರ್ಮಕ್ಕೆ ಕೊ ವಿಭಕ್ತಿ ಪ್ರತ್ಯಯ ಹತ್ತಿದಾಗ ಅಥವಾ
ಕರ್ಮವು ಗುಪ್ತವಿದ್ದಾಗ ಮತ್ತು ಅಕರ್ಮಕ ಕ್ರಿಯೆ ಇದ್ದಾಗ

ಕ್ರಿಯಾಪದವು ಯಾವಾಗಲೂ ಪುಲ್ಲಿಂಗ ಏಕವಚನದಂತೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಉದಾ:—

(1) कमलाको आज दो वजे खाना पडा ।
ಕಮಲೆಯು ಇಂದು ಎರಡು ಘಂಟೆಗೆ ಊಟ ಮಾಡಬೇಕಾಯಿತು.

(2) तुमको बेंगलूर कब जाना होगा ? ನೀವು
ಬೆಂಗಳೂರಿಗೆ ಯಾವಾಗ ಹೋಗಬೇಕಾಗುವದು ?

(3) गीता को गाड़ी पकड़ने दौड़ना पडा । ಗೀತಾ
ಗಾಡಿ ಹಿಡಿಯಲು ಓಡಬೇಕಾಯಿತು.

(4) गुलामको लाचार होकर अपनी लड़की को
ही बेचना पडा । ಗುಲಾಮನು ನಿರುಪಾಯನಾಗಿ ತನ್ನ ಮಗಳನ್ನೇ
ಮಾರಬೇಕಾಯಿತು.

ಅಭ್ಯಾಸನಗಳು

(अ) ಕೆಳಗಿನ ವಾಕ್ಯಗಳ ಕ್ರಿಯಾಪದಗಳ ಕಾಲಗಳನ್ನು
ಬದಲಾಯಿಸದೆ ಹೊನಾ, ಪಡನಾ ಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿರಿ.

- (1) आज मैं लड़कों को हिन्दी पढाऊंगा ।
(2) मैं रोटी बनाती है । (3) बकुला कल अंक
हिन्दी गीत गायेगी । (4) सरस्वतीने अपने लिये अक
नयी साडी खरीदी । (5) शशिकला हिन्दी बोलती थी ।
(6) हम कल मेला देखने गये थे । (7) ग्वाला दूध
दुहता है । (8) सुशीला पानी लायी । (9) गोपालने
शरीबको कपडे दिये । (10) किसान खेत में बीज
बोता था ।

ಕ. ಶ:— ಮೇಲಾ(ಪು)-ಜಾತ್ರೆ; ಗ್ವಾಲಾ(ಪು)-ಗೌಳಿಗ.

(ಬ) ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿ ಭಾಷಾಂತರಿಸಿರಿ:—

- (1) ಅವರು ನಾಟಕವನ್ನು ನೋಡಬೇಕಾಯಿತು.
- (2) ನಾವು ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಬರೆಯಬೇಕಾಯಿತು. (3) ಆಶೋಕನು ಪರೀಕ್ಷೆಗಾಗಿ ರಜೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುವದು. (4) ಶಿವಬಸಪ್ಪನವರು ಮುರಘಾಮಠಕ್ಕೆ ಹತ್ತು ಚೀಲ ಜೋಳವನ್ನು ಕೊಡಬೇಕಾಗುವದು. (5) ಸುನಂದಾ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಐದು ಘಂಟೆಗೆ ಏಳಬೇಕಾಗುವದು. (6) ಅವರು ಮೇಲಿಂದಮೇಲೆ ಸ್ಥಳ ಶನ್ನಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. (7) ಭಾಗೀರಥಿಬಾಯಿವರು ತಮ್ಮ ಮಗಳನ್ನು ಮೈಸೂರಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಬೇಕಾಯಿತು. (8) ದೇಶವು ಗಾಂಧೀಜಿಯವರ ಮರಣದ ವಾರ್ತೆಯನ್ನು ಕೇಳಬೇಕಾಯಿತು. (9) ನೇತಾಜಿ ಸುಭಾಸಚಂದ್ರ ಬೋಸರು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಇಂಗ್ಲಿಷರೊಡನೆ ಹೋರಾಡಬೇಕಾಯಿತು. (10) ಅವನು ತನ್ನ ಸಹೋದರಿಗಾಗಿ ಗುಲಾಬಿ ಹೂಗಳನ್ನು ಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುವದು.

ಕ. ಶ:—ರಜೆ-ಛಡ್ತಿ(ಪ್ರೀ); ಚೀಲ-ಬೊರಾ(ಪು); ಜೋಳ-ಁವಾರ (ಪು); ವಾರ್ತೆ-ಖಬರ (ಪ್ರೀ); ಮರಣ-ಮೌತ (ಪ್ರೀ); ಹೋರಾಡುವದು-ಲತನಾ ।

ಪಾಠ 32

ದೇನಾ, ಲಗನಾ ಪ್ರಯೋಗ (ದೇನಾ, ಲಗನಾ ಪ್ರಯೋಗ)

ದೇನಾ ಇದು ಅನುಮತಿ ಸೂಚಕವಾಗಿದ್ದು ಕೃದಂತ ಭಾವನಾಮದ ಮುಂದೆ ಪ್ರಯೋಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಾಗ 'ಅಪ್ಪಣೆಕೊಡು' ಎಂದರ್ಥ.

ವಾಗುತ್ತದೆ. ಆಗ ಕೃದಂತ ಭಾವನಾಮದ ಅಂತ್ಯ ನಾ ವು ನೆ ಆಗುತ್ತದೆ. ಉದಾ:— ಜಾನೆ ದೊ; ಖಾನೆ ದೀಜಿಯೆ; ಫೀನೆ ದೆ; ಕರನೆ ದೊ; ಪಠನೆ ದೀಜಿಯೆ; ಇತ್ಯಾದಿ.

ಇದು ಸಕರ್ಮಕ ಕ್ರಿಯೆ ಇದ್ದು ಭೂತಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಾಗ ಕರ್ತೃವಿಗೆ ನೆ ಪ್ರತ್ಯಯ ಹತ್ತಿ, ಕ್ರಿಯಾಪದವು ನೆ ನಿಯಮಕ್ಕನುಸಾರವಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಉದಾ:—

- (1) मैं ने उसे किताब खरीदने दी ।
ನಾನು ಅವನಿಗೆ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಕೊಳ್ಳಗೊಟ್ಟೆನು.
- (2) शकुन्तलाने अपने बेटेको केले खाने दिये थे ।
ಶಕುಂತಲಾ ತನ್ನ ಮಗನಿಗೆ ಬಾಳೇಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು ತಿನ್ನಗೊಟ್ಟಳು.
- (3) किसने तुमको वहाँ जाने दिया है ?
ಯಾವನು ನಿನಗೆ ಅಲ್ಲಿ ಹೋಗಗೊಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ ?

ಲಗ ಇದು ಆರಂಭಸೂಚಕವಾಗಿದ್ದು ಕೃದಂತ ಭಾವನಾಮದ ಮುಂದೆ ಪ್ರಯೋಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಾಗ 'ಪ್ರಾರಂಭಿಸು' ಎಂದರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ. ಆಗ ಕೃದಂತ ಭಾವನಾಮದ ಅಂತ್ಯ ನಾ ವು ನೆ ಆಗುತ್ತದೆ. ಇದು ಅಕರ್ಮಕ ಕ್ರಿಯೆಯಿದ್ದುದರಿಂದ ಭೂತಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಕರ್ತೃವಿಗೆ ನೆ ಪ್ರತ್ಯಯವು ಹತ್ತುವದಿಲ್ಲ. ಉದಾ:—

- (1) आज सुबह से पानी बरसने लगा है ।
ಇಂದು ಬೆಳಗಿನಿಂದ ಮಳೆಯಾಗಹತ್ತಿದೆ.
- (2) दीप जलने लगे । दीपಗಳು ಉರಿಯಹತ್ತಿದವು.
- (3) वह काम करने लगता है ।
ಅವನು ಕೆಲಸ ಮಾಡತೊಡಗುತ್ತಾನೆ.

(4) मैं भी कलसे हिन्दी सीखने लगूंगा। नानु ಕೂಡ
ನಾಳೆಯಿಂದ ಹಿಂದಿಯನ್ನು ಕಲಿಯಲಾರಂಭಿಸುವೆನು.

ಅಭ್ಯಾಸನಗಳು

(अ) ಕೆಳಗಿನ ವಾಕ್ಯಗಳ ಕಾಲಗಳನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸದೆ
ದೇನಾ, ಲಗನಾ ಗಳನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿರಿ.

(1) वह मज़दूर रोज़ सबेरे पाँच बजे से ही काम करता है। (लग) (2) मैं कलसे हिन्दी सीखूंगा। (लग) (3) मैंने अपना घोड़ा बेचा। (दे) (4) तुम वह काम करो। (दे) (5) कल पानी जोरसे बरसा था। (लग) (6) यह आम किसने खाया? (दे) (7) मैंने अपने दोस्तको पत्र लिखा। (लग) (8) वह लडकी मुझे देखकर हँसी। (लग)

(ब) ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿ ಭಾಷಾಂತರಿಸಿರಿ:—

(1) ಅವನು ನನಗೆ ಮಾವಿನ ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಕೊಳ್ಳಗೊಡಲಿಲ್ಲ. (2) ಕಳ್ಳರನ್ನು ನೋಡಿ ನಾಯಿಗಳು ಬೊಗಳಲಾರಂಭಿಸಿದವು. (3) ಅವರು ನಮ್ಮ ಕತೆಯನ್ನು ಕೇಳಲಾರಂಭಿಸಿದರು. (4) ಒಡೆಯನು ತನ್ನ ಆಳನ್ನು ಮನೆಗೆ ಹೋಗಗೊಡಲಿಲ್ಲ. (5) ಗುರುಗಳು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಆ ಟಿ ವಾ ಡ ಗೊ ಡು ತ್ತಾ ರೆ. (6) ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಗೀತೋಪದೇಶ ಮಾಡಲಾಂಭಿಸಿದನು. (7) ನಿಮ್ಮ ತಂದೆಯವರು ನಿನಗೆ ಬೆಂಗಳೂರಿಗೆ ಹೋಗಗೊಡುವರೋ? (8) ನಿಮಗೆ ಈ ನೀರು ಕುಡಿಯಲು ಯಾರು ಒಪ್ಪಿಗೆ ಕೊಟ್ಟರು?

[ಕನ್ನಡ ೨ನೆಯ ಪುಟದಿಂದ]

ಶ್ರೀ. ಹುಂಡೇಕಾರ ಹಾಗೂ ಶ್ರೀ. ಬೆಳಲದವರ, ಗುರುಗಳು ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಕರಾಗಿ ಮೇಲಿನ ವರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದ ಅನುಭವದ ಸಾರವನ್ನೇ ಇದರಲ್ಲಿ ಇಳಿಸಿದ್ದಾರೆಂದರೆ ಅತಿಶಯೋಕ್ತಿಯಾಗಲಾರದು. ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಗಳ ಗುರುಗಳು ಹಾಗೂ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಈ ಹೊತ್ತಿಗೆಯ ಅನುಭವವನ್ನು ಪಡೆಯುವರೆಂದು ಆಶಿಸುವೆ.

ಧಾರವಾಡ
೨೦-೫-೧೯೬೦

ಎಸ್. ಎಮ್. ಮೇಗೂರ
ಬಿ. ಎ., ಬಿ. ಟಿ., ಡಿ. ಪಿ. ಈಡಿ., ಡಿ. ಬಿ. ಈ.,
ಎ. ಓ., ಮು. ಸ್ಕೂಲಬೋರ್ಡ್, ಧಾರವಾಡ.

ಹಿಂದಿ ಕಲಿಯುವವರಿಗೆ ಕೈದೀವಿಗೆಯಾಗಿದೆ !

ಹಲವು ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತ ಹಿಂದಿ ಪ್ರಚಾರ ಸಭೆ (ಮದ್ರಾಸ)ಯ ಪ್ರಾರಂಭಿಕ ಹಾಗೂ ಉಚ್ಚ ಪರೀಕ್ಷೆಗಳಿಗಾಗಿ ವರ್ಗಗಳನ್ನು ನಡೆಯಿಸಿ, ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಮೇಲಿನ ವರ್ಗಗಳಿಗೆ ಹಿಂದಿಯನ್ನು ಕಲಿಸಿ ತಾವು ಪಡೆದ ಅನುಭವದ ಸಾರವನ್ನು ಲೇಖಕದ್ವಯರು ಈ ಚಿಕ್ಕ ಹೊತ್ತಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಎರಕ ಹೊಯ್ದಂತಾಗಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಹಿಂದಿ ವ್ಯಾಕರಣದ ವಿವಿಧಾಂಗಗಳನ್ನು ಸಂಕ್ಷೇಪವಾಗಿಯಾದರೂ ಸುಗಮವಾಗಿ, ಸುಲಲಿತವಾಗಿ ಸವರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಕ್ಲಿಷ್ಟ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಯೋಗ್ಯ ಉದಾಹರಣೆಗಳಿಂದ ಮನಂಬುಗುವಂತೆ ಸ್ಪಷ್ಟಗೊಳಿಸಲಾಗಿದೆ. ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಗಳ ೫, ೬ ಮತ್ತು ೭ ನೆಯ ಇಯತ್ತೆಗಳ ಪಾಠ್ಯಕ್ರಮಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಬರೆಯಲಾದ ಈ ಪುಸ್ತಕವು ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಗಳ ಬಾಲಕರಿಗೂ ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೂ ಹಾಗೂ ಯಾರ ನೆರವಿಲ್ಲದೆಯೇ ಹಿಂದಿ ಕಲಿಯಬೇಕೆನ್ನುವವರಿಗೂ ಕೈದೀವಿಗೆಯಾಗುವದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. ಮುದ್ರಣವು ಅಂದವಾಗಿರುವದರಿಂದ ಪುಸ್ತಕವು ಉಪಯುಕ್ತವಾಗುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಆಕರ್ಷಕವೂ ಆಗಿದೆ. ಒಟ್ಟಾರೆ ಲೇಖಕರ ಪ್ರಯತ್ನವು ಸ್ತುತ್ಯವಾಗಿದೆ; ಅಭಿನಂದನೀಯವಾಗಿದೆ. ಅವರ ಪರಿಶ್ರಮದ ಫಲವಾಗಿ ರೂಪಗೊಂಡ “ಆದರ್ಶ ಹಿಂದಿ-ಕನ್ನಡ ವ್ಯಾಕರಣ-1”ವು ಎಲ್ಲ ವಿಧದಿಂದಲೂ ಸ್ವಾಗತಾರ್ಹವಾಗಿದೆ.

ಧಾರವಾಡ
೧-೬-೧೯೬೦

ಶ್ರೀ. ಯ. ಶೀಲವಂತ,
ಬಿ. ಎ., ಎಮ್. ಈಡಿ., ಡಿ. ಪಿ. ಈಡಿ., ಡಿ. ಬಿ. ಈ.,
ರಾ. ಭಾ. ವಿಶಾರದ,

ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ಚಿಕ್ಕವರ ಮನಸ್ಸೆಳೆಯುತ್ತದೆ !

ಒಂದು ಅಕ್ಷರಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ ಇನ್ನೊಂದು ಅಕ್ಷರ ರಸ್ತೆ ಬಿದ್ದರೆ, ಲಘುವಾ ಒಂದು ಪ್ರತ್ಯಯಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ ಇನ್ನೊಂದು ಪ್ರತ್ಯಯ ಬಿದ್ದರೆ, ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಬಹಳ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಾಗಿ ಬಿಡಬಹುದು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಯಾವದೇ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಕರಣದ ಅಭ್ಯಾಸವು ಸಾಹಿತ್ಯದ ಅಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ತಳಹದಿಯಾಗಿದೆ. ಸಾಹಿತ್ಯ-ರಚನೆಯಾದ ಮೇಲೆ ವ್ಯಾಕರಣ ಶಾಸ್ತ್ರವು ಒಂದು ಕಾಲಕ್ಕೆ ರಚಿತವಾದರೂ, ಇಂದು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ, ಅದಷ್ಟು ಬೇಗನೇ ಮತ್ತು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಜ್ಞಾನಮಾಡಿಕೊಡುವ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ, ಭಾಷೆಗೆ ಅಧಾರವಾದ ವ್ಯಾಕರಣವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭದಿಂದಲೇ ಕಲಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ವ್ಯಾಕರಣ ಸಾಹಿತ್ಯಗಳ ಅಭ್ಯಾಸ ಮೊತ್ತೆ-ಜೊತ್ತೆಗೇ ನಡೆಯುತ್ತದೆ.

ವ್ಯಾಕರಣದ ಅಭ್ಯಾಸ, ತಿಳಿಯದೇ ಹೋದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ನೀರಸ; ಆದರೆ ಅದನ್ನು ಸರಸವಾಗಿ ಒಳ್ಳೆಯ ಉದಾಹರಣೆಗಳಿಂದ ಹೇಳಬಹುದು. 'ಅದರ್ಶ ಹಿಂದಿ-ಕನ್ನಡ ವ್ಯಾಕರಣ-1'ದಲ್ಲಿ 'ಶ್ರೀ ಎ. ಎಚ್. ಹುಂಡೇಕಾರ ಮತ್ತು ಶ್ರೀ ಎಸ್. ಎಚ್. ಬೆಳಲದವರ ಇವರು ಅದನ್ನು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ಚಿಕ್ಕವರ ಮನಸ್ಸೆಳೆಯುವಂತೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ.

ಕನ್ನಡದ ದ್ರಾವಿಡಭಾಷೆ, ಹಿಂದೀ ಗೌಡಭಾಷೆ, ಕನ್ನಡದ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಹಿಂದೀ ಭಾಷೆಯ ವ್ಯಾಕರಣವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಸ್ವಲ್ಪ ಕಠಿಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದರೆ ಅವರಿಗೆ ಕಠಿಣವಾದ ವಿಷಯವಾವುದೂ ಇಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಸಿದ್ಧವಾದ ಮಾತು. ಹಿಂದೀ 'ಕಲಿಯಲು ಯತ್ನಿಸುವ ಚಿಕ್ಕವರಿಗೆ ಯಾವ ತರಹದ ತೊಂದರೆಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಬರಬಹುದು, ಎಂಬುದನ್ನು ಆ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗಮಾಡಿ ಮನಗಂಡ 'ಶ್ರೀ ಹುಂಡೇಕಾರ ಮತ್ತು ಶ್ರೀ ಬೆಳಲದವರ ಇವರು ಅವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಈ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಬಿಡಿಸಿದ್ದಾರೆ; ಹಿಂದೀ ಕಲಿಯಲಿತ್ನಿಸುವ ದೊಡ್ಡವರಿಗೂ ಈ ಪುಸ್ತಕವು ತುಂಬ ಉಪಯುಕ್ತವಾಗಿದೆ.

ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಯ ಪಾಠ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಬರೆದ ಈ ಪುಸ್ತಕವು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಹಾಗೂ ಶಿಕ್ಷಕರ ಬಳಗದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮೆಚ್ಚಿಕೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುವದೆಂದು ನಂಬಿದ್ದೇನೆ.

ಧಾರವಾಡ
೧-೬-೧೯೬೦

ಪ್ರೊ. ಸರೋಜಿನಿ ಮಹಿಷಿ
ಎಸ್. ಎ., ಎಲ್.ಎಲ್.ಬಿ.

ರಾಷ್ಟ್ರಭಾಷಾ ರತ್ನ

ಜನತಾ ಕಾಲೇಜು, ಧಾರವಾಡ

